

Taalleesland

Spelspoor
Groep 7
Handleiding

De Spelspoor Groep 7 Handleiding is een handleiding voor de Spelspoor Groep 7.

De Spelspoor Groep 7 Handleiding is een handleiding voor de Spelspoor Groep 7.

De Spelspoor Groep 7 Handleiding is een handleiding voor de Spelspoor Groep 7.

De Spelspoor Groep 7 Handleiding is een handleiding voor de Spelspoor Groep 7.

De Spelspoor Groep 7 Handleiding is een handleiding voor de Spelspoor Groep 7.

Auteur

Tseard Veenstra

Eindredactie

Geert Woldman

Bekadidact

Illustratie omslag

Anjo Mutsaars

Vormgeving

Studio Eric Wondergem BNO, Baarn

Zetwerk

GrafiData, Deventer

Eerste druk, eerste oplage 2007

© 2007 Uitgeverij Bekadidact Baarn

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van korte gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro). Voor het overnemen van niet-korte gedeelte(n) dient men zich rechtstreeks te wenden tot de uitgever.

ISBN: 978 90 262 3095 0

Deze handleiding maakt deel uit van het softwarepakket *Spelspoor – groep 7*.

ISBN van dit pakket: 978 90 262 4084 3

INHOUD

Bijzondere inleiding	4
Wat is Spelspoor?	4
Doel	4
Doelgroep	4
Spelspoor en Taalleesland Spelling	4
Spelspoor groep 7	5
Strategieën	5
Begrippenlijst	7
Overzicht lesdoelen	8
Hoe gebruik je Spelspoor?	9
Model Directe instructie	9
Organisatie	9
Materialen	11
Handleiding	11
Kopieerbladen	11
Software	11
Software	11
Installatie	11
Leerkrachtmodule	13
Methode Monitor	19
Leerlingprogramma Spelspoor	19
Motivering	23
Lesbeschrijvingen	24
Kopieerbladen	78

WAT IS SPELSPoor?

Spelspoor is een preventief programma, afgestemd op Taalleesland Spelling en is bestemd voor de zwakke spellers. Het is een programma waarin vorm is gegeven aan het principe voorinstructie. Met Spelspoor bereidt u voor een geselecteerde groep leerlingen de leerstof voor uit de eerstkomende leseenheid van Taalleesland Spelling. Dit programma sluit in didactisch en organisatorisch opzicht nauw aan bij Taalleesland Spelling.

De opzet van Spelspoor is eenvoudig en eenduidig. Spelspoor kent als hoofdbestand-deel 34 instructielessen per leerjaar, één bij elke leseenheid uit Taalleesland Spelling. In iedere les, die ongeveer dertig minuten in beslag neemt, krijgen de leerlingen in een klein groepje instructie over één van de lesdoelen van de eerstkomende leseenheid van Taalleesland Spelling. Naast deze instructielessen bestaat Spelspoor uit een computer-programma waarmee de geleerde strategieën nog eens extra geoefend worden. Hiermee zorgt Spelspoor ervoor dat de zwakke spellers goed mee kunnen komen bij de reguliere spellinglessen van Taalleesland.

Spelspoor bevat geen toetsen. Omdat het een voorinstructieprogramma is, is dat ook niet nodig. Het gaat er immers om dat de deelnemende leerlingen goed mee kunnen komen bij de reguliere spellinglessen en daarin voldoende resultaten behalen. Spelspoor draagt bij aan dat doel.

Wel begint de eerste oefensessie op de computer met een dictee. Behaalt de leerling een onvoldoende resultaat bij het dictee dan moet hij vervolgens de oefeningen op de computer maken. Spelspoor is geen remediërend pakket. Het bevat dan ook geen ortho-didactische werkwijzen en technieken. De doelen en strategieën zijn gelijk aan de doelen en strategieën van Taalleesland Spelling. Het programma is bedoeld om leerlingen die zwak zijn in spelling voor te bereiden op de leerstof die komen gaat.

Doel

Het doel van Spelspoor is dat *voorkomen* wordt dat de leerlingen die aan het programma Taalleesland Spelling deelnemen, uitvallen bij de reguliere lessen en onvoldoende zullen scoren op de toetsen van Taalleesland Spelling of op de relevante Cito SVS-toetsen. Door de inzet van Spelspoor zullen de deelnemende leerlingen succeservaringen opdoen op het moment dat de behandelde stof opnieuw aan de orde komt in de reguliere spellinglessen. Bovendien wordt met de inzet van Spelspoor de instructie- en oefentijd voor de spellingzwakke leerlingen uitgebreid.

Doelgroep

Spelspoor is bedoeld als voorinstructie voor een geselecteerde groep leerlingen. Het gaat hierbij om leerlingen die:

- regelmatig de reguliere herhalingslessen in Taalleesland Spelling moeten volgen en zwakke spellers zijn, of
- op de relevante CITO SVS-toets een D- of E-score hebben behaald of een DLE kleiner dan 75 % van het DL hebben behaald.

Spelspoor kan ook ingezet worden voor leerlingen die moeite hebben met een *bepaalde* spellingmoeilijkheid. Bijvoorbeeld met de open en gesloten lettergrepen. Op het moment dat een dergelijk doel aan de orde is, kunnen deze leerlingen worden ingedeeld bij de voorinstructiegroep.

Spelspooren Taalleesland Spelling

Vanuit de aard en het doel van Spelspoor is het vanzelfsprekend dat Spelspoor en Taalleesland Spelling nauwkeurig op elkaar zijn afgestemd. Zo correspondeert het leseenheidsnummer in Spelspoor met het leseenheidsnummer van Taalleesland Spelling. Dit maakt de relatie tussen beide direct heel duidelijk. Ook is er koppeling in doelen. Het lesdoel in Spelspoor is een van de doelen van de bijpassende leseenheid in Taalleesland Spelling. Het betreft vaak het 'moeilijkste' lesdoel van die leseenheid. Per leerjaar is een nauwkeurig afgewogen selectie van lesdoelen gekozen, zodanig dat alle doelen van het betreffende leerjaar ten minste één keer aan de orde komen in Spelspoor.

De nadruk bij die keuze van doelen lag in groep 4 en 5 op de woorden die door middel van de auditieve herkenningstrategie (de *hoorweetwoorden*) of door middel van de regelstrategie (de *regelwoorden*) aangeleerd worden. In groep 6 en groep 7 worden ook regelmatig doelen gekozen waarbij woorden door middel van de visuele inprentingsstrategie (de *kijkweetwoorden*) aangeleerd worden.

Ook wat betreft de inhoud is er veel overeenkomst. In Spelspoor worden woorden aangeboden die ook in Taallesland Spelling voorkomen. Dit betreft in ieder geval de *kijkweetwoorden*.

En de spellingstrategie die past bij het Spelspoordoel is dezelfde als bij het overeenkomstige doel in Taallesland Spelling. Dit geldt ten slotte ook voor de gehanteerde begrippen, de formulering van regels, en dergelijke.

SPELSPOOR GROEP 7

Strategieën

In Spelspoor worden, evenals in Taallesland Spelling, vier spellingstrategieën onderscheiden. Deze zijn algemeen toepasbaar op de betreffende spellingcategorieën.

Het betreft de volgende strategieën:

De fonologische strategie

Deze strategie wordt gebruikt voor de klankzuivere en bijna-klankzuivere woorden. De strategie kent vier deelhandelingen die achtereenvolgens moeten worden uitgevoerd:

- analyse van het woord in afzonderlijke klanken;
- aan elke klank het bijbehorende teken koppelen;
- deze tekens in de juiste volgorde opschrijven;
- controle door het geschreven woord weer te verklanken.

De woorden (of woorddelen) die volgens deze strategie worden geschreven worden **luisterwoorden** genoemd. In groep 3 hebben de leerlingen deze strategie geleerd tot het niveau van mmkmm. En in groep 4 is hier nog een beperkte uitbreiding aan gegeven (mmm- of -mmm). Vanaf groep 5 wordt ervan uitgegaan dat de leerlingen deze strategie beheersen.

De visuele inprentingstrategie

Deze strategie is erop gericht om leerlingen vanuit herhaald zien vaste woordbeelden te leren. Het gaat hierbij vooral om woorden waarbij een keuze gemaakt moet worden tussen twee of meer schrijfwijzen met eenzelfde uitspraak. We noemen de woorden (of woorddelen) die volgens deze strategie geschreven worden **kijkweetwoorden**.

In Spelspoor groep 7 gebruiken we deze strategie voor het aanleren van:

- woorden die met ei of ij worden geschreven;
- woorden die met i worden geschreven;
- woorden die met au of ou worden geschreven (waaronder ook woorden waarin de /oo/ als au wordt geschreven);
- woorden waarbij de /s/-klank of /k/-klank als c wordt geschreven;
- woorden waarin de /sj/ als ch wordt geschreven;
- woorden die met th, x, q of y worden geschreven;
- leenwoorden uit het Engels;
- woorden die eindigen op -ice;
- woorden waarin de /p/-klank als b wordt geschreven;
- woorden die met wr beginnen;
- woorden waarin /zj/ als g wordt geschreven;
- woorden waarin /oe/ als ou wordt geschreven;
- woorden waarin /g/ als ch wordt geschreven.

De auditieve herkenningstrategie

Bij de auditieve herkenningstrategie gaat het om de vaste schrijfwijze van veel voorkomende combinaties van letters (of lettergroepen). Er is een vaste koppeling tussen uitspraak en schrijfwijze. We noemen de woorden (of woorddelen) die volgens deze strategie geschreven worden **hoorweetwoorden**.

Voor Spelspoor groep 7 leidt dit tot de volgende invullingen:

- woorden die eindigen op isch(e);
- woorden waarin de klankgroep /tsie/ of /sie/ als tie wordt geschreven;
- woorden die eindigen op heid;
- woorden die eindigen op teit of tijd.

De regelstrategie

De regelstrategie heeft betrekking op woorden waarbij het gebruiken van een regel leidt tot de juiste schrijfwijze. We noemen de woorden (of woorddelen) die volgens deze strategie geschreven worden **regelwoorden**.

In Spelspoor groep 7 komen de volgende regels aan de orde:

Open en gesloten lettergrepen

- Verenkeliingsregel: Hoor je aan het einde van een klankgroep een lange klank, dan schrijf je hem met één klinker.
- Verdubbelingsregel: Hoor je aan het einde van een klankgroep een korte klank, dan schrijf je een dubbele medeklinker.

f wordt ff of v en s wordt ss of z

- Meervouden of verlengingen van woorden eindigend op f of s schrijf je wanneer de verdubbelingsregel geldt bijna altijd met ff of ss.
- Meervouden of verlengingen van woorden eindigend op v of z schrijf je wanneer de verenkeliingsregel geldt bijna altijd met v of z.

d of t

- Als de eindklank van een woord (dat geen persoonsvorm is) een /t/ is, maak je het woord langer. Als je dan een /d/ hoort, is de eindletter van het woord ook een d.

tussen-n

In een samenstelling schrijf je een **tussen-n** als:

- het eerste deel van de samenstelling een meervoudsvorm op -en is (boekenkast);
- het eerste deel van de samenstelling al op -en eindigt (keukentrap).

Je schrijft **geen tussen-n** als:

- het eerste deel van de samenstelling geen meervoud heeft (tarwebrood);
- je bij de meervoudsvorm van het eerste deel kunt kiezen tussen een meervoud op n en een meervoud op s (groentesoep).

tussen-s

In een samenstelling schrijf je een **tussen-s** als:

- Het eerste deel niet op een s eindigt en het tweede deel er niet mee begint, maar je wel een /s/ hoort (bakkerswinkel).

Let op bij:

- samenstellingen waarbij het eerste deel op s eindigt en het tweede deel ermee begint (huisspin);
- samenstellingen waarbij het eerste deel niet op een s eindigt maar het tweede deel er wel mee begint (bijvoorbeeld: dorpsstraat). Hierbij wordt wel een tussen-s geschreven, omdat die ook geschreven wordt in andere samenstellingen met het eerste deel (bijvoorbeeld: dorpsplein of dorpsraad).

hoofdletters

Hoofdletters worden geschreven:

- aan het begin van elke zin (Er ligt een dik pak sneeuw.);
- in de directe rede (Lieke schreeuwt: 'Ik kom toch niet!');
- bij voor- en achternamen (Klaas Jonker, Wendy de Bruin, mevrouw Van Zanten);
- bij aardrijkskundige namen (Duitsland, Noord-Brabant, Den Haag);
- bij namen van feestdagen en talen (Pasen, Suikerfeest, Duits, Engels).

trema

Een **trema** gebruik je wanneer twee of meer klinkers achter elkaar worden geschreven en dit tot een foute uitspraak kan leiden. Het trema komt dan op de beginletter van de nieuwe lettergreep (knieën, ruïne, reünie, zeeën, beëindigt).

De Persoonsvorm-kaart

In groep 7 wordt de 'Persoonsvorm-kaart groep 7' gebruikt. Met behulp van deze kaart leren de leerlingen de regels voor een juiste schrijfwijze van de persoonsvormen.

Begrippenlijst

In Spelspoor groep 7 gaat het dan om de volgende regels:

- Hoor je bij een persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan moet je het woord niet langer maken.
- Als je aan het einde van een persoonsvorm een /t/ hoort, dan schrijf je een t, behalve bij had, deed en stond en bij den-werkwoorden
- Weten of een werkwoord een ten-werkwoord, een den-werkwoord of een ander werkwoord is.
- Ten- en den-werkwoorden verdelen in werkwoorden met en zonder klankverandering.
- Weten dat de verleden tijd enkelvoud van een ten- of den-werkwoord zonder klankverandering tt of dd heeft.

In Spelspoor worden de volgende begrippen gehanteerd:

klankzuiver: Er bestaat een eenduidige relatie tussen klank en teken. Een woord is klankzuiver als je het schrijft zoals je het hoort (bijvoorbeeld: mast). Hiertoe rekenen we ook de s en z en de f en v. Maar omdat in bepaalde delen van het land de s en de z en ook de f en de v aan het begin van een woord vrijwel identiek klinken, worden de woorden die met z, f of v beginnen ingeprent.

niet-klankzuiver: Er bestaat geen eenduidige relatie tussen klank en teken. Een woord is niet-klankzuiver als het niet geschreven wordt zoals je het hoort (bijvoorbeeld: brand, heerlijk, meisje).

korte klank: /a/, /e/, /i/, /o/, /u/.

lange klank: /aa/, /ee/, /oo/, /uu/.

klinker: a, e, i, o, u. Als symbool voor een klinker gebruiken we het open rondje (○).

NB: In het onderscheid met 'dubbele klinker' wordt klinker in de lessen ook wel 'enkele klinker' genoemd.

medeklinker: Iedere andere letter. Als symbool voor een medeklinker gebruiken we het gesloten rondje (●).

dubbele klinker: aa, ee, oo, uu. Als symbool voor een dubbele klinker gebruiken we het 'brilletje' (○-○).

tweetekensklank: /ie/, /ei/, /oe/, /eu/, /ui/, /ou/.

Bij de klank /ei/ horen de schrijfwijzen ei en ij. Bij de klank /ou/ horen de schrijfwijzen ou en au.

Als symbool voor een tweetekensklank gebruiken we twee open rondjes naast elkaar (○○).

/u/-klank: De klank die je hoort in woorden als heerlijk, aardig, betekenen (onbeklemtoonde lettergrepen).

lettergroep: Een veel voorkomende combinatie van letters.

We onderscheiden vanaf groep 4 de volgende lettergroepen:

- sch, schr
- cht
- ng, nk
- eer/eren, oor/oren, eur/euren
- aai, ooi, oei
- lijk, ig
- eeuw, ieuw, ouw, uw, auw
- tie
- heid
- teit
- isch(e).

kabouteramen: Namen van kabouters die corresponderen met middenstukjes van het type kmk en kmmk (○●○ en ○●●○). Alle namen staan op de abbe-kaart en op de abe-kaart. In de loop van groep 4 wordt het begrip kabouteramen vervangen door kmk-middenstukje of kmmk-middenstukje.

middenstukje: Een van de kabouteramen van het type kmk en kmmk (○●○ en ○●●○). Alle middenstukjes staan op de abe-kaart en op de abbe-kaart.

lettergreep: Een eenheid van letters waarin een woord kan worden verdeeld met het oog op het afbreken aan het eind van een regel. Dit afbreken gebeurt op basis van regels.

Overzicht lesdoelen

We onderscheiden de open lettergreep (met aan het eind een lange klank) en de gesloten lettergreep (de klinker wordt omsloten door medeklinkers).

Het begrip wordt in groep 4 en groep 5 uitsluitend in de handleiding gebruikt. En vanaf groep 6 ook in het leerlingenmateriaal.

voorvoegsel: Het onbeklemtoonde deel voorin een woord met daarin een /u/-klank (bijvoorbeeld: **ge**vangen, **be**vragen, **ver**spreken).

NB: Taalkundig is genoemde omschrijving te beperkt. Er zijn immers ook andere voorvoegsels, zoals **on**nodig, **ex**-wethouder.

achtervoegsel: Het onbeklemtoonde deel achterin een woord met daarin een /u/-klank (bijvoorbeeld: paalt**je**, perk**je**).

NB: Gezien de omschrijving horen woorden op *lijk* en *ig* hier ook bij. In de methode brengen we woorden op *lijk* en *ig* onder in een aparte categorie.

enkelvoud: De vorm van een zelfstandig naamwoord of werkwoord waarbij het gaat om één exemplaar, zaak, persoon of handeling verricht door één persoon.

meervoud: De vorm van een zelfstandig naamwoord of werkwoord waarbij het gaat om meer dan één exemplaar, zaak, persoon, begrip of handeling.

regel: Een regel is algemeen toepasbaar en is een aanwijzing voor leerlingen hoe bepaalde woorden te schrijven. Zowel bij de regelstrategie als bij de auditieve herkenningstrategie spreken we van regels.

Leseenheid 1	Meerlettergrepige woorden schrijven met ei of ij.
Leseenheid 2	Meerlettergrepige woorden schrijven met au of ou.
Leseenheid 3	Regelmatige persoonsvormen en frequente uitzonderingen (had, deed, stond) schrijven.
Leseenheid 4	Meerlettergrepige woorden schrijven met een c die als /k/ of /s/ wordt uitgesproken.
Leseenheid 5	Zelfstandig nakijken met behulp van de volgende twee stappen-plannen: – Woorden met ei of ij. – Open en gesloten lettergrepen.
Leseenheid 6	Woorden schrijven die eindigen op tie.
Leseenheid 7	Zelfstandig nakijken met behulp van de volgende twee stappen-plannen: – Woorden met een /ie/-klank. – Woorden met een c.
Leseenheid 8	Woorden schrijven die eindigen op isch(e).
Leseenheid 9	Regelmatige persoonsvormen en frequente uitzonderingen (had, deed, stond) schrijven.
Leseenheid 10	Samenstellingen schrijven met een tussen-e(n).
Leseenheid 11	Woorden schrijven die eindigen op teit.
Leseenheid 12	Meerlettergrepige woorden schrijven met y.
Leseenheid 13	Meerlettergrepige woorden schrijven met i of ie.
Leseenheid 14	Meerlettergrepige woorden schrijven met ch die als /sj/ wordt uitgesproken.
Leseenheid 15	Meerlettergrepige woorden schrijven met ei of ij.
Leseenheid 16	Meerlettergrepige woorden schrijven met een trema.
Leseenheid 17	De verleden tijd schrijven van ten- en den-werkwoorden.
Leseenheid 18	Woorden schrijven die eindigen op heid.
Leseenheid 19	Hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven van kijkweetwoorden.
Leseenheid 20	Hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven van kijkweetwoorden.
Leseenheid 21	Leenwoorden (uit de Engelse taal) schrijven.
Leseenheid 22	Meerlettergrepige woorden schrijven met i of ie.
Leseenheid 23	Woorden schrijven met open of gesloten lettergrepen.
Leseenheid 24	Woorden schrijven die eindigen op /teit/.
Leseenheid 25	Hoofdletters schrijven bij persoonsnamen, aardrijkskundige namen (en hun afleidingen en samenstellingen), feestdagen en talen.
Leseenheid 26	Samenstellingen schrijven met of zonder tussen-s.

- Leseenheid 27 – Regelmatige persoonsvormen en frequente uitzonderingen (had, deed, stond) schrijven.
- Persoonsvormen van ten- en den-werkwoorden in de verleden tijd schrijven.
- Leseenheid 28 Meerlettergrepige woorden schrijven met ei of ij.
- Leseenheid 29 Hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven van kijkwoordwoorden.
- Leseenheid 30 Leenwoorden uit de Engelse taal schrijven.
- Leseenheid 31 Meerlettergrepige woorden schrijven met een c die als /k/ of /s/ wordt uitgesproken.
- Leseenheid 32 Woorden schrijven die eindigen op isch(e) of ice.
- Leseenheid 33 Woorden schrijven met open of gesloten lettergrepen.
- Leseenheid 34 Woorden schrijven die eindigen op tie.

HOE GEBRUIK JE SPELSPOOR?

Model Directe instructie

Spelspoor is vormgegeven overeenkomstig het model Directe instructie. Dit betekent dat in de instructielessen van Spelspoor de volgende stappen zijn te onderscheiden:

Stap 1 De oriëntatie op het spellingprobleem.

Naast een eventuele korte terugblik op voorgaande lessen of activiteiten wordt in deze stap aangegeven wat het doel van de les is en worden voorbeeldwoorden gegeven. De benodigde voorkennis wordt op deze manier geactiveerd.

Stap 2 De presentatie / instructie van de nieuwe leerstof.

Belangrijk hierbij is dat dit in kleine stappen gebeurt in een interactieve setting. U geeft passende concrete voorbeelden, u demonstreert, u doet voor en u legt uit. Ook het hardop voordragen van de spellingstrategie door u is in deze fase heel effectief, evenals het geven van feedback aan de leerlingen.

Stap 3 De begeleide inoefening.

In deze fase oefenen de leerlingen onder uw leiding. Hiervoor zijn korte en duidelijke opdrachten noodzakelijk. U noemt een woord en vraagt de leerlingen de regel of oplossingswijze toe te passen. Ook in deze fase is de feedback die u aan de leerlingen geeft van groot belang.

Stap 4 De zelfstandige inoefening.

De leerlingen oefenen nu zelfstandig. Het betreft altijd een kort oefendictiee. Dit oefenen hoeft niet altijd individueel, maar kan ook in duo's worden gedaan.

Stap 5 De terugblik.

Hierin vindt een reflectie plaats op de zelfstandige inoefening. De antwoorden worden besproken, evenals de aanpak of de toepassing van de spellingstrategie. De kern van de les wordt tot slot nog eens door u samengevat.

Bij Spelspoor wordt het model Directe instructie toegepast in de vorm van modelleren. De leerkracht verwoordt op een eenduidige manier de aanpak bij een gegeven spellingprobleem. Dit gebeurt steeds in interactie met de leerlingen en door consequent voor- en nadoen. De aanpak wordt op deze manier door de leerlingen ingeprent. De zelfstandige inoefening krijgt een vervolg door middel van de software-oefeningen.

Spelspoor sluit aan bij de leseenheden van Taalleesland Spelling. Spelspoor bestaat per leseenheid uit drie onderdelen:

- 1 Instructieles
- 2 Computersessie 1
- 3 Computersessie 2

Organisatie

Instructieles

Spelspoor is bedoeld voor een geselecteerde groep leerlingen. Deze groep krijgt bij voorkeur op de vrijdag voorafgaand aan de week dat het doel in Taalleesland Spelling aan de orde komt een *instructieles* van maximaal dertig minuten. Deze les moet, als het enigszins mogelijk is, gegeven worden door de eigen leerkracht. Indien dit niet mogelijk is, kan de les ook gegeven worden door de intern begeleider of remedial teacher. De instructielessen staan volledig beschreven in deze Handleiding. Het is belangrijk dat de stappen zoals die in de lessen beschreven staan, volledig uitgevoerd worden. Hierbij dient u veel aandacht te schenken aan de interactie en daarbij het activeren van de leerling(en). Ook is het van belang dat u vaste formules en ondersteunende gebaren gebruikt, evenals een directe en inhoudsgerichte feedback.

Computersessies

In de week die volgt, en waarin hetzelfde doel ook in Taalleesland Spelling wordt behandeld, voeren de leerlingen de bijbehorende oefeningen op de computer uit.

Dit gebeurt als volgt:

- *Computersessie 1* maximaal twintig minuten.
Deze sessie begint met een dictee. Scoort de leerling hierop 90% of meer goed dan hoeft hij de oefeningen van de beide computerlessen niet te maken en kan hij als beloning direct naar het beloningsspel. Indien de leerling op het dictee een lagere score dan 90% behaalt, dan oefent hij verder met oefening A.
Het gebeurt soms dat in een dicteewoord naast het spellingprobleem zoals dat in het doel is aangegeven nog een tweede spellingprobleem voorkomt. Bijvoorbeeld: het woord *beter* is opgenomen in het dictee bij de les waarin het gaat om open en gesloten lettergrepen. Het tweede spellingprobleem in *beter* is de /u/. Daar waar iets dergelijks het geval is, is er van uitgegaan dat het bijkomende spellingprobleem door de leerlingen beheerst wordt.
- *Computersessie 2* maximaal twintig minuten.
Deze sessie is alleen bedoeld voor de leerlingen die op het dictee aan het begin van computersessie 1 een lagere score behaalden dan 90%. De leerlingen doen eerst oefening B. Indien er tijd over is, kunnen ze nog aan de slag met het beloningsspel.

Hieronder staan de twee organisatorische varianten die zich kunnen voordoen:

variant A

week	dag	activiteit
week 0	vrijdag	Instructieles onder leiding van de leerkracht, bij leseenheid 1 van Taalleesland Spelling.
week 1	dinsdag	De leerling werkt zelfstandig aan Computersessie 1 bij leseenheid 1. Hij behaalt een score van 90% of meer goed op het dictee. Het beloningsspel wordt gespeeld.
week 1	vrijdag	Instructieles onder leiding van de leerkracht, bij leseenheid 2 van Taalleesland Spelling.
Enzovoort.		

variant B

week	dag	activiteit
week 0	vrijdag	Instructieles onder leiding van de leerkracht, bij leseenheid 1 van Taalleesland Spelling.
week 1	dinsdag	De leerling werkt zelfstandig aan Computersessie 1 bij leseenheid 1. Hij behaalt een score van minder dan 90% goed op het dictee. Oefening 1 wordt gemaakt.
week 1	donderdag	De leerling werkt zelfstandig aan Computersessie 2 bij leseenheid 1. Oefening 2 wordt gemaakt, eventueel gevolgd door het beloningsspel.
week 1	vrijdag	Instructieles onder leiding van de leerkracht, bij leseenheid 2 van Taalleesland Spelling.
Enzovoort.		

De momenten voor de computersessies moeten zo worden gepland dat ze niet samenvallen met de momenten waarop de leerkrachtgebonden lessen van Taalleesland Spelling worden aangeboden. De leerlingen dienen mee te doen aan de reguliere lessen.

MATERIELEN

Spelspoor kent een aantal materialen. Dit zijn:

Handleiding

De Handleiding bevat de Bijzondere inleiding, de beschrijving van de oefeningen op de computer en de lesbeschrijvingen. In de **lesbeschrijvingen** staan de uitgewerkte instructielessen met verwijzingen naar de software en soms naar kopieerbladen.

Kopieerbladen

De te kopiëren materialen zijn achter in deze Handleiding opgenomen. Het betreft de volgende kopieerbladen:

Stappenplannen

In voorgaande jaren hebben de leerlingen geleerd spellingproblemen op te lossen volgens vaste stappenplannen. In vervolg hierop zijn in groep 7 een aantal specifieke stappenplannen ontwikkeld die de leerlingen helpen bijpassende spellingproblemen op te lossen. Het is aan te bevelen deze stappenplannen voor de leerlingen te kopiëren en deze bij de lessen te laten gebruiken. Ze zijn ook te gebruiken bij andere relevante spellingoefeningen en bij eventueel huiswerk.

Ouderbrief

Indien u, of een van de ouders, het wenselijk acht dat de leerlingen ook thuis oefenen, is het van het grootste belang dat dit op dezelfde manier gebeurt als op school. Goede afspraken daarover zijn noodzakelijk. Daarvoor is een voorbeeld-ouderbrief opgenomen.

Software

De software bestaat uit een leerlinggedeelte en een leerkrachtgedeelte met een registratiesysteem. Hieronder vindt u meer informatie over de software.

SOFTWARE

Installatie

Spelspoor kan zowel op een standalone-computer als op een netwerk draaien. Met een netwerkinstallatie kan vanuit elke (netwerk)computer administratie verricht worden. Bijvoorbeeld groepen samenstellen, per leerling oefeningen toewijzen, resultaten bekijken. Ook leerlingen kunnen dan op elke beschikbare (netwerk)computer aan de slag. Scholen die geen netwerk hebben of waarvan de centrale computer of het netwerk niet beschikbaar is of niet altijd aanstaat, kunnen ook prima werken met de standalone-toepassing, ofwel installatie voor individuele computers.

Minimale systeemeisen

Beeldschermformaat: 800 x 600

Aantal kleuren: 16-bits videokaart

Audio: 16-bits, 22.050 kHz

Processor: vanaf Pentium III / IBM compatible

Cd-romdrive: vanaf 8-speed

Geheugen: vanaf 64 Mb

Besturingssystemen: Windows 98, Windows 2000, Windows XP en Windows NT4, Internet Explorer 6.0 of hoger waarin de Flash plug-in is geïnstalleerd (versie 7 of hoger).

Netwerkvereisten: Windows NT4-Server, Windows 2000-Server, Windows 2003 (XP)-Server, Linux-Server, Novell 5-Server, 100 Mb T-base-netwerk.

Installeren

Zodra de cd-rom in de cd-romdrive wordt geplaatst, wordt de installatie doorgaans automatisch gestart. Als dit niet gebeurt, kunt u de cd-rom op een van de twee volgende manieren handmatig installeren:

Installatie 1

- 1 Plaats de cd-rom in de cd-romdrive.
- 2 Kies in het Startmenu de optie *Uitvoeren*.
- 3 Geef het commando: D:\SETUP (als D uw cd-romdrive is).
- 4 Volg de instructies die op het scherm verschijnen.

Installatie 2

- 1 Plaats de cd-rom in de cd-romdrive.
- 2 Open *Mijn computer* op het bureaublad.
- 3 Selecteer de cd-romdrive en open de drive met behulp van uw rechtermuisknop.
- 4 Dubbelklik op het programma *Setup*.
- 5 Volg de instructies die op het scherm verschijnen.

NB! Netwerkinstallatie en -gebruik is mogelijk indien:

- de centrale computer (altijd) aan staat en beschikbaar is,
- de netwerkverbindingen intact en operationeel zijn,
- de server minstens 300 Mb vrije ruimte heeft,
- andere computers in het netwerk lees- en schrijfrechten hebben in de map waarin Spelspoor wordt geïnstalleerd.

Bij standalone-installatie krijgt u de keuze tussen minimale of optimale installatie. In het laatste geval worden alle bestanden naar uw harde schijf gekopieerd. In geval van netwerkinstallatie wordt standaard het hele programma inclusief data (geluid en illustraties) in een map op de server geplaatst.

Netwerkinstallatie

Wanneer het programma op een netwerk wordt geïnstalleerd, voert u allereerst een van de twee bovengenoemde installaties uit op de server. Vervolgens moet de clientinstallatie op de computers voor de leerlingen worden uitgevoerd. Dit doet u als volgt:

- 1 Zorg dat de computer een netwerkverbinding ('mapping') met de server heeft.
- 2 Start de Verkenner en zoek in de netwerkomgeving op de server het programmabestand 'Spelspoor client.exe' op, dit bevindt zich in de Spelspoormap.
- 3 Dubbelklik op dit bestand en volg de aanwijzingen op het scherm.

Opstarten

Na installatie start u het programma als volgt:

- 2 Kies in het Startmenu de optie *Programma's*.
- 2 Open de map *Spelspoor*.
- 3 Start het programma door *Spelspoor* te selecteren en volg de aanwijzingen op het scherm.

LET OP: Vóór de leerlingen met Spelspoor kunnen gaan oefenen, dienen eerst de instellingen van het programma en de leerlingenadministratie op orde te zijn. Dit doet u met de Leerkrachtmodule (zie volgend hoofdstuk).

Verwijderen

- 1 Kies in het Startmenu de optie *Configuratiescherm*.
- 2 Kies vervolgens *Installeren en Verwijderen*.
- 3 Selecteer Spelspoor en klik op *Verwijderen*.

De leerkrachtmodule en de leerlingresultaten worden niet automatisch verwijderd. Deze kunt u dus nog bekijken als het programma is verwijderd.

De Leerkrachtmodule is bestemd voor de leerkracht, begeleider of remedial teacher. Het is een systeem waarin de administratie voor het computerprogramma Spelspoor wordt gevoerd. Binnen de Leerkrachtmodule kunt u onder andere gegevens van de leerlingen invoeren, instellingen wijzigen voor groepen of voor individuele leerlingen en de resultaten van de leerlingen bekijken.

Opstarten

U kunt de Leerkrachtmodule openen via het Startmenu waar u de Spelspoor-programmagroep selecteert. Maar u kunt deze module ook openen vanuit het leerlingprogramma. Hiervoor drukt u tegelijkertijd de toetsen 'Ctrl' + 'L' in. Vervolgens vraagt het systeem om uw wachtwoord. Vul het wachtwoord 'leerkracht' in en druk op OK. U bevindt zich nu in de Leerkrachtmodule.

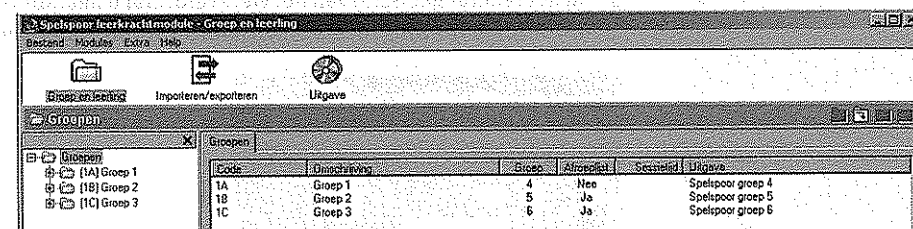
Vorbereiding

Voordat leerlingen aan de slag kunnen met de Spelspoor-software dient u in ieder geval de volgende handelingen te verrichten:

- 1 Maak een groep aan. NB: een 'groep' kan ook een subgroepje zijn in een klas.
- 2 Selecteer de groep en koppel deze aan een uitgave van Spelspoor.
- 3 Maak (indien gewenst) een afroeplijst (een lijst waarin u zelf de volgorde waarin de leerlingen in het programma worden genoemd, kunt bepalen) en stel de sessietijd in (de tijd die een leerling maximaal over een computersessie mag doen).
- 4 Voeg leerlingen toe aan de groep. U kunt eventueel eerst leerlingen importeren uit een EDEX-bestand.

In de beschrijvingen hierna kunt u vinden hoe u deze handelingen verricht.

Beschrijving scherm

Menubalk

De menubalk is de grijze balk boven in uw scherm. In de menubalk staan de onderdelen Bestand, Modules, Extra en Help. Elk van deze onderdelen kunt u activeren door het woord aan te klikken. Het submenu dat vervolgens verschijnt, wordt hieronder toegelicht.

Bestand

- Printerinstellingen: hier kunt u uw printer en papierkeuze opgeven.
- Sluiten: afsluiten van het programma.

Modules

- Groep en leerling: openen van het werkveld Groep en leerling.
- Importeren/exporteren: openen van het werkveld Importeren/exporteren.
- Oefeningen per uitgave: openen van het werkveld Geïnstalleerde uitgaven.

Extra

- Beeld verversen: in beeld brengen van de meest recente databasegegevens.
- Lay-out: hiermee kunt u de Modulebalk en Statusbalk aan- of uitzetten. Met een vinkje ervoor is de desbetreffende balk zichtbaar in uw scherm.

Help

- Info: colofon en versienummer.

Modulebalk

In deze balk bevinden zich de iconen Groep en leerling, Importeren/exporteren en Uitgave. Door een icoon aan te klikken, verschijnt het werkveld dat bij de icoon hoort.

Werkveld

Zodra u via de menubalk of via de modulebalk een optie aanklikt, verschijnen in het werkveld gegevens waar u mee aan de slag kunt. Elke module staat hieronder beschreven.

Tip

De lijst op de linkerhelft van het werkveld kunt u wegklikken door op het kruisje rechts boven de lijst te klikken. De linkerhelft van het werkveld verdwijnt waardoor de rechterhelft groter wordt. Om de lijst vervolgens weer terug te krijgen, klikt u links op de grijze balkvlak boven het werkveld. De lijst verschijnt weer. Klik nu op de punaise om beide velden weer te fixeren.

Module Groep en leerling

Met deze module kunt u groepen en leerlingen aanmaken en verwijderen of de gegevens van groepen of leerlingen invoeren of bewerken.

Groepen

Via de lijst links in het werkveld, kunt u groepen aanmaken, bewerken en verwijderen.

Groep toevoegen

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld het bovenste item Groepen aan. Groepen is nu donker gekleurd en dus geactiveerd.
- 3 In het rechter gedeelte van het werkveld, ziet u het tabblad Groepen. Door onderaan op de knop Toevoegen te klikken, ziet u het volgende scherm:

- 4 In dit scherm dient u de volgende gegevens in te vullen:
 - Code: bijvoorbeeld 4A (code van een klas leerlingen).
 - Omschrijving: bijvoorbeeld de naam van de leerkracht.
 - Groep: de groep waar de leerlingen in zitten.
- 5 Door op de knop OK te klikken, is de nieuwe groep toegevoegd.

Groep bewerken

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld het bovenste item Groepen aan. Groepen is nu donker gekleurd en dus geactiveerd.
- 3 In het rechter gedeelte van het werkveld ziet u het tabblad Groepen. Klik hier op de groep die u wilt aanpassen. Deze groep is nu donker gekleurd en dus geactiveerd.
- 4 Klik op de knop Bewerken.
- 5 U kunt nu de gegevens van Code, Omschrijving of Jaargroep aanpassen.
- 6 Kies nu de knop OK. De bewerkte gegevens leest u nu in de regel van de groep op het tabblad.

Groep verwijderen

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld het bovenste item Groepen aan. Groepen is nu donker gekleurd en dus geactiveerd.
- 3 In het rechter gedeelte van het werkveld, ziet u het tabblad Groepen. Klik hier op de groep die u wilt verwijderen. Deze groep is nu donker gekleurd en dus geactiveerd.
- 4 Klik op de knop Verwijderen.
- 5 U kunt nu kiezen voor:
 - Ja: de groep wordt verwijderd.
 - Nee: u keert terug naar de vorige stap.

Tip

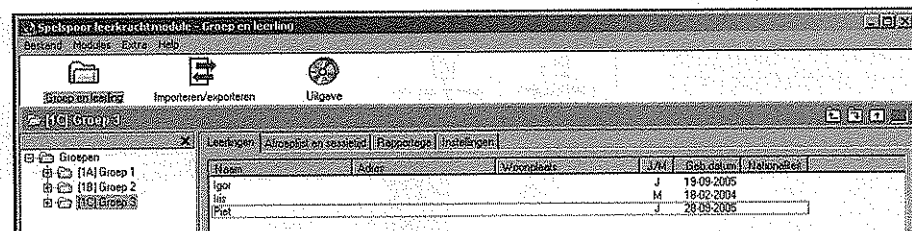
Bewerkingen als toevoegen, bewerken en verwijderen kunnen ook met behulp van de rechtermuisknop uitgevoerd worden, waarbij de muisaanwijzer in het desbetreffende werkveld moet staan.

Tabblad 'Leerlingen'

U ziet hier een overzicht van de leerlingen in een bepaalde groep. Van hieruit kunt u leerlinggegevens toevoegen, bewerken en verwijderen.

Leerling toevoegen

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst groepen, links in het werkveld, op de groep waar u een leerling aan wilt toevoegen. U komt dan in onderstaand scherm. Op het tabblad Leerlingen (rechts naast de lijst) staan de huidige leerlingen van deze groep vermeld.

- 3 Klik onderaan op dit tabblad op de knop Toevoegen. U krijgt nu het volgende scherm te zien.

Voornaam:

Achternaam:

Adres:

PCAd/woonplaats:

Geslacht: ☐ Jongen ☐ Meisje

Geboortedatum: 06/10/2005

Nationaliteit:

OK Annuleren

- 4 Vul de gewenste leerlinggegevens in en druk op OK. De leerling is nu toegevoegd aan de lijst op het tabblad Leerlingen.

Leerling bewerken

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op de groep van de leerling van wie u de gegevens wilt bewerken. Op het tabblad Leerlingen (rechts naast de lijst) staan de huidige leerlingen van deze groep.
- 3 Klik op de leerling van wie u gegevens wilt bewerken. Kies onderaan in het tabblad de knop Bewerken.
- 4 Bewerk de gewenste gegevens.
- 5 Kies OK. Op het tabblad Leerlingen leest u nu de bewerkte gegevens van de leerling.

Leerling verwijderen

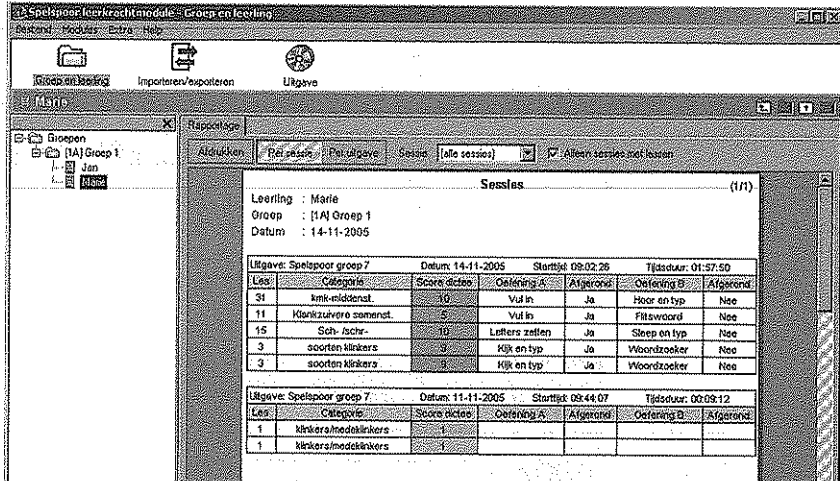
- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op de groep van de leerling van wie u de gegevens wilt verwijderen. Op het tabblad Leerlingen (rechts naast de lijst) staan de huidige leerlingen van deze groep.
- 3 Klik op de leerling van wie u de gegevens wilt verwijderen.
- 4 U kunt nu kiezen voor:
 - Ja: de leerling wordt verwijderd.
 - Nee: u keert terug naar de vorige stap.

Tip

U kunt met behulp van de rechtermuisknop een leerling door middel van 'Verplaatsen naar groep' verplaatsen naar een andere groep. Dit is ook mogelijk via 'drag and drop'. Klik op een leerling (of op meerdere leerlingen tegelijk in combinatie met de Shift- of Ctrl-toets) in het rechtervenster en versleep de leerling(en) met de ingedrukte muisknop naar het linkervenster. Laat de muisknop los boven de nieuwe groep.

Bekijken rapportage leerling

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op de groep van de leerling van wie u de voortgangsgegevens wilt bekijken. U ziet op het tabblad Leerlingen (rechts van de lijst) een overzicht van de leerlingen in deze groep.
- 3 Dubbelklik op de leerling van wie u de voortgangsgegevens wilt bekijken. U krijgt het volgende scherm te zien.

Hier kunt u kiezen voor:

- Afdrukken: hiermee print u de rapportage van de leerling.
- Per sessie: door op deze knop te klikken, ziet u welke score de leerling gehaald heeft bij de dictees, welke oefeningen de leerling heeft gedaan en of deze zijn afgerond. Bij elke sessie staat de datum, starttijd en sessietijd vermeld. Bij de score op de dictees staat het aantal fouten dat de leerling heeft gemaakt. Als hij het dictee onvoldoende heeft gemaakt, is het aantal fouten rood, anders groen.
- Per uitgave: als u op deze knop klikt, ziet u een overzicht van spellingcategorieën, leseenheden, het aantal keren dat de leerling de desbetreffende les gedaan heeft en de score op het dictee.
- Alleen sessies met lessen: door dit hokje al dan niet aan te vinken, geeft u aan of u een overzicht wilt van sessies waarin dictee en/of oefeningen zijn gedaan, of van alle sessies (dus ook die waarin geen dictee en/of oefeningen zijn uitgevoerd).

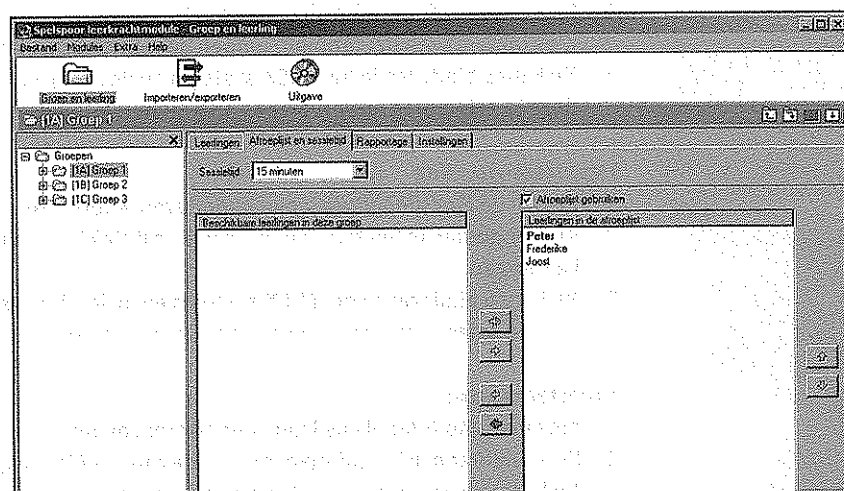
Tip

Door links in het werkveld op een andere leerling te klikken, scrolt u door de resultaten van de leerlingen.

Tabblad 'Afroeplijst en sessietijd'

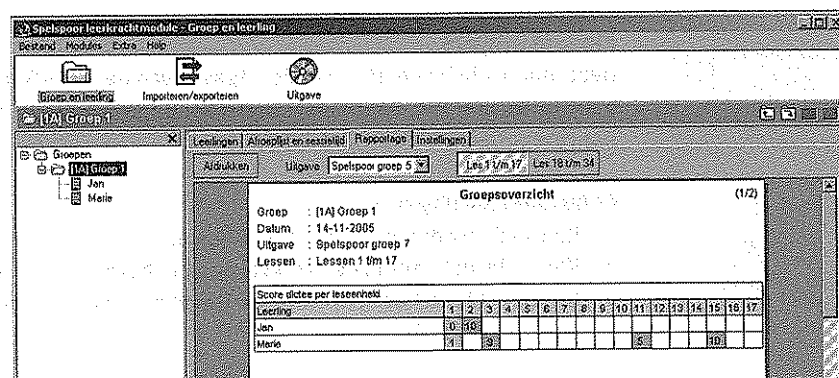
De afroeplijst biedt u de mogelijkheid leerlingen van een groep in een door u ingestelde volgorde aan het werk te zetten. Daarnaast kunt u de sessietijd per groep instellen.

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op het bovenste item Groepen. Groepen is nu donker gekleurd en dus geactiveerd.
- 3 Dubbelklik in de lijst op het tabblad Groepen op de gewenste groep.
- 4 Klik op het tabblad Afroeplijst en sessietijd. U ziet twee kolommen: de eerste kolom geeft de leerlingen in de groep weer, de tweede kolom de leerlingen in de afroeplijst.
- 5 De afroeplijst kan worden opgesteld door de leerlingen in de gewenste volgorde van de eerste kolom naar de tweede kolom te slepen. Ook kunt u gebruikmaken van de groene pijltjestoetsen in het midden. Klik vervolgens op het hokje Afroeplijst gebruiken.
- 6 U kunt de sessietijd bepalen door in het keuzemenu op het gewenste aantal minuten te klikken. De sessietijd kan variëren van vijf tot dertig minuten. De sessietijd is standaard ingesteld op 15 minuten.

Tabblad 'Rapportage': groepsoverzicht resultaten

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op de groep waarvan u een resultatenoverzicht wilt bekijken.
- 3 Klik rechts in het werkveld op het tabblad Rapportage: u krijgt een overzicht van de score op de dictees van de lessen die de leerlingen gedaan hebben.

Hier worden de volgende opties geboden:

- Afdrukken: Met deze knop geeft u opdracht om het groepsoverzicht te printen.
- Uitgave: Mocht een groep aan meerdere uitgaven gekoppeld zijn, dan kunt u hier kiezen van welke uitgave het groepsoverzicht getoond dient te worden.
- Lessen: Het overzicht van 34 lessen is weergegeven. Het groepsoverzicht bestaat uit twee pagina's. De knop 'Les 1 t/m 17' geeft de eerste helft van de lessen weer en 'Les 18 t/m 34' de tweede helft van de lessen.

Tabblad 'Instellingen': Leerling koppelen aan Spelspoor-uitgave

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Groep en leerling.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op de groep waar u een uitgave aan wilt koppelen. Klik rechts in het werkveld op het tabblad Instellingen. Door het rondje vóór een uitgave aan de klikken, koppelt u deze geïnstalleerde uitgave aan de groep.

Module Importeren/exporteren van groep en leerling

Binnen deze module kunt u gegevens importeren vanuit en exporteren naar EDEX, het administratiesysteem voor basisscholen. Dit kunnen bestanden van groepen en van leerlingen zijn. Met Importeren importeert u gegevens vanuit EDEX in de Leerkrachtmodule, met Exporteren exporteert u gegevens vanuit de Leerkrachtmodule naar EDEX.

U heeft de volgende mogelijkheden:

Importeren groep

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Importeren/exporteren.
- 2 Kies onderaan in het tabblad, binnen de rubriek EDEX importeren, de knop Groepen.
- 3 Nu kunt u bladeren in het EDEX-systeem en de groep van uw keuze importeren door deze te selecteren en vervolgens op 'Openen' te klikken.

Importeren leerling

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Importeren/exporteren.
- 2 Kies onderaan in het tabblad, binnen de rubriek EDEX importeren, de knop Leerlingen.
- 3 Nu kunt u bladeren in het EDEX-systeem en de leerling van uw keuze importeren door deze te selecteren en vervolgens op 'Openen' te klikken.

Exporteren groep

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Importeren/exporteren.
- 2 Kies onderaan in het tabblad, binnen de rubriek EDEX exporteren, de knop Groepen.
- 3 Nu kunt u de gegevens van de groep van uw keuze exporteren naar het EDEX-systeem.

Exporteren leerling

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Importeren/exporteren.
- 2 Kies onderaan in het tabblad, binnen de rubriek EDEX exporteren de knop Leerlingen.
- 3 Nu kunt u de gegevens van de leerling van uw keuze exporteren naar het EDEX-systeem.

Module Uitgave

Deze module informeert u over de uitgaven van de reeks Spelspoor die op uw systeem geïnstalleerd staan. Daarnaast krijgt u per uitgave een overzicht van alle lessen/spellingcategorieën.

Geïnstalleerde uitgaven

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Uitgave.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op het bovenste item Geïnstalleerde uitgaven.
- 3 In het rechterscherf, het tabblad Uitgaven, ziet u nu welke uitgaven op uw systeem geïnstalleerd zijn.

Overzicht leseenheden per uitgave

- 1 Kies in de Modulebalk de icoon Uitgave.
- 2 Klik in de lijst links in het werkveld op de uitgave waarvan u de leseenheden wilt bekijken.
- 3 In het rechterscherf, het tabblad Leseenheden, ziet u nu een lijst met alle lessen die de uitgave bevat, met een omschrijving van de behandelde spellingcategorie per leseenheid.

Tip

Bij technische problemen kunt u een beroep doen op de ICT-helpdesk van de uitgeverij. Dit kan telefonisch (035 - 54 82 496) of via e-mail (icthelpdesk@bekadidact.nl).

De software van Spelspoor biedt ondersteuning voor de Methode Monitor, het digitale leerlingvolgsysteem van Cockpit BV. Als u gebruik wilt maken van deze ondersteuning, dient u de extra software te installeren – de zogenaamde ‘reader’ – die op de Spelspoor cd-rom staat.

U kunt de reader op de volgende twee manieren installeren:

Installatie 1

- 1 Plaats de cd-rom in de cd-romdrive.
- 2 Kies in het Startmenu de optie *Uitvoeren*.
- 3 Geef het commando: D:\READER (als D uw cd-romdrive is).
- 4 Volg de instructies die op het scherm verschijnen.

Installatie 2

- 1 Plaats de cd-rom in de cd-romdrive.
- 2 Open *Mijn computer* op het bureaublad.
- 3 Selecteer de cd-romdrive en open de drive met behulp van uw rechtermuisknop.
- 4 Dubbelklik op het programma *Reader*.
- 5 Volg de instructies die op het scherm verschijnen.

Na installatie

Als de reader voor Spelspoor is geïnstalleerd, kunt u op de gebruikelijke wijze de leerlinggegevens uit Spelspoor importeren in de Methode Monitor. Voor het gebruik van readers in de Methode Monitor verwijzen wij u naar de gebruiksaanwijzing die u heeft gekregen bij de Methode Monitor.

Inloggen

Na het titelscherm dient de leerling in te loggen.

Het titelscherm is overigens te onderbreken, door op het scherm te klikken.

De leerling selecteert eerst zijn groep in een keuzemenu en vervolgens zijn naam.

Afhankelijk van de instelling ‘wel of geen afroeplijst gebruiken’, staat de naam van een leerling vermeld en dient de leerling alleen op de pijl verder te klikken, of kan de leerling zijn naam zoeken in het keuzemenu.

Met een klik op de rode pijl verschijnt het vorige scherm en met een klik op de blauwe pijl verschijnt het volgende scherm.

Startscherm

Spelspoor sluit aan bij de 34 leseenheden van Taalleesland Spelling. Het is noodzakelijk dat de leerkracht aan het einde van de instructieles het nummer aangeeft van de leseenheid waarmee de leerlingen op de computer moeten oefenen.

De kleuren van de leseenheden in het startscherm geven de status aan:

- Wit: leerling heeft oefeningen van leseenheid nog niet gedaan.
- Oranje: leerling heeft aan de oefeningen gewerkt, maar leseenheid is nog niet afgerond.
- Blauw: leerling heeft oefeningen van leseenheid afgerond.

De leerling klikt op het nummer van een leseenheid om te starten met de computersessie die bij die leseenheid hoort.

Opbouw

Elke les start met een dictee met tien opdrachten over de spellingcategorie die in de instructieles aan de orde was. Spelspoor is zo opgebouwd, dat leerlingen alleen tijd besteden aan spellingcategorieën waarmee zij moeite hebben. Zodra zij de stof beheersen, kunnen zij hun tijd aan andere zaken besteden.

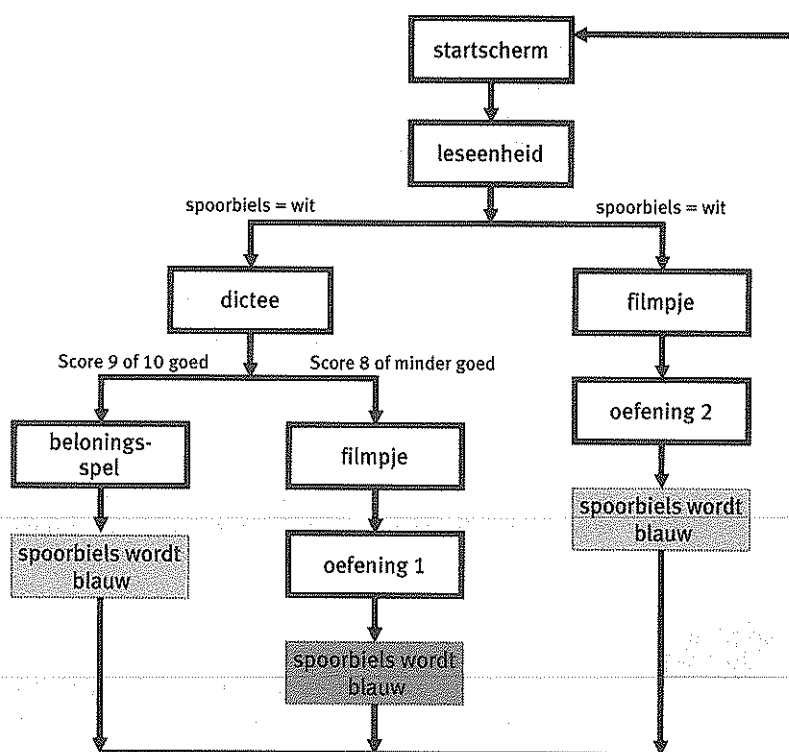
- Bij een score op het dictee van 90% of meer goed, volgt een beloningsspel. De leerling kan kiezen uit twee beloningsspellen.

De leerling hoeft die week niet terug te komen voor een tweede computersessie.

- Bij een score op het dictee van minder dan 90% goed, krijgt de leerling twee oefeningen aangeboden, verdeeld over twee sessies die in dezelfde week gedaan moeten worden.

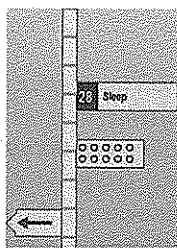
De computersessie is afgelopen als de oefeningen zijn afgerond of als de ingestelde sessietijd is verstreken.

Als de leerling het dictee van een bepaalde leseenheid voldoende heeft gemaakt of hij heeft beide oefeningen voltooid, wordt de leseenheid in het startscherm blauw. De leseenheid blijft echter toegankelijk. Het is dus mogelijk een leerling op een later moment nog eens te laten oefenen met een leseenheid die hij eerder al heeft afgerond.

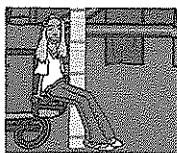
Hulp en navigatie

In elk scherm zijn de volgende navigatie-elementen aanwezig:

De wegwijzer

Aan de wegwijzer hangen telkens drie bordjes. Aan de linkerkant hangt de 'terug-knop'. Hiermee komt de leerling altijd terug in het vorige scherm en de oefening wordt daarmee meteen beëindigd. In het bordje bovenaan de wegwijzer is te zien met welk onderdeel de leerling op dat moment bezig is. Het bordje met de rondjes geeft aan hoeveel onderdelen van de oefening de leerling al heeft gedaan (blauwe bolletjes) en hoeveel er nog volgen (witte bolletjes).

Het navigatiefiguur

Het meisje bij de trein geeft bij ieder scherm een korte uitleg bij de oefening. De uitleg kan worden herhaald door op het meisje te klikken.

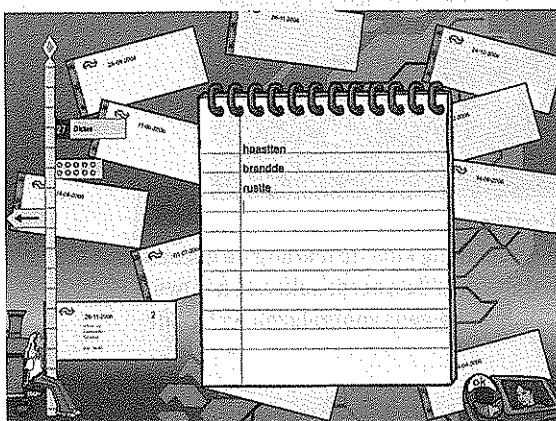

De gps

De gps bevat drie knoppen. Met de OK-knop bevestigt de leerling de antwoorden die hij intypt of aanklikt. Door op de luidsprekerknop te klikken laat de leerling de auditieve opdracht nog eens herhalen. Als de leerling op de knop met de lerares klikt, wordt het instructiefilmpje bij de oefening nog eens getoond.

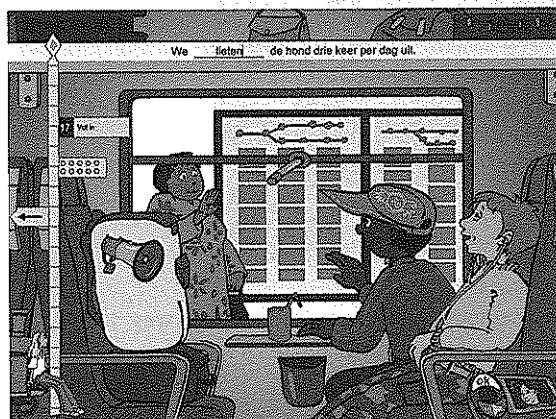
Oefeningen

Elke oefening start met een instructiefilmpje, waarin de lesstof uit de instructieles wordt herhaald. De leerling kan dit filmpje tijdens een oefening ook altijd opvragen. Spelsgroep 7 kent tien verschillende oefenvormen. Bij elke spellingcategorie is gekozen voor de oefenvormen die er het best bij passen. Iedere leseenheid begint met een dictee.

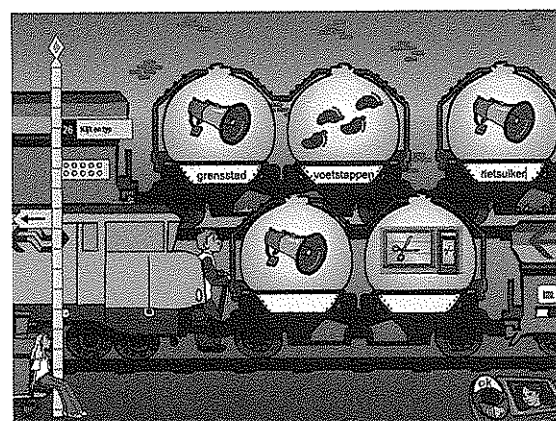
Dictee

Een zin wordt voorgelezen en het woord dat de leerling moet intypen wordt na afloop herhaald.

Oefentype 2 – Vul in

De leerling bedenkt welk woord er wordt gezocht en typt dit in. Als de leerling op het plaatje (van de luidspreker) klikt, wordt het woord auditief aangeboden.

Oefentype 4 – Kijk en typ

De leerling typt het woord in dat bij het plaatje hoort. Als de leerling op een plaatje klikt, wordt het woord ook auditief aangeboden.

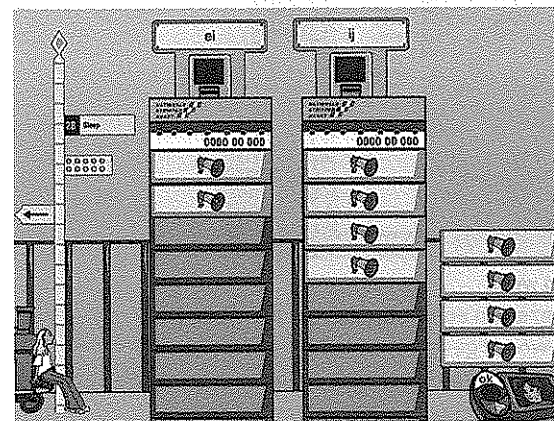
Oefentype 1 – Hoor en typ

Het dictee als oefentype.

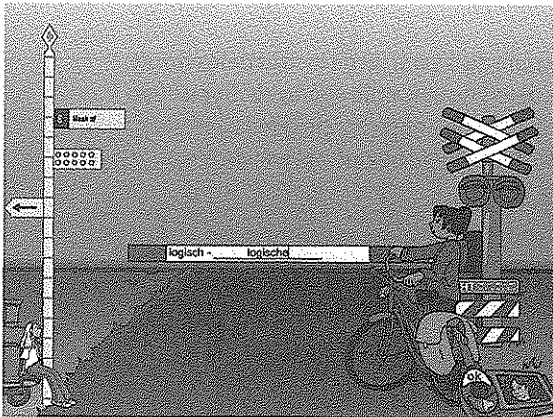
Oefentype 3 – Letters zetten

De leerling bedenkt welke letters er ontbreken in het woord en maakt het woord af.

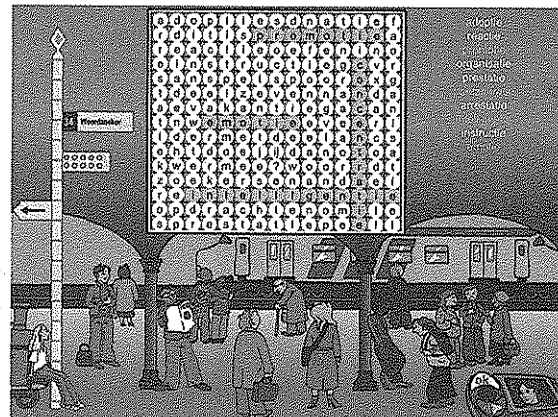
Oefentype 5 – Sleep en typ

In het eerste deel van de oefening sleept de leerling een woord naar de juiste kolom. In het tweede deel worden de woorden nog eens voorgelezen en typt de leerling ze in.

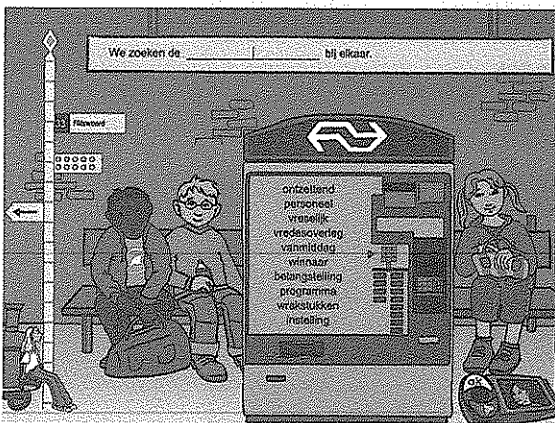
Oefentype 6 – Maak af

Er worden woorden voorgelezen. De leerling typt het woord dat ontbreekt.

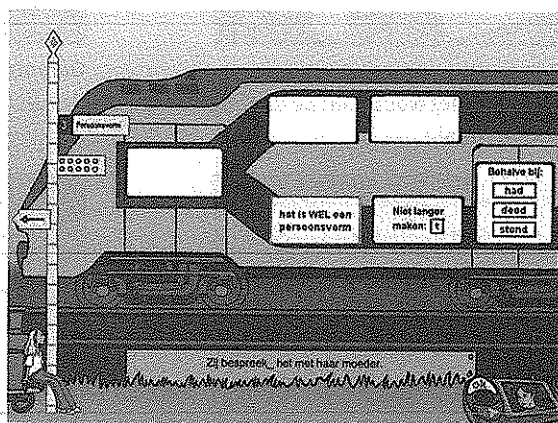
Oefentype 7 – Woordzoeker

In het eerste deel van de oefening klikt de leerling de gezochte woorden letter voor letter aan in de woordzoeker. In het tweede deel worden de woorden nog eens voorgelezen en typt de leerling ze in.

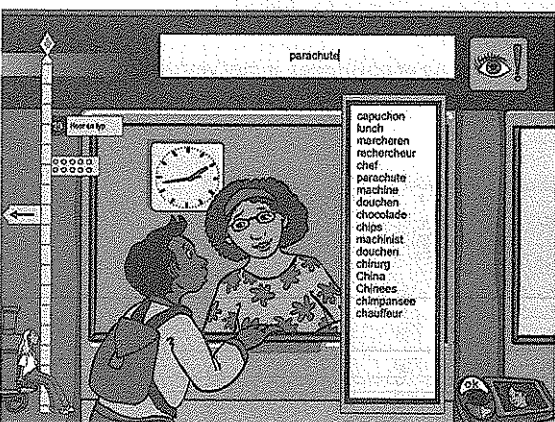
Oefentype 8 – Flitswoord

De leerling zoekt het juiste woord in de lijst en vult het in. Door op een woord te klikken, wordt het voorgelezen.

Oefentype 9 – Persoonsvorm

De leerling klikt op de interactieve persoonsvormkaart de weg aan die bewandeld moet worden om tot de juiste spelling van een persoonsvorm in een zin te komen.

Oefentype 10 – Kijk en weet

Een zin wordt voorgelezen en een woord herhaald. Als de leerling niet weet hoe het woord geschreven moet worden, kan hij op de kijkweetenknop klikken. Dan verschijnt de lijst met woorden van de desbetreffende kleine spellingcategorie. De leerling zoekt in deze lijst het woord op en tikt het in.

Spiekknop

In verband met het inprenten, wordt vanaf *Spelspoor 7* in sommige oefeningen een extra hulpmiddel aangeboden. In oefeningen waar de spiekknop in beeld is, kan de leerling, als hij niet (meer) weet hoe het woord geschreven moet worden, er voor kiezen om even te 'spieken'. Zo lang de leerling de linkermuisknop op de spiekknop ingedrukt houdt, blijft de juiste spelling in beeld. Zodra de muisknop losgelaten wordt, verdwijnt de juiste spelling weer.

Beloningsspellen

Als de leerling het dictee voldoende heeft gemaakt, of als hij de tweede oefening van de leseenheid heeft afgerond, mag hij een beloningsspel spelen. Hij kan hierbij kiezen uit twee spellen en mag het gekozen spel maximaal drie minuten spelen.

In het ene spel staat er een groot aantal blokjes op het scherm en er stuitert een balletje door het beeld. De leerling beweegt met de pijltjestoetsen een plankje naar links of rechts. Hij moet het plankje zo bewegen dat het balletje telkens op het plankje stuit. Als het balletje tegen een van de blokjes op het scherm komt, verdwijnt dit blokje en krijgt de leerling punten. Als het balletje langs het plankje valt, is de leerling af. Hij krijgt drie pogingen, tenzij de drie minuten eerder om zijn.

In het andere spel moet de leerling meloenen in de lucht houden. Met de pijltjestoetsen beweegt de leerling het mannetje naar de meloenen toe om deze op te vangen. Met de spatiebalk gooit de leerling de meloen omhoog. Door de spatiebalk langer ingedrukt te houden, blijft de meloen langer in de lucht. Als er vijf meloenen op de grond gevallen zijn, is het spel voorbij.

De leerling wordt op diverse manieren gemotiveerd:

- **Zelfcorrectie:** Het dictee biedt na het intypen van de tien opdrachtwoorden de gelegenheid het eigen werk na te kijken en eventueel te corrigeren. Door op het ingetypete woord te klikken, wordt de opdracht nogmaals auditief aangeboden en hierna kan de leerling het ingetypete woord aanpassen. Met OK bevestigt de leerling dat hij zijn eigen werk heeft nagekeken en dat alle woorden juist geschreven zijn. Het programma laat vervolgens zien welke woorden wel en niet goed geschreven zijn. Bij een onjuiste spelling wordt de juiste spelling van de woorden in blauw getoond.
- **Beloningsspel:** Met een goede score op het dictee, 'verdient' de leerling een beloningsspel. Ter afwisseling kan de leerling per uitgave kiezen uit twee verschillende spellen. Ook het voltooien van twee oefeningen wordt 'beloond' met een van deze spellen.
- **Aantrekkelijke vormgeving:** Elke uitgave van *Spelspoor* werkt met acht tot tien verschillende oefentypen, die aantrekkelijk zijn vormgegeven met hier en daar verrassende animaties.
- **Geen tijdsdruk:** *Spelspoor* werkt niet met tijdsdruk. Na een onvoldoende score op het dictee is het de bedoeling dat de leerling in eigen tempo oefent met de leerstof. Om deze reden wordt ook geen score bijgehouden van de oefeningen. In het leerkrachtendeel is wel aangegeven welke oefening de leerling gedaan heeft en of de oefening wel of niet is afgerond. Voor meer informatie hierover kunt u terecht bij de beschrijving van het leerkrachtendeel.

LESEENHEID 1

STAPPENPLAN 1

SPELLINGBOEK

blz. 182 en 183

interactie

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met ei of ij.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 1 van Taalleerland Spelling. Er zijn uiteraard meer woorden met een /ei/-klank. In groep 7 beperken we ons tot de woorden op bladzijde 182 en 183 van het Spellingboek.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een /ei/-klank. Je weet dat je die klank soms met ij en soms met ei schrijft.' U schrijft zowel ei als ij op het bord.
'Ik zeg: Romeinen. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /ei/-klank, ik schrijf ei.' (U geeft de ei in Romeinen een andere kleur.)
'Ik zeg: onderwijs. (U schrijft dit woord weer op het bord.) Ik hoor een /ei/-klank, ik schrijf ij.' (U geeft de ij in onderwijs een andere kleur.)
'Er is geen regel die je vertelt of je de /ei/-klank met ei of met ij moet schrijven. Het zijn kijkweetwoorden. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven. In het Spellingboek staat op bladzijde 182 een lijst met /ei/-woorden die je met ij schrijft. En op bladzijde 183 een lijst met /ei/-woorden die je met ei schrijft.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 182 van het Spellingboek voor zich. U leest de eerste kolom van de lijst woorden met ij voor. De leerlingen lezen mee.
Vervolgens laat u enkele leerlingen deze kolom hardop lezen, waarna de hele groep de kolom in koor leest.
U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan.
Hierna laat u de leerlingen een woord uit de eerste kolom kiezen en opschrijven. U vraagt welk woord de leerlingen hebben opgeschreven.
U zegt: 'Een woord waarin je /ei/ hoort, schrijf je met ij als het in deze lijst staat. Jouw woord staat in de lijst met ij-woorden. Heb je het woord met ij geschreven?'
U laat de leerlingen hun woord controleren.

U leest de tweede kolom van de lijst woorden met ij voor. U behandelt en bespreekt deze kolom als hiervoor, met dien verstande dat u de leerlingen nu twee woorden laat opschrijven.

Op dezelfde manier behandelt u vervolgens ook kolom 3 en 4 van de lijst 'Woorden met ij'.

De leerlingen nemen bladzijde 183 van het Spellingboek voor zich. U behandelt de lijst 'Woorden met ei' op dezelfde wijze als hiervoor.

U zegt: 'Nu gaan we proberen een woord snel te vinden in de ij-lijst of in de ei-lijst. Daarvoor moet je steeds naar de eerste letter van het woord kijken.
Ik moet schrijven: breien. Ik kijk eerst of het woord in de lijst met ij-woorden staat. Breien is met een b aan het begin, daar kijk ik dan ook in de lijst. Het woord is in de ij-lijst niet te vinden. Dan kijk ik in de lijst met ei-woorden, waar bij de woorden die met b beginnen. Ik zie breien staan. Breien schrijf ik met ei.'
Op dezelfde wijze behandelt u het woord lekkernij.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We maken twee kolommen, een met ij-woorden en een met ei-woorden.' U tekent twee kolommen op het bord en laat de leerlingen dit overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Fontein, ik kijk of het woord in één van de twee lijsten staat. Ik kijk bij de woorden die beginnen met een f. Ik zie fontein in de lijst met ei-woorden staan. Nu weet ik dat de /ei/-klank in fontein met ei geschreven wordt. Ik schrijf **fontein** in de goede kolom.' De leerlingen nemen dit over in hun schrift. Op dezelfde wijze behandelt u: bakkerij, andijvie, inleiding.

U laat de leerlingen nu aanvullen.
 'Waarschijnlijk, ik kijk of het woord (in één van de twee lijsten staat).
 Ik kijk bij de woorden die (met een w beginnen).
 Ik zie waarschijnlijk in de (lijst met ij-woorden staan).
 Nu weet ik dat de /ei/-klank in waarschijnlijk met (ij geschreven wordt).'
 De leerlingen schrijven **waarschijnlijk** in de goede kolom. U controleert of dit juist is gebeurd.

Op dezelfde manier behandelt u ook de volgende woorden: heimwee, elektriciteit, bevrijden, uitbreiden, tevoorschijn, eigenaar, verwijten. Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Gijs heeft **heimwee** naar zijn moeder.
- 2 Spruitjes vind ik echt geen **lekkernij**.
- 3 Asterix en Obelix vechten met **Romeinen**.
- 4 Hella staat bij de **fontein**.
- 5 De herfst is het **seizoen** na de zomer.
- 6 'Kom maar **tevoorschijn**', zei de juf tegen de kleuters.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 1 (Woorden met ei of ij). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing. U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 1 van de Spelspoor-software. U wijst de leerlingen er op dat zij bij het oefenen met de computer de woordenlijsten op bladzijde 182 en 183 in het Spellingboek moeten gebruiken. Bij elk woord controleren de leerlingen of het met ei of met ij geschreven moet worden.

zelfstandig

LESEENHEID 2

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met au of ou.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 2 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'Vandaag gaan we oefenen met woorden waarin je /ou/ hoort. Deze woorden schrijf je meestal met ou, maar soms ook met au. De woorden met au moet je leren en onthouden door ze veel te lezen en te schrijven. Jullie hebben tot en met groep 6 elf zinnen geleerd, waarin een heleboel woorden met au voorkomen. In groep 7 komen daar nog twee zinnen met au-woorden bij.'

STAPPENPLAN 2

SPELLINGBOEK blz. 185

interactie

Stap 2 Instructie

U leest de zinnen met au-woorden zin voor zin voor en laat de leerlingen deze steeds nazeggen. Dan zegt u steeds zelf het begin van een zin en laat u deze afmaken door een leerling.

Daarna leest u de zin voor zonder de au-woorden te noemen en laat u de au-woorden door de leerlingen invullen. Tot slot vraagt u wie één of meer van de zinnen uit het hoofd kan opzeggen.

Het gaat om de volgende zinnen:

- 1 De **paus** rijdt in een **blauwe** auto.
- 2 In de **pauze** eten we **gauw** een **augurk** met **rauwe** ham.
- 3 Is de pizza een beetje **flauw**? Doe er dan **saus** over.
- 4 De kater slaat met zijn **klauw** naar de **pauw**.
- 5 **Au!** Die broek zit veel te **nauw**.
- 6 'Haal **gauw** een glas **lauwe** melk voor me!', **snauw**t de man.
- 7 De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**.
- 8 Oma vindt het erg **benauwd** in de sauna.
- 9 'Ik heb een **kabeljauw** gevangen met een stukje **kauwgom**!', roept de visser.
- 10 De dirigent trok zijn **wenkbrauwen** op toen er **nauwelijks** applaus klonk in de zaal.
- 11 Grijze wolken en **grauwe** luchten zie je niet in de maand **augustus**.
- 12 Als je **nauwkeurig** kijkt, zie je aan elk blaadje een **dauwdruppel** hangen.
- 13 De beroemde **auteur**, die over een **auto** met **chauffeur** beschikte, liet zich elke dag naar een duur **restaurant** rijden.

U wijst er op dat de laatste zin au-woorden bevat waarbij de au ook als /oo/ uitgesproken wordt. (Bij auteur en auto soms en bij chauffeur en restaurant altijd.)

U zegt: 'Om te weten of de /ou/-klank in een woord met ou of au moet worden geschreven, moet je steeds aan de au-zinnen denken. Bijvoorbeeld:

Klautert, ik ken het woord van de au-zinnen: "De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**." Ik schrijf klautert dus met au.' U schrijft **klautert** op het bord.

'Mijn zus is vorig jaar getrouwd. Getrouwd, ik ken dit woord niet van de au-zinnen. Dus schrijf ik getrouwd met ou.' U schrijft **getrouwd** op het bord.

U zegt: 'Soms staat een andere vorm van een au-woord in een zin, dan schrijf je het woord ook met au. Bijvoorbeeld: miauwt. "Het poesje **miauwt**." In de au-zinnen staat: "De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**." Miauw is een andere vorm van miauwen uit de au-zinnen. Je schrijft miauw dan ook met au.'

U wijst er op dat de dertien zinnen met au-woorden op bladzijde 185 van het Spellingboek staan. De leerlingen zoeken de zinnen op. U besteedt extra aandacht aan de laatste twee zinnen, omdat deze nieuw zijn.

Stap 3 Begeleide inoefening

Op het bord schrijft u twee kolommen. Boven de ene kolom schrijft u **au** en boven de andere **ou**. De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

'We gaan nu woorden opschrijven met au of ou. We vragen steeds eerst of we het woord kennen uit de au-zinnen. Daarna schrijven we het in de goede kolom. Weet je niet zeker of het woord in de au-zinnen staat, kijk dan in je Spellingboek op bladzijde 185.'

U zegt: 'Houthakker, kennen we dit woord uit de au-zinnen? (nee) Dan schrijven we het in de ou-kolom.'

'Kabeljauw, kennen we dit woord uit de au-zinnen? (ja) Dan schrijven we het in de au-kolom.'

Op deze manier behandelt u de volgende woorden: nauwelijks, restaurant, flatgebouw, vertrouwen, onthouden, augustus.

U laat de leerlingen nog enkele au- of ou-woorden bedenken. U behandelt deze woorden op dezelfde wijze als hiervoor. Mocht een van de leerlingen een au-woord noemen dat niet in de au-zinnen voorkomt, dan legt u uit dat er nog een paar andere au-woorden zijn. Deze worden later geleerd.

U herhaalt nog eens de au-zinnen. De leerlingen zeggen ze steeds hardop na.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De badmeester kon **nauwelijks** zijn hoofd boven water **houden**.
- 2 Je moet **nauwkeuriger** werken.
- 3 De **chauffeur** stopte bij een **ouderwetse** boerderij.
- 4 Het **verkouden** meisje veegde de **dauwdruppels** van de bloemblaadjes.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 2 (Woorden met au of ou). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing. U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 2 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 3

Doel Regelmatige persoonsvormen en frequente uitzonderingen (had, deed, stond) schrijven.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 3 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan persoonsvormen zoeken en schrijven waarbij je aan het eind een /t/ hoort. Meestal schrijf je dan ook een t. Maar je weet dat er een paar uitzonderingen zijn: had, deed en stond. Deze schrijf je met een d aan het eind. We gaan ook oefenen met de Persoonsvorm-kaart.

Eerst een voorbeeld: De meester deelt de schriften uit.

Deelt is de persoonsvorm in deze zin, want als je de tijd verandert, wordt het: De meester deelde de schriften uit. Deelt verandert in deelde en is dus de persoonsvorm.

De regels zijn: Hoor je bij de persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan mag je het woord niet langer maken. Als je aan het einde van een persoonsvorm een /t/ hoort, dan schrijf je een t, behalve bij had, deed en stond. (U laat deze regels zien op de Persoonsvorm-kaart.)

Je schrijft deelt dus met een t aan het eind.

Nog een voorbeeld: Hans deed de deur dicht.

Deed is de persoonsvorm in deze zin, want als je de tijd verandert, wordt het: Hans doet de deur dicht. Deed verandert in doet en is dus de persoonsvorm.

De regels zijn: Hoor je bij de persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan mag je het woord niet langer maken. Als je aan het einde van een persoonsvorm een /t/ hoort, dan schrijf je een t, behalve bij had, deed en stond.

Dus schrijf je deed met een d aan het eind.

PERSOONSVORM-KAART

SPELLINGBOEK blz. 192

interactie

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen de Persoonsvorm-kaart, achter in het Spellingboek, voor zich. U geeft hardop denkend een voorbeeld van het schrijven van de persoonsvorm. U zegt: 'Vader betaalt te rekening. Betaalt, ik hoor een /t/-klank aan het einde. Schrijf ik betaalt met een t of een d aan het eind? Ik kijk op de Persoonsvorm-kaart. Is betaalt een persoonsvorm? Ik zet de zin in een andere tijd: Vader betaalde de rekening. Betaalt is het woord dat verandert. Betaalt is dus de persoonsvorm. Ik mag betaalt niet langer maken. Ik schrijf een t aan het eind, behalve als het een van de drie uitzonderingen is. Is het een uitzondering? Nee, dat is het niet. Ik weet nu dat ik betaalt met een t aan het eind moet schrijven.'

U geeft hardop denkend nog een voorbeeld.
'De fiets stond in het schuurtje. Stond, ik hoor een /t/-klank aan het einde. Schrijf ik stond met een t of een d aan het eind? Ik kijk op de Persoonsvorm-kaart. Is stond een persoonsvorm? Ik zet de zin in een andere tijd: De fiets staat in het schuurtje.
Stond is het woord dat verandert. Stond is dus de persoonsvorm. Ik mag stond niet langer maken. Ik schrijf een t aan het eind, behalve als het een van de drie uitzonderingen is. Is het een uitzondering? Ja, dat is het. Stond schrijf ik met een d.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. Gebruik hierbij steeds de Persoonsvorm-kaart. We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord een /t/ hoort. We vragen steeds bij zo'n woord of het wel of niet een persoonsvorm is. Dat vinden we uit door de zin in de andere tijd te zetten. Het woord dat verandert is de persoonsvorm. Een persoonsvorm die eindigt op een /t/-klank, schrijven we met een t, behalve bij had, deed en stond.' (U wijst dit aan op de Persoonsvorm-kaart.)

U laat de leerlingen nu steeds aanvullen.
U zegt: 'De kaasboer verkoopt veel Franse kaas.
Verkoopt, ik hoor (een /t/-klank aan het einde).
Ik kijk op de (Persoonsvorm-kaart).
Is verkoopt de (persoonsvorm)?
Ik (verander de tijd).
'De kaasboer verkoopt veel Franse kaas' wordt (De kaasboer verkocht veel Franse kaas).
Het woord dat verandert is (verkoopt).
Verkoopt is dus (de persoonsvorm).
Mag ik het woord wel of niet langer maken? (niet)
Ik controleer (of verkoopt een van de uitzonderingen is).
De uitzonderingen zijn (had, deed en stond).
Verkoopt schrijf ik met een (t).'

U behandelt op dezelfde wijze de volgende zinnen:

- 1 Justin deed alsof hij bang was.
- 2 De verpleegster had het verband eraf gehaald.
- 3 Hans verrast zijn moeder met een bos bloemen.
- 4 De dokter betast mijn pijnlijke arm.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De school **stond** vroeger midden in het dorp.
- 2 Moeder **bestelt** een kopje koffie met gebak.
- 3 Azir **gelooft** niet dat hij de toets goed heeft gemaakt.

zelfstandig

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Laat de leerlingen daarbij de stappen van de Persoonsvorm-kaart toepassen.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 3 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 4**Doel**

Meerlettergrepige woorden schrijven met een c die als /k/ of /s/ wordt uitgesproken.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 4 van Taalleesland Spelling. Er zijn uiteraard meer woorden met een c die als /k/ of /s/ wordt uitgesproken. In groep 7 beperken we ons tot de woorden op bladzijde 178 van het Spellingboek.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een c die als /s/ of /k/ wordt uitgesproken. Locomotief is zo'n woord. Je hoort een /k/, maar je schrijft een c. Centrum is ook zo'n woord. Je hoort een /s/, maar je schrijft een c.

Er is geen regel voor om te weten of een woord met een /s/-klank of een /k/-klank met een c moet worden geschreven. Het zijn kijkweetwoorden. Je moet deze woorden leren door ze veel te zien en vaak te schrijven. In je Spellingboek staat een lijst met woorden met een /k/ die je als c schrijft. En er staat een lijst met woorden met een /s/ die je als c schrijft.'

Stap 2 Instructie

U laat de leerlingen bladzijde 178 van het Spellingboek voor zich nemen.

U laat enkele leerlingen de woorden uit de lijst 'Woorden met /k/ = c' enkele keren hardop lezen.

U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan en u zegt: 'Een woord met een /k/-klank schrijf je met een c als het in deze lijst staat. We gaan samen oefenen.

Ik zeg het woord commandant. Ik hoor een /k/ en ik kijk of het woord in de lijst staat.

Ik kijk bij de woorden die beginnen met c.

Ik zie commandant in de lijst staan. Nu weet ik dat de /k/ in commandant met een c geschreven wordt.

Ik zeg het woord koelbox. Ik hoor een /k/ en ik kijk of het woord in de lijst staat.

Ik kijk bij de woorden die beginnen met c.

Ik zie koelbox niet in de lijst staan. Nu weet ik dat de /k/ in koelbox gewoon met k geschreven wordt.'

Op deze manier behandelt u ook de woorden: controle, kapitein en dialect.

U leest nu zelf de woorden uit de lijst 'Woorden met /s/ = c' voor en laat enkele leerlingen dit herhalen.

U zegt: 'Een woord met een /s/-klank schrijf je met een c als het in deze lijst staat. We gaan samen weer enkele woorden oefenen.

Ik zeg het woord centrum. Ik hoor een /s/ en ik kijk of het woord in de lijst staat.

Ik kijk bij de woorden die beginnen met c.

Ik zie centrum in de lijst staan. Nu weet ik dat de /s/ in centrum met een c geschreven wordt.'

Op deze manier behandelt u ook: strooien, centimeter, procenten.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We maken twee kolommen.'

U tekent twee kolommen op het bord en schrijft boven de linkerkolom /k/ = c. Boven de rechterkolom schrijft u /s/ = c. U laat de leerlingen dit overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Advocaat ik hoor een /k/, ik kijk of het woord in de lijst staat.'

Advocaat begint met een a.

Ik zie advocaat in de lijst /k/ = c staan. Nu weet ik dat de /k/ in advocaat met een c geschreven wordt.

Ik schrijf **advocaat** in de linkerkolom.'

'Ambulance. Ik hoor een /s/, ik kijk of het woord in de lijst staat.'

Ik zie ambulance in de lijst /s/ = c staan. Nu weet ik dat de /s/ in ambulance met een c geschreven wordt.

Ik schrijf **ambulance** in de rechterkolom.'

U laat de leerlingen nu aanvullen.

'Carnaval. Ik hoor (een /k/). Ik kijk of het woord (in de lijst /k/ = c staat).

Zie ik carnaval in de lijst staan? (ja) Nu weet ik dat de /k/ in carnaval met (een c geschreven wordt).

Ik schrijf **carnaval** in de goede kolom.'

'Recept. Ik hoor (een /s/). Ik kijk of het woord (in de lijst /s/ = c staat).

Zie ik recept in de lijst staan? (ja) Nu weet ik dat de /s/ in recept met (een c geschreven wordt).

Ik schrijf **recept** in de goede kolom.'

Op deze manier behandelt u ook de volgende woorden: procent, narcissen, centraal, collecte, cavia.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u samen met de leerlingen of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **conducteur** loopt door de trein.
- 2 Het veld staat vol met bloeiende **narcissen**.
- 3 Britt heeft een nieuw **recept** voor appeltaart gevonden.
- 4 De **collecte** heeft tien **procent** meer opgebracht dan vorig jaar.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 3 (Woorden met een c). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 4 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 5

STAPPENPLAN 1

STAPPENPLAN 4

SPELLINGBOEK

blz. 182

introdunctie

interactie

Doel Zelfstandig nakijken met behulp van de volgende twee stappenplannen:

- Woorden met ei of ij.
- Open en gesloten lettergrepen.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 5 van Taalleesland Spelling.

De les is bedoeld om leerlingen, die net met Spelspoor beginnen, te laten oefenen met het zelfstandig nakijken met behulp van een stappenplan. In groep 6 is hieraan ook in enkele lessen aandacht besteed.

Bij elke spellingcategorie die in Spelspoor behandeld wordt, is een stappenplan gemaakt. De Spelspoor-leerlingen kunnen deze stappenplannen gebruiken bij het nakijken van hun eigen werk. Dit betreft niet alleen de Spelspoor-lessen, maar ook de lessen van Taalleesland Spelling en alle andere geschreven teksten. Op elk moment kunnen de leerlingen met behulp van de stappenplannen eigen teksten beoordelen op spellingcategorieën die ze in de Spelspoor-lessen hebben geoefend.

Aan het eind van elke Spelspoor-les geeft u een kopie van het bijbehorende stappenplan aan de leerlingen mee.

In deze les wordt geoefend met stappenplannen die passen bij spellingcategorieën die in leseenheid 5 van Taalleesland Spelling aan de orde zijn.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan vandaag oefenen met zelfstandig nakijken met behulp van een stappenplan. Elk stappenplan is bedoeld om je eigen werk zelf na te kijken. Als je een spelling- of een taalles hebt gemaakt, een verhaaltje hebt geschreven of een andere opdracht hebt gedaan, kun je het stappenplan gebruiken om te kijken of je de woorden die erbij horen goed hebt geschreven. Het helpt je dus bij het kijken of je geen fouten hebt geschreven. In deze les oefenen we met twee stappenplannen. Het ene gaat over woorden met ei of ij. En het andere over open en gesloten lettergrepen.'

Stap 2 Instructie

U geeft de leerlingen een kopie van Stappenplan nummer 1 (Woorden met ei of ij) en Stappenplan nummer 4 (Open en gesloten lettergrepen). U zegt: 'Met deze stappenplannen gaan we zinnen nakijken.'

U schrijft de volgende zin op het bord: **In het tapeit zit een grote rode vlek** (Geen punt achter de zin zetten.)

U zegt: 'We gaan de zin nakijken met de stappenplannen.'

Bij elk stappenplan is Stap 1 hetzelfde.

Kijk naar de zin op het bord.

Begint de zin met een hoofdletter? (ja) Dan is het goed.

Is het een vraagzin of een gewone zin? (Een gewone zin.)

Staat er een punt achter de zin? (nee) Ik zet een punt achter de zin.'

U laat een van de leerlingen Stap 2 van het stappenplan 'Woorden met ei of ij' voorlezen.

'Hoor je woorden met een /ei/-klank? (ja)

Welk woord is dat? (/tapeit/)

Dan gaan we naar Stap 3.'

U laat een van de leerlingen Stap 3 voorlezen: Als je in een woord een /ei/-klank hoort,

kijk dan of het woord in de ei-lijst of in de ij-lijst in het Spellingboek staat. Staat het woord in de ei-lijst, dan schrijf je het met ei. Staat het woord in de ij-lijst, dan schrijf je het met ij.

'Staat /tapeit/ in een van beide lijsten?' (In de ij-lijst staat tapijt.)

'Dan gaan we nu naar Stap 4.'

Een van de leerlingen leest Stap 4 voor: Heb je het woord met de /ei/-klank opgezocht in een van de lijsten? Heb je het gevonden en goed overgenomen uit de lijst?

Ja? Dan is het goed.

'Kijk of de /ei/-klank in tapeit met ij geschreven is. Nee? Dan moet het verbeterd worden.'

zelfstandig

STAPPENPLAN 5

interactie

'Kijk nog eens naar de zin op het bord.'

U laat een van de leerlingen Stap 2 van het stappenplan 'Open en gesloten lettergrepen' voorlezen: Hoor je woorden met een klankgroep met een lange klank aan het eind? Of met een korte klank aan het eind?

'Welke woorden zijn dat?' (In grote en rode hoor ik een klankgroep met een lange klank aan het eind.)

'Dan gaan we naar Stap 3.'

U laat een van de leerlingen Stap 3 voorlezen: Als je in een woord een klankgroep met een lange klank aan het eind hoort, dan schrijf je die met één klinker.

U wijst op de klankgroep /groo/ in grote en op de klankgroep /roo/ in rode.

'Dan gaan we nu naar Stap 4.'

Een van de leerlingen leest Stap 4 voor: Heb je de lange klank aan het eind van een klankgroep met één klinker geschreven? Ja? Dan is het goed.

'Stap 5 is bij alle stappenplannen hetzelfde: Ga nu naar de volgende zin. Voer alle stappen opnieuw uit.

Kijk naar de volgende zin.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U schrijft de volgende zin op het bord: **het klijne meisje huilt dikke tranen.**

U behandelt deze zin op dezelfde wijze als bij Stap 2. Hierbij laat u de leerlingen de stappen zoveel mogelijk zelf verwoorden.

Tot slot herhaalt u dat je met de stappenplannen het eigen werk kunt nakijken.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort zinsdictee. U leest de zin eerst helemaal en dicteert deze vervolgens in gedeelten.

1 Met een **nijptang** kun je niet **breien**.

2 Op deze **bladzijde** staat wie de **eigenaar** van de **porseleinen poppen** is.

3 De **eigenaar** van de **drukkerij** heeft heel **grote** handen.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 4 (Open en gesloten lettergrepen) en Stappenplan nummer 1 (Woorden met ei of ij).

Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

Leg nog eens uit dat de leerlingen bij eigen taalwerk steeds de stappenplannen gebruiken om hun eigen werk na te kijken. U geeft de leerlingen de stappenplannen mee.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 5 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 6

Doel Woorden schrijven die eindigen op tie.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 6 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord /tsie/ of /sie/ hoort. Deze woorden schrijf je met tie aan het eind. Competitie is zo'n woord. Je hoort /tsie/, maar je schrijft competitie met tie aan het eind. Vakantie is ook zo'n woord. Je hoort /sie/, maar je schrijft vakantie met tie aan het eind.'

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Combinatie.

/kom/ /bie/ /naa/ /tsie/. Ik hoor /tsie/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je aan het eind van een woord /tsie/, dan schrijf je tie. Combinatie schrijf je dus met tie aan het eind.' U schrijft **combinatie** op het bord.

U zegt: 'Actie.

/ak/ /sie/. Ik hoor /sie/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je aan het eind van een woord /sie/ en daarvoor een medeklinker, dan schrijf je tie. Actie schrijf je dus met tie aan het eind.' U schrijft **actie** op het bord.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Portie.

Het woord eindigt op (/sie/).

De regel is: Hoor je aan het eind (van een woord /sie/ en daarvoor een medeklinker), dan schrijf je (tie).

Portie schrijf je dus met (tie aan het eind).' U schrijft **portie** op het bord.

U zegt: 'Demonstratie.

Het woord eindigt op (/tsie/).

De regel is: Hoor je aan het eind (/tsie/), dan schrijf je (tie).

Demonstratie schrijf je dus met (tie aan het eind).' U schrijft **demonstratie** op het bord.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. Woorden waarbij je aan het eind /tsie/ of /sie/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /sie/ of /tsie/. U laat de leerlingen bij de aanpak steeds aanvullen.

'De operatie was goed gelukt.

Om welk woord gaat het? (operatie)

Operatie is een woord met (/tsie/ aan het eind).

De regel is: (Hoor je aan het eind van een woord /tsie/, dan schrijf je tie).' U schrijft **operatie** op het bord en schrijft tie met een andere kleur. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

Op dezelfde wijze behandelt u de zin: Anne vroeg wie er mee wilde, maar er kwam geen reactie.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Vandaag krijgen we **informatie** over het schoolreisje.
- 2 Na de zomer begint de **voetbalcompetitie**.
- 3 Mijn moeder zit in de **organisatie** van het schoolfeest.
- 4 Een dictee zonder fouten is een goede **prestatie**.
- 5 De **operatie** is gelukkig geslaagd.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 5 (Woorden met tie aan het eind). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing. U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 6 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 7

STAPPENPLAN 3

STAPPENPLAN 6

SPELLINGBOEK blz. 178

SPELLINGBOEK blz. 180

introduce

interactie

Doel Zelfstandig nakijken met behulp van de volgende twee stappenplannen:

- Woorden met een /ie/-klank.
- Woorden met een c.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 7 van Taallesland Spelling.

De les is bedoeld om leerlingen, die net met Spelspoor beginnen, te laten oefenen met het zelfstandig nakijken met behulp van een stappenplan. In les 5 is hieraan ook aandacht besteed. In deze les wordt weer geoefend met twee stappenplannen. Dit betreft allereerst het stappenplan 'Woorden met een /ie/-klank'. Deze spellingcategorie is ook in week 7 aan de orde. Daarnaast wordt een stappenplan uit week 4 herhaald: Woorden met een c.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan vandaag oefenen met zelfstandig nakijken met behulp van een stappenplan. Elk stappenplan is bedoeld om je eigen werk zelf na te kijken. Als je een spelling- of een taalles hebt gemaakt, een verhaaltje hebt geschreven of een andere opdracht hebt gedaan, kun je het stappenplan gebruiken om te kijken of je de woorden die erbij horen goed hebt geschreven. Het helpt je dus bij het kijken of je geen fouten hebt geschreven. In deze les oefenen we nog eens met twee stappenplannen. Het ene gaat over woorden waarin een /s/ of /k/ als c wordt geschreven. En het andere stappenplan gaat over het schrijven van woorden met een /ie/-klank.'

Stap 2 Instructie

U geeft de leerlingen een kopie van Stappenplan nummer 3 en Stappenplan nummer 6. U zegt: 'Met deze stappenplannen gaan we zinnen nakijken.'

U schrijft de volgende zin op het bord: **De spekulaaas smaakt prima.**

'Bij elk stappenplan is Stap 1 hetzelfde.

Kijk naar de zin op het bord.

Begint de zin met een hoofdletter? (ja) Dan is het goed.

Is het een vraagzin of een gewone zin? (Een gewone zin.)

Staat er een punt achter de zin? (ja) Dan is het goed.'

U laat een van de leerlingen Stap 2 van het stappenplan 'Woorden met een c' voorlezen.

'Hoor je een woord met een /s/ of een /k/-klank? (ja)

Welk woord is dat? (spekulaaas, smaakt)

Dan gaan we naar Stap 3.'

U laat een van de leerlingen Stap 3 voorlezen: Als je in een woord een /s/ hoort, kijk dan of het in de lijst met /s/ = c staat.

Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met een c.

Als je in een woord een /k/ hoort, kijk dan of het in de /k/ = c-lijst staat.

Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met een c.

'Staat spekulaaas in de lijst? (ja, in de lijst /k/ = c.) Staat smaakt in de lijst?' (Nee.)

'Dan gaan we nu naar Stap 4.'

Een van de leerlingen leest Stap 4 voor: Heb je het woord met de /k/-klank opgezocht in de lijst met /k/ = c? Heb je het gevonden en goed overgenomen uit de lijst?

Ja? Dan is het goed.

'Kijk of de /k/-klank in spekulaaas met een c geschreven is. Nee? Dan moet het verbeterd worden.'

'Kijk nog eens naar de zin op het bord.'

U laat een van de leerlingen Stap 2 van het stappenplan 'Woorden met een /ie/-klank' voorlezen.

Hoor je een woord met een /ie/-klank? (ja)

'Welk woord is dat?' (prima)

'Dan gaan we naar Stap 3.'

U laat een van de leerlingen Stap 3 voorlezen: Als je in een woord een /ie/-klank hoort, kijk dan of het in de /ie/ = i-lijst in het Spellingboek staat. Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met i. Staat het woord niet in de lijst, dan schrijf je het met ie.

'Dan gaan we nu naar Stap 4.'

Een van de leerlingen leest Stap 4 voor: Heb je het woord met de /ie/-klank opgezocht in de /ie/ = i-lijst?

Stond het woord in de lijst en heb je het met i geschreven? Ja? Dan is het goed.

Stond het woord niet in de lijst en heb je het met ie geschreven? Ja? Dan is het goed.

'Stap 5 is bij alle stappenplannen hetzelfde: Ga nu naar de volgende zin. Voer alle stappen opnieuw uit.

Kijk naar de volgende zin.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U schrijft de volgende zin op het bord: **ik zie een vreemd figuur op de computer.**

U behandelt deze zin op dezelfde wijze als bij Stap 2. Hierbij laat u de leerlingen de stappen zoveel mogelijk zelf verwoorden.

Tot slot herhaalt u dat je met de stappenplannen het eigen werk kunt nakijken.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort zinsdictee. U leest de zin eerst helemaal en dicteert deze vervolgens in gedeelten.

- 1 In halvarine zit maar 40 procent vet.
- 2 De muzikant bedankte de componist voor het muziekstuk.
- 3 De indiaan had een discussie met een Chinees.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 3 (Woorden met een c) en Stappenplan nummer 6 (Woorden met een /ie/-klank). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

Leg nog eens uit dat de leerlingen bij eigen taalwerk steeds de stappenplannen kunnen gebruiken om hun eigen werk na te kijken. U geeft de leerlingen de stappenplannen mee.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 7 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 8

Doel Woorden schrijven die eindigen op isch(e).

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 8 van Taalleesland Spelling. Alhoewel er een paar uitzonderingen zijn (bijvoorbeeld: Fries – Friese, vies – vieze, precies – precieze) gaan we daar nu niet nader op in. Vrouwelijke vormen als actrice en directrice kunnen ook verwarring geven. Zij vallen echter buiten de genoemde regel. Het zijn immers geen verlengde vormen. In Taalleesland Spelling worden in leseeenheid 32 de genoemde uitzonderingen en vormen als inprentwoorden behandeld.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord /ies/ hoort. Deze woorden schrijf je met isch aan het eind als je ze kunt verlengen tot /iesu/. Telefonisch is zo'n woord. Je hoort /ies/ aan het eind. Omdat je het kunt verlengen tot /iesu/, schrijf je het met isch.'

interactie

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Fantastisch.

/fan/ /tas/ /ties/. Ik hoor /ies/ aan het eind van het woord.

De regel is: Hoor je /ies/ aan het eind van een woord of woorddeel, dat bij verlenging /iesu/ wordt, dan schrijf je isch of ische.

Fantastisch schrijf je dus met isch aan het eind, omdat je ook fantastische kunt zeggen.'

U schrijft fantastisch op het bord, waarbij u isch met een andere kleur schrijft.

Op dezelfde wijze behandelt u technisch.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Logisch.

Het woord eindigt op (/ies/).

De regel is: Hoor je (/ies/) aan het eind van een woord of woorddeel, dat bij verlenging (iesu) wordt, dan (schrijf je isch of ische).

Logisch schrijf je dus met (isch aan het eind). U schrijft logisch op het bord en u schrijft isch met een andere kleur.

Op dezelfde wijze behandelt u automatische.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. Woorden waarbij je aan het eind /ies/ of /iesu/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /ies/ of /iesu/. U laat de leerlingen de aanpak steeds aanvullen zoals bij stap 2.

U gebruikt de volgende zinnen:

De **komische** clown viel van de stoel.

Het is **logisch** dat je een paraplu meeneemt als het regent.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De namen staan in **alfabetische** volgorde.
- 2 Het is niet **praktisch** om soep met een vork te eten.
- 3 Gijs maakt een **telefonische** afspraak.
- 4 Het boek is echt **fantastisch**.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 7 (Woorden met /ies/ of /iesu/ aan het eind). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 8 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 9**Doel**

Regelmatige persoonsvormen en frequente uitzonderingen (had, deed, stond) schrijven.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 9 van Taalleesland Spelling.

interactie

 Stap 1 Oriëntatie

'We gaan weer persoonsvormen zoeken en schrijven waarbij je aan het eind een /t/ hoort. Meestal schrijf je dan ook een t. Maar je weet dat er een paar uitzonderingen zijn: had, deed en stond. Deze schrijf je met een d aan het eind. We gaan ook weer oefenen met de Persoonsvorm-kaart.

Eerst een voorbeeld: De bal rolt over het veld.

Rolt is de persoonsvorm in deze zin, want als je de tijd verandert, wordt het: De bal rolde over het veld. Rolt verandert in rolde en is dus de persoonsvorm.

De regels zijn: Hoor je bij de persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan mag je het woord niet langer maken. Als je aan het einde van een persoonsvorm een /t/ hoort, dan schrijf je een t, behalve bij had, deed en stond.' U laat deze regels zien op de Persoonsvorm-kaart.

'Je schrijft rolt dus met een t aan het eind.'

Op dezelfde wijze behandelt u de zin: De keeper stond naast het doel.

U wijst er op dat er behalve had, deed en stond nog meer persoonsvormen zijn die niet op een t eindigen. Dat zijn de persoonsvormen van den-werkwoorden. U wijst hierbij op de Persoonsvorm-kaart en u zegt: 'Persoonsvormen van den-werkwoorden leren jullie later.'

 Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen de Persoonsvorm-kaart, achter in het Spellingboek, voor zich. U geeft hardop denkend een voorbeeld van het schrijven van de persoonsvorm.

U zegt: 'Juf Ria herhaalt de zin. Herhaalt, ik hoor een /t/-klank aan het einde. Schrijf ik herhaalt met een t of een d aan het eind? Ik kijk op de Persoonsvorm-kaart.

Is herhaalt een persoonsvorm? Ik zet de zin in een andere tijd: Juf Ria herhaalde de zin. Herhaalt is het woord dat verandert. Herhaalt is dus de persoonsvorm.

Ik mag herhaalt niet langer maken. Ik schrijf een t aan het eind, behalve als het een van de drie uitzonderingen is. Is het een uitzondering? Nee, dat is het niet. Ik weet nu dat ik herhaalt met een t aan het eind moet schrijven.'

U geeft hardop denkend nog een voorbeeld.

'Ik deed me heel erg pijn. Deed, ik hoor een /t/-klank aan het einde. Schrijf ik deed met een t of een d aan het eind? Ik kijk op de Persoonsvorm-kaart.

Is deed een persoonsvorm? Ik zet de zin in een andere tijd: Ik doe me heel erg pijn.

Deed is het woord dat verandert. Deed is dus de persoonsvorm.

Ik mag deed niet langer maken. Ik schrijf een t aan het eind, behalve als het een van de drie uitzonderingen is. Is het een uitzondering? Ja, dat is het.

Deed schrijf ik dus met een d.'

 Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. Gebruik hierbij steeds de Persoonsvorm-kaart. We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord een /t/ hoort. We vragen steeds bij zo'n woord of het wel of niet een persoonsvorm is. Dat vinden we uit door de zin in de andere tijd te zetten. Het woord dat verandert is de persoonsvorm. Een persoonsvorm die eindigt op een /t/-klank, schrijven we met een t, behalve had, deed en stond.' (U wijst dit aan op de Persoonsvorm-kaart.)

U laat de leerlingen nu steeds aanvullen.

U zegt: 'De stroper stroopt zijn broek op.'

Stroopt, ik hoor (een /t/-klank aan het einde).

Ik kijk op de (Persoonsvorm-kaart).

Is stroopt de (persoonsvorm)?

Ik (verander de tijd).

'De stroper stroopt zijn broek op' wordt (De stroper stroopte zijn broek op).

Het woord dat verandert is (stroopt).

Stroopt is dus (de persoonsvorm).

Mag ik het woord wel of niet langer maken? (niet)

Ik controleer (of stroopt een van de uitzonderingen is).

De uitzonderingen zijn (had, deed en stond).

Stroopt schrijf ik met een (t).'

U behandelt op dezelfde manier de volgende zinnen:

- 1 Jack **stond** in de gang te huilen.
- 2 Hij **had** ruzie met zijn vriend.
- 3 Het papier is **gescheurd**.
- 4 De Deense dog **plast** tegen een boom.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De leugenaar **vertelt** de waarheid niet.
- 2 Wat deed jij in de speeltuin?
- 3 Ismael **had** een zeldzame munt van zijn opa gekregen.
- 4 De patiënt **bedankt** de dokter voor het gesprek.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij de Persoonsvorm-kaart. Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 9 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 10

STAPPENPLAN 8

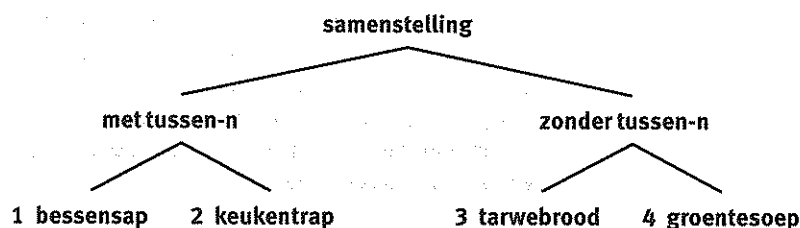
Doel Samenstellingen schrijven met een tussen-e(n).

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 10 van Taalleesland Spelling.

Voorbereiding

U zet het volgende schema op het bord:

Stap 1 Oriëntatie

U zegt: 'Er zijn woorden die zijn samengesteld uit twee andere woorden. Appeltaart is zo'n woord. Het is samengesteld uit appel en taart. Keukentrap is ook zo'n woord. Het is samengesteld uit keuken en trap. En tarwebrood is ook zo'n woord. Het is samengesteld uit tarwe en brood. Appeltaart, keukentrap en tarwebrood zijn niet zo moeilijk om te schrijven.

De regel bij keukentrap is: Als het eerste deel al op -en eindigt, dan schrijf je die -en ook in de samenstelling.

Een andere regel is: Als het eerste deel van de samenstelling geen meervoud heeft, zoals bij tarwebrood, dan schrijf je geen tussen-n in de samenstelling.

Moeilijker is het bij samenstellingen waarbij je niet goed kunt horen hoe je de afzonderlijke woorden schrijft.

Perenboom is zo'n woord. Je hoort /peeruboom/, maar je schrijft perenboom.

Paardenstaart is ook zo'n woord. Je hoort /paardustaart/, maar je schrijft paardenstaart.

De regel is: Als het eerste deel van de samenstelling in het meervoud op -en eindigt schrijf je de samenstelling ook met een tussen-n. Perenboom en paardenstaart zijn hier voorbeelden van.

interactie

Een andere regel is: Als het eerste deel van de samenstelling een meervoud heeft op -n en een meervoud op -s, dan schrijf je het in de samenstelling zonder tussen-n. Groentesoep is hier een voorbeeld van. Het meervoud van groente is groenten, maar ook groentes. We schrijven groentesoep dan zonder tussen-n.' U wijst op het schema op het bord en legt de vier gevallen nogmaals kort uit.

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Bramenstruik.

Bramenstruik is samengesteld uit twee andere woorden: bramen en struik.

In bramenstruik schrijf je de tussen-n, omdat het meervoud van braam bramen is.' U schrijft **bramenstruik** onder bessensap op het bord.

U zegt: 'Regenwoud.

Regenwoud is samengesteld uit twee andere woorden: regen en woud.

In regenwoud schrijf je een tussen-n, omdat het eerste deel zelf al een -n aan het eind heeft.' U schrijft **regenwoud** onder keukentrap op het bord.

U zegt: 'Rijstepap.

Rijstepap is samengesteld uit twee andere woorden: rijst en pap.

Rijst heeft geen meervoud. Daarom schrijf je rijstepap zonder tussen-n.' U schrijft **rijstepap** onder tarwebrood op het bord.

U zegt: 'Geboortekaartje.

Geboortekaartje is samengesteld uit twee andere woorden: geboorte en kaartje.

In geboortekaartje schrijf je geen tussen-n omdat het eerste deel een meervoud met -n (geboorten) en met -s (geboortes) heeft.' U schrijft **geboortekaartje** onder groentesoep op het bord.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen oefenen. We gaan samenstellingen schrijven.'

U laat allereerst de leerlingen het schema op het bord overnemen in hun schrift.

Vervolgens laat u de leerlingen steeds aanvullen.

U zegt: 'Groentewinkel.

Groentewinkel is samengesteld uit twee andere woorden: (groente) en (winkel).

Het eerste deel is (groente). Het meervoud hiervan is (groenten of groentes).

Groentewinkel schrijf ik (zonder tussen-n), omdat (het eerste deel twee verschillende meervouden heeft).'

U vraagt onder welke kolom **groentewinkel** op het bord moet worden geschreven.

(Onder groentesoep.) U schrijft het op de juiste plek op het bord en de leerlingen in hun schrift.

Op dezelfde stapsgewijze manier behandelt u de volgende woorden: schildpaddensoep, dekenkist, roggeveld, dieptepunt, tomatenpuree, regenbui, warenmarkt.

U wijst hierbij steeds op het schema op het bord.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

1 In de **groentewinkel** kochten we een potje **frambozensap**.

2 In zijn **geboortedorp** heerst een **sprinkhanenplaag**.

3 In de **dierenwinkel** kocht ik een **regenjas**.

zelfstandig

STAPPENPLAN 9

interactie

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 8 (Samenstellingen met of zonder tussen-n). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 10 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 11**Doel** Woorden schrijven die eindigen op teit.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 11 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord /teit/ hoort. Deze woorden schrijf je met tijd aan het eind als ze met de kloktijd te maken hebben. Bedtijd is zo'n woord. Het is de tijd om naar bed te gaan.' U schrijft hierbij **tijd** op het bord en u tekent daar een klok bij.

'Als het woord niet met de kloktijd te maken heeft, schrijf je het met teit. Specialiteit is zo'n woord. Specialiteit heeft niets met de kloktijd te maken, dus schrijf je het woord met teit.' U schrijft **teit** op het bord en u tekent daar een klok bij met een kruis erdoor.

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Creativiteit.

/kree/ /jaa/ /tie/ /vie/ /teit/. Ik hoor /teit/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit.

Creativiteit heeft niets met de kloktijd te maken, dus schrijf je teit.' U wijst hierbij **teit** op het bord aan. U schrijft vervolgens creativiteit op het bord waarbij u teit met een andere kleur schrijft.

U zegt: 'Maaltijd.

/maal/ /teit/. Ik hoor /teit/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit.

De maaltijd is de tijd om te eten, het woord heeft dus met de kloktijd te maken. Daarom schrijf ik maaltijd met tijd aan het eind.' U wijst hierbij **tijd** op het bord aan. U schrijft vervolgens maaltijd op het bord en u schrijft tijd met een andere kleur.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Universiteit.

/uu/ /nie/ /ver/ /sie/ /teit/. Ik hoor (/teit/ aan het einde van het woord).

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je (tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit).

Universiteit schrijf je dus met (teit aan het eind), omdat (het woord niets met kloktijd te maken heeft).' U schrijft universiteit op het bord waarbij u teit met een andere kleur schrijft.

U zegt: 'Regentijd.

/ree/ /gun/ /teit/. Ik hoor (/teit/ aan het einde van het woord).

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je (tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit).

Regentijd is de tijd dat het (regent), het woord heeft dus met (kloktijd te maken). Daarom schrijf ik regentijd met (tijd aan het eind).' U schrijft regentijd op het bord en u schrijft tijd met een andere kleur.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. We gaan woorden schrijven waarbij je aan het eind /teit/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /teit/. U laat de leerlingen de aanpak steeds aanvullen.

'Aan die sportiviteit deed opa niet mee.

Het woord met /teit/ aan het eind is (sportiviteit).

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je (tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit).

Sportiviteit heeft niet met kloktijd te maken.

Ik schrijf sportiviteit met teit aan het eind.' U schrijft sportiviteit op het bord en schrijft teit met een andere kleur. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

Op dezelfde wijze behandelt u: majesteit, kindertijd, gymtijd.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 In oktober begint de **wintertijd**.
- 2 Op school doen we veel aan **sportiviteit** en **creativiteit**.
- 3 **Realiteit** betekent werkelijkheid.
- 4 Die **activiteit** is georganiseerd door de **universiteit**.
- 5 Ga je na **schooltijd** met mij mee?

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 9 (Woorden met /teit/ aan het einde). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 11 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 12**Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met y.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 12 van Taalleesland Spelling.

Er zijn uiteraard meer woorden met een y. In groep 7 beperken we ons tot de woorden op bladzijde 184 van het Spellingboek.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een y. (U schrijft de letter op het bord.) De Griekse ij wordt ook wel i-grec of ypsilon genoemd. Deze letter is soms een klinker en soms een medeklinker.

In woorden als baby en symbool beschouwen we de y als klinker en klinkt hij als /ie/ of /i/. In woorden als yoghurt, yoga en yahtzee is de y een medeklinker en klinkt hij als /jee/.'

'Ik zeg: baby. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /ie/-klank, ik schrijf y.' (U schrijft de y in baby met een andere kleur.)

'Ik zeg: yoghurt. (U schrijft dit woord weer op het bord.) Ik hoor een /jee/-klank, ik schrijf y.' (U schrijft de y in yoghurt met een andere kleur.)

'Ik zeg: gymnastiek. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /i/-klank, ik schrijf y.' (U schrijft de y in gymnastiek met een andere kleur.)

interactie

'Er is geen regel die je vertelt wanneer je de /jee/, de /i/ of de /ie/ met y moet schrijven. Het zijn kijkweetwoorden. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven. In het Spellingboek staat op bladzijde 184 een lijst met woorden die je met y schrijft.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 184 van het Spellingboek voor zich. U leest de lijst 'Woorden met y' voor. De leerlingen lezen mee. Vervolgens laat u enkele leerlingen deze woorden hardop lezen, waarna de hele groep ze in koor herhaalt.

U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan.

Hierna laat u de leerlingen een woord uit de lijst 'Woorden met y' kiezen en opschrijven.

U vraagt welk woord de leerlingen hebben opgeschreven.

U zegt: 'Een woord waarin je /jee/ of /i/ of /ie/ hoort, schrijf je met y als het in deze lijst staat. Jouw woord staat in de lijst met y-woorden. Heb je het woord met y geschreven?'

U laat de leerlingen hun woord controleren.

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt of je een woord met een y moet schrijven, zoek je het op in de lijst op bladzijde 184.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan woorden schrijven met y.'

U leest nog eens de woorden met y uit het Spellingboek voor en laat de leerlingen meelezen en nazeggen.

U zegt: 'Er staan veertien woorden in de y-lijst. We gaan ze alle veertien een keer opschrijven.'

U zegt baby en schrijft het woord op het bord. U laat de leerlingen het woord hardop nazeggen en het woord in hun schrift schrijven.

Op dezelfde manier behandelt u de volgende woorden: dynamo, gymnastiek, hobby, hyena, jury, pony, pyjama, sorry, symbool, type, typen, typisch, yoghurt.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt het vetgedrukte woord. Dit woord moet geschreven worden.

- 1 De **yoghurt** is wel heel erg zuur.
- 2 De **dynamo** van mijn fiets is stuk.
- 3 Op de Veluwe leeft geen enkele **hyena**, maar in Afrika wel duizenden.
- 4 We krijgen **gymnastiek** in de sporthal.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 10 (Woorden met y). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven.

De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

zelfstandig

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 12 van de Spelspoor-software.

Opmerking

Bij de computerlessen kunnen de kinderen gebruik maken van de kijkweetknop en van de spiekknop. Meer informatie hierover vindt u in de Bijzondere inleiding op bladzijde 23. U kunt de kijkweetknop demonstreren door het begin van computeropdracht 1 te maken. De spiekknop kunt u demonstreren door het begin van computeropdracht 2 te maken.

LESEENHEID 13

STAPPENPLAN 6
SPELLINGBOEK

blz. 180

Interactie

 Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met i of ie.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 13 van Taalleesland Spelling. De lijst met /ie/ = i in het Spellingboek is een beperkte lijst. In groep 8 leren de leerlingen meer woorden met /ie/ = i. Het kan dus voorkomen dat leerlingen een woord met /ie/ = i toch met ie schrijven, omdat het woord niet in de lijst voor groep 7 voorkomt. Bovendien wordt in sommige woorden de /ie/-klank als y geschreven. Als leerlingen om genoemde redenen woorden fout schrijven, zegt u dat er meer woorden met /ie/ = i zijn dan er in de lijst staan of dat in sommige woorden de /ie/ als y geschreven wordt. Deze woorden worden apart geleerd.

 Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een /ie/-klank. Soms schrijf je die klank met ie, maar soms ook met i.
Bijvoorbeeld bij: alinea. (U schrijft dit woord op het bord.) Je hoort een /ie/-klank, maar je schrijft i. (U schrijft de i met een andere kleur.)
Bijvoorbeeld bij: dierlijk. (U schrijft dit woord weer op het bord.) Je hoort een /ie/-klank, en je schrijft ie. (U schrijft de ie met een andere kleur.)
Er is geen regel voor of je de /ie/-klank met ie of met i schrijft. Het zijn kijkweetwoorden. Je moet deze woorden leren door ze veel te zien en te schrijven. In je Spellingboek staat op bladzijde 180 en 181 een lijst met woorden met een /ie/-klank die je met i schrijft.'

 Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 180 van het Spellingboek voor zich. U leest de eerste kolom van de lijst woorden met /ie/ = i voor. De leerlingen lezen mee. U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan.
U zegt: 'Een woord waarin je /ie/ hoort, schrijf je met i als het in deze lijst staat. En je schrijft het woord met ie als het niet in deze lijst staat. Nu gaan we oefenen.
Ik moet schrijven: januari. Ik hoor een /ie/, ik kijk of het woord in de lijst van woorden met /ie/ = i staat. Januari begint met een j. Ik zie januari in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ie/-klank in januari met i geschreven wordt.
Ik moet schrijven: dierentuin. Ik kijk of het woord in de lijst staat. Dierentuin begint met een d. Ik zie dierentuin niet in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ie/-klank in dierentuin met ie geschreven wordt.'

 Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We maken twee kolommen, een kolom met /ie/ = i en een kolom met /ie/ = ie.' U tekent twee kolommen op het bord en laat de leerlingen deze overnemen in hun schrift.
U zegt: 'Diploma, ik kijk of het woord in de lijst staat.
Diploma begint met een d. Ik zie diploma in de lijst staan.
Nu weet ik dat de /ie/-klank in diploma met i geschreven wordt.
Ik schrijf **diploma** in de goede kolom.' De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

'Viervoeter, ik kijk of het woord in de lijst staat.
Viervoeter begint met een v. Ik zie viervoeter niet in de lijst staan.
Nu weet ik dat de /ie/-klank in viervoeter met ie geschreven wordt.'
U schrijft **viervoeter** in de goede kolom op het bord. De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U laat de leerlingen nu aanvullen.
'Minister, ik kijk of het woord (in de lijst staat).
Minister begint met een (m). Zie ik minister in de lijst staan? (ja)
Nu weet ik dat de /ie/-klank in minister met (i) geschreven wordt.'
De leerlingen schrijven **minister** in de goede kolom. U controleert of dit juist is gebeurd.

'Fietsenrek, ik kijk (of het woord in de lijst staat).
 Fietsenrek begint met een (f). Zie ik fietsenrek in de lijst staan? (nee)
 Nu weet ik dat de /ie/-klank in fietsenrek met (ie geschreven wordt).'
 De leerlingen schrijven **fietsenrek** in de goede kolom. U controleert of dit juist is gebeurd.

Op deze manier behandelt u ook de volgende woorden: kapitein, grieprik, muzikant en schiereiland.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u samen met de leerlingen of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **muzikant** speelde op een oude **piano**.
- 2 Op het **schiereiland** lopen veel **viervoeters**.
- 3 Oma kreeg een **grieprik**.
- 4 In onze klas hebben zeven leerlingen het **zwemdiploma C**.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 6 (Woorden met een /ie/-klank). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 13 van de Spelspoor-software. U wijst de leerlingen er op dat zij bij het oefenen de woordenlijst op bladzijde 180 en 181 van het Spellingboek moeten gebruiken. Bij elk woord controleren de leerlingen of het met i of met ie geschreven moet worden.

zelfstandig

LESEENHEID 14

STAPPENPLAN 11
 SPELLINGBOEK blz. 179

 Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met ch die als /sj/ wordt uitgesproken.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 14 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met ch die als /sj/ worden uitgesproken. (U schrijft de letters **ch** op het bord.)

Ik zeg: chef. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /sj/-klank, ik schrijf ch. (U schrijft de ch in chef met een andere kleur.)

Ik zeg: parachute. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /sj/-klank, ik schrijf ch. (U schrijft de ch in parachute met een andere kleur.)

Er is geen regel die je vertelt wanneer je de /sj/-klank met ch moet schrijven. Het zijn kijkweetwoorden. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven. In het Spellingboek staan op bladzijde 179 vijf zinnen met woorden waarin je een /sj/-klank hoort die als ch wordt geschreven.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 179 van het Spellingboek voor zich. U leest de vijf zinnen voor. De leerlingen lezen mee.

Vervolgens laat u enkele leerlingen deze zinnen hardop lezen, waarna de hele groep in koor de blauwgedrukte woorden enkele keren herhaalt.

Hierna laat u de leerlingen een doelwoord uit de zinnen kiezen en opschrijven. U vraagt welk woord de leerlingen hebben opgeschreven.

interactie

U zegt: 'Een woord waarin je /sj/ hoort, schrijf je met ch als het in deze zinnen voorkomt. Jouw woord staat in een van de zinnen. Heb je het woord goed geschreven?'
U laat de leerlingen hun woord controleren.

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt of je een woord met een /sj/-klank met ch moet schrijven, zoek je het op in de zinnen op bladzijde 179.'
U zegt: 'Nu gaan we woorden zoeken in de zinnen op bladzijde 179 van het Spellingboek.'

Ik moet schrijven: douchen. Ik hoor /sj/. Ik kijk of het woord in de zinnen staat. Ik zie douchen in zin 2 staan. Douchen schrijf ik met ch.
Ik moet schrijven: sjaal. Ik hoor /sj/. Ik kijk of het woord in een van de zinnen staat. Ik zie het niet staan. Ik schrijf sjaal dan gewoon met sj.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan woorden schrijven met ch die als /sj/ wordt uitgesproken.'

U leest nog eens de zinnen op bladzijde 179 van het Spellingboek voor met de nadruk op de blauwgedrukte woorden. U laat de leerlingen meelesen en de woorden nazeggen.

U zegt de zin: 'Ik lust graag chips.' U vraagt: 'Hoor je een woord met /sj/?' (Ja, chips.)

'Staat het woord in een van de zinnen?' (Ja in zin 2.) 'Dan schrijf je het met ch.'

De leerlingen bekijken het woord nogmaals en schrijven het vervolgens in een keer in hun schrift.

U zegt de zin: 'Ik vind sjoelen een leuk spel.' U vraagt: 'Hoor je een woord met /sj/?' (Ja, sjoelen.)

'Staat het woord in een van de zinnen?' (nee) 'Dan schrijf je het zoals je het hoort.'

De leerlingen schrijven het woord in een keer in hun schrift.

U zegt nu zin 1 van de /sj/ = ch-lijst hardop. De leerlingen bekijken de blauwgedrukte woorden van deze zin. U noemt vervolgens de betreffende woorden een voor een en de leerlingen schrijven ze in een keer in hun schrift.

U volgt dezelfde procedure met de overige zinnen. Als alle woorden zijn geschreven kijken de leerlingen of zij ze goed hebben geschreven.

U benadrukt nogmaals dat de leerlingen wanneer ze een woord met /sj/ horen, steeds even bij de zinnen in hun Spellingboek moeten kijken of het met ch moet worden geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt het vetgedrukte woord. Dit woord moet geschreven worden.

- 1 De **machinist** zit voor in de trein.
- 2 Hij eet **chips** met een sausje.
- 3 De **chirurg** fietst naar het ziekenhuis.
- 4 De **wasmachine** draait de hele dag door.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 11 (Woorden met ch). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven.

De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 14 van de Spelspoor-software.

Opmerking

Bij de computerlessen kunnen de kinderen gebruik maken van de kijkweetknop en van de spiekknop. Meer informatie hierover vindt u in de Bijzondere inleiding op bladzijde 23.

LESEENHEID 15

STAPPENPLAN 1
SPELLINGBOEK

blz. 182

interactie

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met ei of ij.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 15 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een /ei/-klank.

Je weet dat je die klank soms met ij en soms met ei schrijft. (U schrijft zowel ei als ij op het bord.)

Ik zeg: Heilige. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /ei/-klank, ik schrijf ei. (U schrijft de ei in heilige met een andere kleur.)

Ik zeg: Drukkerij. (U schrijft dit woord weer op het bord.) Ik hoor een /ei/-klank, ik schrijf ij. (U schrijft de ij in drukkerij met een andere kleur.)

Er is geen regel die je vertelt of je de /ei/-klank met ei of met ij moet schrijven. Het zijn kijkweetwoorden. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven. In het Spellingboek staat op bladzijde 182 en 183 een lijst met /ei/-woorden die je met ij schrijft. En op bladzijde 183 een lijst met /ei/-woorden die je met ei schrijft.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 183 van het Spellingboek voor zich. U leest de eerste kolom van de woorden met ei voor. De leerlingen lezen mee.

Vervolgens laat u enkele leerlingen deze kolom hardop lezen, waarna de hele groep de kolom in koor leest.

U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan.

Hierna laat u de leerlingen een woord uit de eerste kolom kiezen en opschrijven. U vraagt welke woorden zijn opgeschreven.

U zegt: 'Een woord waarin je /ei/ hoort, schrijf je met ei als het in deze lijst staat.

Jouw woord staat in de lijst met ei-woorden. Heb je het woord met ei geschreven?'

U laat de leerlingen hun woord controleren.

U leest de tweede kolom van de lijst woorden met ei voor. U behandelt en bespreekt deze kolom als hiervoor, met dien verstande dat u de leerlingen nu twee woorden laat opschrijven.

De leerlingen nemen bladzijde 182 van het Spellingboek voor zich.

U leest de eerste kolom van de woorden met ij voor. De leerlingen lezen mee.

Vervolgens laat u enkele leerlingen de kolom hardop lezen, waarna de hele groep dit in koor herhaalt.

U laat nu de leerlingen twee woorden uit de lijst kiezen en opschrijven.

U vraagt welke woorden de leerlingen hebben opgeschreven.

U zegt: 'Een woord waarin je /ei/ hoort, schrijf je met ij als het in deze lijst staat.

Jouw woorden staan in de lijst met ij-woorden. Heb je de woorden met ij geschreven?'

U laat de leerlingen hun woorden controleren.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We maken twee kolommen, een kolom met ij-woorden en een kolom met ei-woorden.' U tekent twee kolommen op het bord en laat de leerlingen dit overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Inleiding, ik kijk of het woord in één van de twee lijsten staat. Ik kijk eerst in de lijst "Woorden met ei".

Ik kijk bij de woorden die beginnen met i.

Ik zie inleiding in de lijst met ei-woorden staan. Nu weet ik dat de /ei/-klank in inleiding met ei geschreven wordt.

Ik schrijf inleiding in de goede kolom.' U schrijft het woord in de juiste kolom op het bord en de leerlingen nemen dit over in hun schrift.

'Batterijen, ik kijk of het woord in één van de twee lijsten staat. Ik kijk eerst in de lijst "Woorden met ij".

Ik kijk bij de woorden die met een b beginnen.

Ik zie batterij in de lijst met ij-woorden staan. Nu weet ik dat de /ei/-klank in batterijen met ij geschreven wordt.' U schrijft **batterijen** in de goede kolom op het bord. De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U laat de leerlingen nu aanvullen. Hierbij volgt u dezelfde bespreekvolgorde als hiervoor.

U behandelt de volgende woorden: vallei, dozijn, einde, ontbijt, stijgen en pleister. Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De meester vertelde over de werking van **batterijen**.
- 2 Mijn oom heeft last van **slijtage** aan zijn heup.
- 3 In het **porselein** museum zijn veel kopjes en schoteltjes te zien.
- 4 Op het **steile** deel van de berg **stijgen** we snel.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 1 (Woorden met ei of ij). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

zelfstandig

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 15 van de Spelspoor-software. U wijst de leerlingen er op dat zij bij het oefenen de woordenlijsten op bladzijde 182 en 183 in het Spellingboek moeten gebruiken. Bij elk woord controleren de leerlingen of het met ei of met ij geschreven moet worden.

LESEENHEID 16

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met een trema.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 16 van Taalleesland Spelling.

Vorbereiding

U schrijft het woord **trema** op het bord. Daarachter schrijft u: **poezie** en **poëzie**.

Stap 1 Oriëntatie

'Er zijn woorden die je verkeerd kunt lezen omdat er klinkers achter elkaar staan die je samen als een tweetekensklank kunt lezen, maar ook als twee losse klanken achter elkaar. Kijk maar eens op het bord. Je ziet daar /poe/ /zie/ en /poo/ /ee/ /zie/.

In poëzie zie je een o en een e achter elkaar. Meestal lees je dan /oe/. Maar /poe/ /zie/ is niet de goede uitspraak. Het moet zijn /poo/ /ee/ /zie/.

Om dat goed te kunnen lezen, zetten we een trema op de e.'

'Tweëntwintig is ook zo'n woord. Het is een woord met drie keer de letter e achter elkaar. Dat is lastig uit te spreken. Je zegt niet /tweenen/ /twin/ /tug/, maar /twee/ /en/ /twin/ /tug/. Daarom schrijven we de derde e met een trema.

De regel is: Een trema gebruik je wanneer twee of meer klinkers achter elkaar worden geschreven en dit tot een foute uitspraak kan leiden. Het trema komt dan op de beginletter van de nieuwe lettergreep.

interactie

Stap 2 Instructie

U schrijft op het bord: **ruïne**.

U zegt: 'Ruïne is een woord met een u en een i achter elkaar. Meestal spreek je die samen uit als /ui/. Maar hier staat niet /rui/ /nu/, maar /ruu/ /ie/ /nu/.'

De regel is: Een trema gebruik je wanneer twee of meer klinkers achter elkaar worden geschreven en dit tot een foute uitspraak kan leiden. Het trema komt dan op de beginletter van de nieuwe lettergreep.

Om ruïne goed te kunnen lezen, schrijf je de i met een trema, want dat is het begin van de nieuwe lettergreep: /ruu/ /ie/ /nu/.'

U schrijft de i in ruïne met een andere kleur. De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U schrijft op het bord: **knieën**

U zegt: 'Knieën is een woord met een i en twee keer een e achter elkaar. Dat maakt het lastig om het woord goed te lezen.'

De regel is: Een trema gebruik je wanneer twee of meer klinkers achter elkaar worden geschreven en dit tot een foute uitspraak kan leiden. Het trema komt dan op de beginletter van de nieuwe lettergreep.

Om knieën goed te kunnen lezen, schrijf je de tweede e met een trema, want dat is het begin van de nieuwe lettergreep: /knie/ /un/.'

U zet een trema op de tweede e van knieën op het bord. De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U herhaalt deze instructie met de woorden: drieëndertig, reeën.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We gaan woorden met een trema schrijven.'

U schrijft op het bord: **skien**.

U zegt: 'Skiën is een woord met twee klinkers achter elkaar. Het zijn (een i en een e). Meestal spreek je die uit als (/ie/). Maar hier staat niet /skien/, maar /skie/ /un/.'

De regel is: Een trema gebruik je wanneer twee of meer klinkers achter elkaar worden geschreven en dit tot een foute uitspraak kan leiden. Het trema komt dan (op de beginletter van de nieuwe lettergreep).

Om skiën goed te kunnen lezen, schrijf je (de e met een trema), want (dat is het begin van de nieuwe lettergreep: /skie/ /un/).'

U zet een trema op de e van skiën op het bord. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

U schrijft op het bord: **drieënzestig**.

U zegt: 'Drieënzestig is een woord met twee keer een (e achter elkaar). Dat maakt het lastig om het woord goed te lezen.'

De regel is: Een trema gebruik je wanneer twee of meer klinkers achter elkaar worden geschreven en dit tot een foute uitspraak kan leiden. Het trema komt dan (op de beginletter van de nieuwe lettergreep).

Om drieënzestig goed te kunnen lezen, schrijf je de tweede e met (een trema), want (dat is het begin van de nieuwe lettergreep: /drie/ /en/ /zes/ /tug/).'

U zet een trema op de tweede e van drieënzestig op het bord. De leerlingen nemen het woord over in hun schrift.

Op dezelfde manier bespreekt u de woorden zeeën, geëerd en conciërge.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Noël is gisteren **drieëntwintig** geworden.
- 2 De kinderen brachten de **kopieën** met z'n **tweeën** weg.
- 3 Bas had een paar goede **ideeën** voor zijn werkstuk.

zelfstandig

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 12 (Woorden met een trema). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing. U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 16 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 17**Doel De verleden tijd schrijven van ten- en den-werkwoorden.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 17 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan verledentijdsvormen zoeken en schrijven van werkwoorden die eindigen op ten of den. We gaan ook oefenen met de Persoonsvorm-kaart. Worden en branden zijn werkwoorden die eindigen op den. Smijten en rusten zijn werkwoorden die eindigen op ten.

Bij sommige van deze den- en ten-werkwoorden verandert de klank in de verleden tijd. De verleden tijd van worden is werden. Bijvoorbeeld: Ik word moe. Ik werd moe.

In de verleden tijd verandert de /o/-klank in /e/.

De verleden tijd van smijten is smeten. Bijvoorbeeld: Hij smijt de kleren door de kamer. Hij smet de kleren door de kamer.

In de verleden tijd verandert de /ei/-klank in /ee/.

Bij andere den- en ten-werkwoorden verandert de klank niet in de verleden tijd. Om toch te zien dat de persoonsvorm van deze werkwoorden in de verleden tijd staat, schrijven we dan tt of dd.

Een voorbeeld is branden. "Wij branden onze vingers" staat in de tegenwoordige tijd.

Maar de verleden tijd van branden klinkt net zo als de tegenwoordige tijd. Daarom schrijven we die met dd: Wij brandden onze vingers.'

U schrijft op het bord:

Tegenwoordige tijd	Verleden tijd
Wij branden onze vingers.	Wij brandden onze vingers.

U schrijft de d in branden en de dubbele d in brandden met een andere kleur.

'Een ander voorbeeld is rusten. "Wij rusten uit" staat in de tegenwoordige tijd. Maar de verleden tijd van rusten klinkt net zo als de tegenwoordige tijd. Daarom schrijven we die met tt: Wij rustten uit.'

U schrijft op het bord:

Wij rusten uit.	Wij rustten uit.
-----------------	------------------

U schrijft de t in rusten en de dubbele t in rustten met een andere kleur.

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen het Spellingboek voor zich en zoeken de Persoonsvorm-kaart achterin op. U schrijft het volgende schema op het bord zonder de werkwoordsvormen al in te vullen.

Werkwoorden met klankverandering

Tegenwoordige tijd	Verleden tijd
rijden	reden

Werkwoorden zonder klankverandering

Tegenwoordige tijd	Verleden tijd
haasten	haastten

U geeft hardop denkend voorbeelden van ten- en den-werkwoorden en u volgt daarbij de stappen op de Persoonsvorm-kaart. U laat ook steeds de leerlingen de stappen op de Persoonsvorm-kaart aanwijzen. Het gaat hierbij om werkwoorden met klankverandering en werkwoorden zonder klankverandering.

PERSOONSVORM-KAART
SPELLINGBOEK blz. 192

interactie

U zegt: 'Wij rijden naar huis. De verleden tijd is: Wij reden naar huis. In de verleden tijd verandert de klank /ei/ in /ee/: rijden – reden. Je hoort het verschil tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd.' U schrijft de woorden in het schema.

U zegt: 'Wij haasten ons naar huis. De verleden tijd is: Wij haastten ons naar huis. Je hoort geen verschil tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd. Daarom schrijf je de verleden tijd met tt.' U schrijft de woorden in het schema.

U behandelt de volgende zinnen op dezelfde manier: 'De jongens schieten met pijltjes' en 'De koks bereiden het vlees.'

Samenvattend zegt u: 'Er zijn ten- en den-werkwoorden waarbij in de verleden tijd de klank verandert en ten- en den-werkwoorden waarbij dit niet zo is. Omdat je dan het verschil niet hoort tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd schrijven we bij deze werkwoorden de verleden tijd met tt of dd.'

De leerlingen nemen het ingevulde schema over in hun schrift.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. Gebruik hierbij steeds de Persoonsvorm-kaart. We gaan de verledentijdsvormen van ten- en den-werkwoorden oefenen.'

U laat de leerlingen hierbij steeds aanvullen.

U zegt: 'De ouders verbieden de kinderen tv te kijken.

Verbieden is een werkwoord met (den aan het eind, een den-werkwoord).

De verleden tijd is: De ouders (verboden) de kinderen tv te kijken.

De tegenwoordige tijd is (verbieden).

De verleden tijd is (verboden).

Verandert de klank in de verleden tijd? (Ja, de /ie/ wordt /oo/.)

Er is dus geen dubbele d of dubbele t nodig, want we horen het verschil tussen tegenwoordige en verleden tijd.' U schrijft de woorden in het schema op het bord en de leerlingen schrijven ze op de goede plek in hun schrift.

U behandelt op dezelfde wijze de volgende zinnen:

- 1 Mijn broers **sporten** elke avond.
- 2 Wij **lusten** geen pannenkoeken met mosterd.
- 3 Zij **worden** naar huis gebracht.
- 4 Wij **antwoorden** op de vragen.
- 5 De jongens **zuchten** heel diep.
- 6 De auto's **rijden** veel te hard.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U zegt dat alle zinnen in de verleden tijd staan. U leest de zinnen en herhaalt het vetgedrukte woord. Dit woord moet geschreven worden.

- 1 Veel ouders **meldden** hun kinderen ziek.
- 2 Wij **lustten** geen van allen die erwtensoep.
- 3 Zij **goten** het water in de gootsteen.
- 4 De vrouwen **sneden** de taarten aan.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Laat de leerlingen daarbij de stappen van de Persoonsvorm-kaart toepassen.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 17 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 18

Doel Woorden schrijven die eindigen op heid.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 18 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind /heid/ hoort. Deze woorden schrijf je met heid aan het eind. (U schrijft **heid** op het bord.) Waarheid is zo'n woord. Je hoort /heid/, maar je schrijft waarheid met heid aan het eind. (U wijst heid op het bord aan.) Gladheid is ook zo'n woord. Je hoort /heid/, maar je schrijft gladheid met heid aan het eind.' (Hierbij wijst u weer op heid op het bord.)

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Eenzaamheid.

/een/ /zaam/ /heid/. Ik hoor /heid/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je /heid/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je altijd heid. (U wijst heid op het bord aan.) Eenzaamheid schrijf je dus met heid aan het eind.' U schrijft **eenzaamheid** op het bord.

U zegt: 'Veiligheid.

/vei/ /lug/ /heid/. Ik hoor /heid/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je /heid/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je altijd heid. (U wijst heid op het bord aan.) Veiligheid schrijf je dus met heid aan het eind.' U schrijft **veiligheid** op het bord.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Boosheid.

Het woord eindigt op (/heid/).

De regel is: Hoor je (/heid/ aan het einde van een woord of woorddeel), dan schrijf je (altijd heid). (U wijst heid op het bord aan.)

Boosheid schrijf je dus met (heid aan het eind).' U schrijft **boosheid** op het bord.

Op dezelfde wijze behandelt u zekerheid.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. Woorden waarbij je aan het eind /heid/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /heid/. U laat de leerlingen bij de aanpak steeds aanvullen.

U gebruikt hiervoor de volgende woorden in zelfbedachte zinnen: waarheid, moeilijkheid, snelheid, gladheid.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Zijn **verliefdheid** bracht hem in **verlegenheid**.
- 2 Je **gezondheid** is het allerbelangrijkste.
- 3 De leugenaar vertelde nu wel de **waarheid**.
- 4 **Eerlijkheid** duurt het langst.

zelfstandig

STAPPENPLAN 14

SPELLINGBOEK

blz. 178 t/m 185

interactie

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 13 (Woorden met /heit/ aan het einde). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 18 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 19**Doel Hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven van kijkweetwoorden.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 19 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met kijkweetwoorden. Je weet, dat zijn woorden die je veel moet lezen en schrijven. De kijkweetwoorden die we oefenen hebben heel verschillende spellingproblemen. We oefenen woorden met:

/g/ = ch (U schrijft dit op het bord.) Lachen is zo'n woord. In lachen hoor je een /g/, maar je schrijft ch.

/sj/ = ch (U schrijft dit op het bord.) Chauffeur is zo'n woord. Je hoort /sj/, maar je schrijft ch.

/zj/ = g (U schrijft dit op het bord.) Asperge is zo'n woord. Je hoort /zj/, maar je schrijft een g.

/oe/ = ou (U schrijft dit op het bord.) Journaal is zo'n woord. Je hoort /oe/, maar je schrijft ou.

woorden met th (U schrijft dit op het bord.) Apotheek is zo'n woord. Je hoort de h niet, maar je schrijft hem wel.

woorden met x (U schrijft dit op het bord.) Explosie is zo'n woord. Je hoort /ks/, maar je schrijft x.

woorden met q (U schrijft dit op het bord.) Aquarium is zo'n woord. Je hoort /kw/, maar je schrijft q.

/p/ = b (U schrijft dit op het bord.) Absoluut is zo'n woord. Je hoort een /p/, maar je schrijft een b.

woorden met wr- (U schrijft dit op het bord.) Wroeten is zo'n woord.'

'Als je niet weet hoe je deze woorden moet schrijven, moet je ze opzoeken en bekijken. Je kunt ze opzoeken in de woordenlijsten en inprentzinnen achter in je Spellingboek. Je moet dan de goede lijst zoeken. In de woordenlijsten staan de woorden alfabetisch. De woordenlijsten en inprentzinnen staan op bladzijde 178 tot en met 185.

In het computerprogramma ga je deze week ook oefenen met woorden met de spellingproblemen op het bord. Je hoeft dan niet in je Spellingboek te zoeken, maar je kunt de woordenlijsten of inprentzinnen oproepen door op de kijkweetknop te drukken. Je ziet dan dezelfde lijst als in je Spellingboek.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 179 van het Spellingboek voor zich en kijken naar 'Woorden met /g/ = ch'.

U zegt: 'In de woorden van deze lijst hoor je een /g/ die je als ch (/see/ /haa/) schrijft.'

Samen met de leerlingen leest u de woorden uit de lijst enkele keren hardop.

U zegt: 'Techniek. Staat techniek in de woordenlijst? Techniek begint met een t. Ik kijk bij de woorden die met /t/ beginnen en zie techniek in de lijst staan. Ik weet nu dat ik techniek met ch moet schrijven.'

De leerlingen zoeken nu 'Woorden met /sj/ = ch' (blz. 179).

U zegt: 'In de zinnen staan blauwgedrukte woorden. En in deze woorden hoor je /sj/ die je als ch (/see/ /haa/) schrijft.' U laat enkele leerlingen de zinnen hardop lezen. Ook laat u enkele leerlingen alleen de blauwgedrukte woorden hardop lezen.

U zegt: 'Chocolade. Staat chocolade in een van de zinnen? Ik zie chocolade in zin 2 en in zin 5 staan. Ik weet nu dat ik chocolade met ch moet schrijven.'

Afhankelijk van de beschikbare tijd kunt u nog de volgende woorden laten zoeken: logeren (woorden met /zj/ = g; blz. 179), douane (woorden met /oe/ is ou; blz. 185), marathon (woorden met th; blz. 184), extra (woorden met x; blz. 184), aquarium (woorden met q; blz. 184), web (woorden met /p/ = b; blz. 181) en wringen (woorden die met wr beginnen; blz. 181).

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt hoe je deze lastige woorden moet schrijven, zoek je ze op in de woordenlijsten of in prentzinnen achter in het Spellingboek. Bij de computerlessen kun je de kijkweetknop en de spiekknop gebruiken.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan woorden opzoeken in de woordenlijsten achter in het Spellingboek.'

Pochen, ik hoor een /g/. Moet pochen met g of met ch?

Ik kijk in de lijst op bladzijde 179: Woorden met /g/ = ch.

Staat pochen in de lijst? Pochen begint met een p. Ik zie pochen in de lijst staan.

Nu weet ik hoe ik pochen moet schrijven. Ik schrijf pochen met ch.' U schrijft **pochen** op het bord. De leerlingen schrijven het woord in hun schrift.

Laat de leerlingen aanvullen.

'Juichen, ik hoor een (/g/). Moet juichen met (g of ch)?

Ik kijk in de lijst op bladzijde 179 in de lijst (Woorden met /g/ = ch).

Staat juichen in de lijst? Juichen begint met (j).

Ik zie (juichen in de lijst staan).

Nu weet ik hoe ik juichen moet schrijven. Ik schrijf juichen (met ch).' U schrijft **juichen** op het bord. De leerlingen schrijven het woord in hun schrift.

Op dezelfde wijze behandelt u de woorden: douchen, spionage, garage, methode, tournee, quiz, exemplaar, thuis, journaal.

Stap 4 Dictée

U geeft een kort dictée. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De verslaggever van het **journaal** vertelde over de **tournee** van de popgroep.
- 2 In het **aquarium** zagen we mooie **exemplaren** van allerlei tropische vissen.
- 3 We hebben **thuis** een stenen **garage**.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictée samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 14 (Gebruik woordenlijsten). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing. U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 19 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 20

STAPPENPLAN 14

SPELLINGBOEK

blz. 178 t/m 185

interactie

Doel Hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven van kijkweetwoorden.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 20 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we nog eens oefenen met kijkweetwoorden. Je weet, dat zijn woorden die je veel moet lezen en en vaak moet schrijven. De kijkweetwoorden die we oefenen hebben heel verschillende spellingproblemen. We oefenen woorden met:

/g/ = ch (U schrijft dit op het bord.) Techniek is zo'n woord. In techniek hoor je een /g/, maar je schrijft ch.

/sj/ = ch (U schrijft dit op het bord.) Machine is zo'n woord. Je hoort /sj/, maar je schrijft ch.

/zj/ = g (U schrijft dit op het bord.) Bagage is zo'n woord. Je hoort /zj/, maar je schrijft een g.

/oe/ = ou (U schrijft dit op het bord.) Journalist is zo'n woord. Je hoort /oe/, maar je schrijft ou.

woorden met th (U schrijft dit op het bord.) Marathon is zo'n woord. Je hoort de h niet, maar je schrijft hem wel.

woorden met x (U schrijft dit op het bord.) Extra is zo'n woord. Je hoort /ks/, maar je schrijft x.

woorden met q (U schrijft dit op het bord.) Quiz is zo'n woord. Je hoort /kw/, maar je schrijft q.

/p/ = b (U schrijft dit op het bord.) Ambtenaar is zo'n woord. Je hoort een /p/, maar je schrijft een b.

woorden met wr- (U schrijft dit op het bord.) Wroeten is zo'n woord.'

'Als je niet weet hoe je deze woorden moet schrijven, moet je ze opzoeken en bekijken. Je kunt ze opzoeken in de woordenlijsten en inprentzinnen achter in je Spellingboek. Je moet dan de goede lijsten zoeken. In de woordenlijsten staan de woorden op alfabet. De woordenlijsten en inprentzinnen staan op bladzijde 178 tot en met 185.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 179 van het Spellingboek voor zich en kijken naar 'Woorden met /g/ = ch'.

U zegt: 'In de woorden van deze lijst hoor je een /g/ die je met ch (/see/ /haa/) schrijft.' Samen met de leerlingen leest u de woorden uit de lijst enkele keren hardop.

U zegt: 'Jochie. Staat jochie in de woordenlijst? Jochie begint met een j. Ik kijk bij de woorden die met /j/ beginnen en zie jochie in de lijst staan. Ik weet nu dat ik jochie met ch moet schrijven.'

De leerlingen zoeken nu 'Woorden met /sj/ = ch' (blz. 179).

U zegt: 'In de zinnen staan blauwgedrukte woorden. En in deze woorden hoor je /sj/ die je met ch (/see/ /haa/) schrijft.' U laat enkele leerlingen de zinnen hardop lezen. Ook laat u enkele leerlingen alleen de blauwgedrukte woorden hardop lezen.

U zegt: 'Machinist. Staat machinist in een van de zinnen? Ik zie machinist in zin 3 staan. Ik weet nu dat ik machinist met ch moet schrijven.'

Afhankelijk van de beschikbare tijd kunt u nog de volgende woorden laten zoeken: manege (woorden met /zj/ = g; blz. 179), retour (woorden met /oe/ is ou; blz. 185), thema (woorden met th; blz. 184), examen (woorden met x; blz. 184), aquarium (woorden met q; blz. 184), krab (woorden met /p/ = b; blz. 181) en wrijven (woorden die met wr beginnen; blz. 181).

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt hoe je deze lastige woorden moet schrijven, zoek je ze op in de woordenlijsten achter in het Spellingboek. Bij de computerles kun je de kijkweetknop en de spieknop gebruiken.'

 Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan woorden opzoeken in de woordenlijsten achter in het Spellingboek.'

Ach, ik hoor een /g/. Moet ach met g of met ch?

Ik kijk in de lijst op bladzijde 179: Woorden met /g/ = ch.

Staat ach in de lijst? Ach begint met een a. Ik zie ach in de lijst staan.

Nu weet ik hoe ik ach moet schrijven. Ik schrijf ach met ch.' U schrijft **ach** op het bord. De leerlingen schrijven het woord in hun schrift.

Laat de leerlingen aanvullen.

'Lichaam, ik hoor een (/g/). Moet lichaam met (g of ch)?

Ik kijk in de lijst op bladzijde 179 in de lijst (Woorden met /g/ = ch).

Staat lichaam in de lijst? Lichaam begint met (l).

Ik zie (lichaam in de lijst staan).

Nu weet ik hoe ik lichaam moet schrijven. Ik schrijf lichaam (met ch).' U schrijft **lichaam** op het bord. De leerlingen schrijven het woord in hun schrift.

Op dezelfde wijze behandelt u de woorden: chirurg, passagier, giraffe, theater, enthousiast, quiz, claxon, thuis, methode, weekjournaal.

 Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **chirurg** opereerde de **giraffe** aan zijn nekwervel.
- 2 De zieke leerling keek **thuis** naar het weekjournaal.
- 3 Deze **saxofoon** is al een heel oud **exemplaar**.
- 4 Ik heb **absoluut** geen zin om bij mijn tante te **logeren**.

 Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 14 (Gebruik woordenlijsten). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 20 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 21 **Doel Leenwoorden (uit de Engelse taal) schrijven.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 21 van Taalleerland Spelling. Er zijn uiteraard meer leenwoorden uit het Engels. In groep 7 beperken we ons tot de woorden op bladzijde 184 van het Spellingboek.

 Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met leenwoorden uit de Engelse taal. Het zijn Engelse woorden die we ook in het Nederlands gebruiken. Deze woorden schrijf je soms heel anders dan je ze hoort. Je leert de woorden door er naar te kijken en ze dan te schrijven. Het zijn kijkwetwoorden. Op bladzijde 184 van je Spellingboek staat een woordenlijst: Leenwoorden uit het Engels.'

U laat de leerlingen de lijst voor zich nemen en u leest de woorden hardop voor. Vervolgens laat u ze een voor een nazeggen terwijl de leerlingen meewijzen in hun boek.

interactie

Stap 2 Instructie

U leest de woorden nogmaals voor, waarna de leerlingen ze in koor enkele keren hardop lezen.

U zegt: 'Nu gaan we woorden opzoeken in deze lijst met leenwoorden en ze naschrijven. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven.'

Ik zeg: Race. Race begint met een r. Ik kijk in de lijst met leenwoorden uit het Engels. Zie ik race in de lijst staan? Race staat in de lijst.

Ik kijk goed naar het woord. Het valt mij op dat ik /ees/ hoor, maar ace schrijf. Ik schrijf het woord op.'

Vervolgens schrijft u het woord **race** op het bord en laat het de kinderen overnemen in hun schrift.

'Ik zeg: Team. Team begint met een t. Ik kijk in de lijst met leenwoorden uit het Engels. Zie ik team in de lijst staan? Team staat in de lijst.

Ik kijk goed naar het woord. Het valt mij op dat ik een /ie/ in het midden hoor, maar ea schrijf. Ik schrijf het woord op.'

Vervolgens schrijft u het woord **team** op het bord en laat het de kinderen overnemen in hun schrift.

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt hoe je zo'n leenwoord moet schrijven, zoek je het op in de lijst achter in je Spellingboek. Bij de computerles kun je de kijkweetknop en de spiekknop gebruiken.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan leenwoorden uit het Engels schrijven.'

U leest nog eens de leenwoorden uit het Engels uit het Spellingboek voor en laat de leerlingen hardop meelezen.

Vervolgens laat u de leerlingen aanvullen:

'Ik zeg: Trainer. Trainer begint met (een t).

Ik kijk in de lijst met (leenwoorden uit het Engels).

Zie ik trainer in de lijst staan? (Ja, trainer staat in de lijst.)

Ik kijk goed naar het woord. Het valt mij op dat (ik /ee/ hoor, maar ai schrijf).'

U schrijft het woord **trainer** op het bord en de leerlingen schrijven het in hun schrift.

Op dezelfde manier behandelt u de volgende woorden: keeper, lunchen, show, interview, T-shirt, caravan, jack.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

1 De **trainer** en de **keeper** lopen samen het veld op.

2 Mijn **T-shirt** is veel te klein.

3 We gaan met het hele **team** **lunchen** in de kantine.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 14 (Woordenlijsten gebruiken). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 21 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 22

STAPPENPLAN 6

SPELLINGBOEK

blz. 180 en 181

interactie

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met i of ie.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 22 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een /ie/-klank. Soms schrijf je die klank met ie, maar soms ook met i.

Bijvoorbeeld bij: etiket. (U schrijft dit woord op het bord.) Je hoort een /ie/-klank, maar je schrijft i. (U schrijft de i met een andere kleur.)

Bijvoorbeeld bij: dieren tuin. (U schrijft dit woord weer op het bord.) Je hoort een /ie/-klank, en je schrijft ie. (U schrijft de ie met een andere kleur.)

Er is geen regel voor of je de /ie/-klank met ie of met i schrijft. Het zijn kijkweetwoorden. Je moet deze woorden leren door ze veel te zien en te schrijven. In je Spellingboek staat op bladzijde 180 en 181 een lijst met woorden met een /ie/-klank die je met i schrijft.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 180 van het Spellingboek voor zich. U leest de eerste kolom van de lijst woorden met /ie/ = i voor. De leerlingen lezen mee. U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan.

U zegt: 'Een woord waarin je /ie/ hoort, schrijf je met i als het in deze lijst staat. En je schrijft het woord met ie als het niet in deze lijst staat. Nu gaan we oefenen.'

'Ik moet schrijven: sirene. Ik hoor een /ie/, ik kijk of het woord in de lijst van woorden met /ie/ = i staat.

Sirene begint met een s.

Ik zie sirene in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ie/-klank in sirene met i geschreven wordt.

Ik moet schrijven: artiesten. Ik kijk of het woord in de lijst staat.

Artiesten begint met een a.

Ik zie artiesten niet in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ie/-klank in artiesten met ie geschreven wordt.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We maken twee kolommen, een kolom met /ie/ = i en een kolom met /ie/ = ie.'

U tekent twee kolommen op het bord en laat de leerlingen deze overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Dominee, ik kijk of het woord in de lijst staat.

Dominee begint met een d. Ik zie dominee in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ie/-klank in dominee met i geschreven wordt.

Ik schrijf dominee in de goede kolom.' De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

'Kwartiertje, ik kijk of het woord in de lijst staat.

Kwartiertje begint met een k. Ik zie kwartiertje niet in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ie/-klank in kwartiertje met ie geschreven wordt.' U schrijft kwartiertje in de goede kolom op het bord. De leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U laat de leerlingen nu aanvullen.

'Aspirine, ik kijk of het woord (in de lijst staat).

Aspirine begint met een (a). Zie ik aspirine in de lijst staan? (ja) Nu weet ik dat de /ie/-klanken in aspirine met (i) geschreven worden.'

De leerlingen schrijven aspirine in de goede kolom. U controleert of dit juist is gebeurd.

zelfstandig

'Sieraad, ik kijk (of het woord in de lijst staat).

Sieraad begint met een (s). Zie ik sieraad in de lijst staan? (nee) Nu weet ik dat de /ie/-klank in sieraad met (ie geschreven wordt).'

De leerlingen schrijven **sieraad** in de goede kolom. U controleert of dit juist is gebeurd.

Op deze manier behandelt u ook de volgende woorden: sinaasappel, wierook, materiaal.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u samen met de leerlingen of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **dominee** leidde de **kerkdienst**.
- 2 De **indianen** eten elke dag een **sinaasappel**.
- 3 De **aspirine** werkte al na een **kwartiertje**.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 6 (Woorden met een /ie/-klank). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 22 van de Spelspoor-software. U wijst de leerlingen er op dat zij bij het oefenen de woordenlijst op bladzijde 180 en 181 van het Spellingboek moeten gebruiken. Bij elk woord controleren de leerlingen of het met i of met ie geschreven moet worden.

LESEENHEID 23

STAPPENPLAN 4

Doel Woorden schrijven met open of gesloten lettergrepen.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 23 van Taalleerland Spelling. Extra aandacht wordt besteed aan woorden met -ss- of -z- (vissen, glazen) en woorden met -ff- of -v- (schoffel, snavel).

Stap 1 Oriëntatie

'Jullie hebben geleerd woorden in klankgroepen te verdelen. Bijvoorbeeld: /graa/ /zun/ en /bo/ /sun/. En je hebt de regels geleerd die daar bij horen.

De eerste regel is: Hoor je aan het einde van een klankgroep een lange klank, dan schrijf je hem met één klinker.

Bijvoorbeeld bij: /snaa/vul/. U schrijft snavel op het bord en schrijft de a met een andere kleur.

'De tweede regel is: Hoor je aan het einde van een klankgroep een korte klank, dan schrijf je een dubbele medeklinker.

Bijvoorbeeld: /gra/sun/. U schrijft grassen op het bord en schrijft de dubbele s met een andere kleur.

'We gaan zulke woorden weer oefenen, en dan vooral woorden met /v/ of /z/ na een klankgroep die eindigt op een lange klank en met /s/ of /f/ na een klankgroep die eindigt op een korte klank.'

U laat hierbij duidelijk het verschil horen tussen de stemhebbende /v/ en /z/ en de stemloze /s/ en /f/.

interactie

 Stap 2 Instructie

U zegt: 'Opheffen. Het woord opheffen bestaat uit drie klankgroepen: /op/, /he/ en /fun/. De tweede klankgroep /he/ eindigt op de korte klank /e/. En na een korte klank volgt een dubbele medeklinker. Je schrijft opheffen dus met ff.' U schrijft opheffen op het bord en schrijft de dubbele f met een andere kleur.

U zegt: 'Werklozen. Het woord werklozen bestaat uit drie klankgroepen: /werk/, /loo/ en /zun/. De tweede klankgroep /loo/ eindigt op de lange klank /oo/. Je schrijft deze dan met één klinker. Je schrijft werklozen dus met één o.' U schrijft werklozen op het bord en schrijft de o met een andere kleur.

U zegt: 'Hoofdkussen. Het woord hoofdkussen bestaat uit drie klankgroepen: /hooft/, /ku/ en /sun/. De tweede klankgroep /ku/ eindigt op een korte klank. En na een korte klank volgt een dubbele medeklinker. Je schrijft hoofdkussen dus met ss.' U schrijft hoofdkussen op het bord en schrijft de dubbele s met een andere kleur.

U zegt: 'Begraven. Het woord begraven bestaat uit drie klankgroepen: /bu/ en /graa/ en /vun/. De tweede klankgroep /graa/ eindigt op de lange klank /aa/. Je schrijft deze dan met één klinker. Je schrijft begraven dus met één a.' U schrijft begraven op het bord en schrijft de a met een andere kleur.

U zegt: 'Na een korte klank volgt er bijna nooit zz of vv, maar bijna altijd ss of ff. En na een lange klank volgt er bijna nooit een s of f, maar bijna altijd een z of v.'

 Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We maken twee kolommen.'

U maakt twee kolommen op het bord en laat de leerlingen deze overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Verdoven.'

U laat de leerlingen steeds aanvullen.

'Verdoven. De klankgroepen zijn (/vur/), (/doo/) en (/vun/).

De tweede klankgroep eindigt op (de lange klank /oo/).

Je schrijft deze dan met (één klinker: o).' U schrijft **verdoven** op het bord in de goede kolom en de leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U zegt: 'Tromgeroffel.

Tromgeroffel. De klankgroepen zijn (/trom/) en (/gu/) en (/ro/) en (/ful/).

De derde klankgroep eindigt op (de korte klank /o/).

Na een korte klank schrijf je (een dubbele medeklinker: ff).' U schrijft **tromgeroffel** op het bord in de goede kolom en de leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U behandelt vervolgens de volgende woorden: bierglazen, beslissen, werkstukken, pantoffels, koffiezetten, kaartlezen, levensmiddelen.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u samen met de leerlingen of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

 Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Op de weg liggen veel **regenplassen**.
- 2 Tot mijn **verbazing** gooide hij de **pizzadozen** op de grond.
- 3 Het **hoofdkussen** ligt aan het voeteneinde.
- 4 Wij **beloven** dat we ons best doen.

 Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 4 (Open en gesloten lettergrepen). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 23 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 24

STAPPENPLAN 9

interactie

Doel Woorden schrijven die eindigen op /teit/.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 24 van Taallesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord /teit/ hoort. Deze woorden schrijf je met tijd aan het eind als ze met de kloktijd te maken hebben. Werktijd is zo'n woord. Het is de tijd om te werken.' U schrijft hierbij **tijd** op het bord en u tekent daar een klok bij.

'Als het woord niet met de kloktijd te maken heeft, schrijf je het met teit. Kwaliteit is zo'n woord. Kwaliteit heeft niets met de kloktijd te maken, dus schrijf je het woord met teit.' U schrijft **teit** op het bord en u tekent daar een klok bij met een kruis erdoor.

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Sportiviteit.

/spor/ /tie/ /vie/ /teit/. Ik hoor /teit/ aan het eind van het woord.

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit.

Sportiviteit heeft niets met de kloktijd te maken, dus schrijf je het met teit.' U wijst hierbij teit op het bord aan. U schrijft vervolgens sportiviteit op het bord waarbij u teit met een andere kleur schrijft.

U zegt: 'Bedtijd.

/bed/ /teit/. Ik hoor /teit/ aan het eind van het woord.

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit.

Bedtijd is de tijd om naar bed te gaan, het woord heeft dus met kloktijd te maken.

Daarom schrijf ik bedtijd met tijd aan het eind.' U wijst hierbij tijd op het bord aan. U schrijft vervolgens bedtijd op het bord en u schrijft tijd met een andere kleur.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Muzikaliteit.

/muu/ /zie/ /kaa/ /lie/ /teit/. Ik hoor (/teit/ aan het eind van het woord).

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je (tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit).

Muzikaliteit schrijf je dus met (teit aan het eind), omdat (het woord niets met kloktijd te maken heeft).' U schrijft muzikaliteit op het bord waarbij u teit met een andere kleur schrijft.

U zegt: 'Regentijd.

/ree/ /gun/ /teit/. Ik hoor (/teit/ aan het eind van het woord).

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je (tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit).

Regentijd is de tijd dat het (regent), het woord heeft dus met (kloktijd te maken). Daarom schrijf ik regentijd met (tijd aan het eind).' U schrijft regentijd op het bord en u schrijft tijd met een andere kleur.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. We gaan woorden schrijven waarbij je aan het eind van het woord /teit/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /teit/. U laat de leerlingen de aanpak steeds aanvullen.

'De kwaliteit van de tomaten is goed.

Het woord met /teit/ aan het eind is (kwaliteit).

De regel is: Hoor je /teit/ aan het einde van een woord of woorddeel, dan schrijf je (tijd als het woord met de kloktijd te maken heeft. Als dat niet zo is schrijf je teit). Kwaliteit heeft niet met kloktijd te maken. Ik schrijf kwaliteit met teit aan het eind.' U schrijft kwaliteit op het bord en schrijft teit met een andere kleur. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

Op dezelfde wijze behandelt u: majesteit, leertijd, puberteit en vertrektijd.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **bloeitijd** van paardenbloemen is in het voorjaar.
- 2 Vis is de **specialiteit** van dit restaurant.
- 3 In de **rusttijd** praten we over de wedstrijd.
- 4 Hare **majesteit** de Koningin komt op bezoek.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 9 (Woorden met /teit/ aan het einde). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 24 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 25

Doel Hoofdletters schrijven bij persoonsnamen, aardrijkskundige namen (en hun afleidingen en samenstellingen), feestdagen en talen.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 25 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden die je met een hoofdletter schrijft.

We schrijven hoofdletters:

- 1 Aan het begin van een zin.
- 2 In de directe rede. Dat is als er precies geschreven wordt wat iemand zegt.
Zo'n zin staat altijd tussen aanhalingstekens.
- 3 Bij voornamen en achternamen.
- 4 Bij aardrijkskundige namen.
- 5 Bij namen van feestdagen en talen.'

U schrijft vervolgens dit rijtje van vijf op het bord en geeft daar steeds een voorbeeld bij.
Bijvoorbeeld:

- 1 Aan het begin van de zin. (Ik zit op school.)
- 2 In de directe rede. (Moeder zei: 'Waarom eet je niet meer?')
- 3 Bij voor- en achternamen. (Lieke van Es)
- 4 Bij aardrijkskundige namen. (Den Haag, Rijn, Gelderland)
- 5 Bij namen van feestdagen en talen. (Pasen, Suikerfeest, Duits, Spaans)

Stap 2 Instructie

U noemt het rijtje van vijf gevallen op het bord nogmaals en gaat op ieder ervan nader in.

- 1 Aan het begin van de zin.

U zegt: 'De deur staat open.' U schrijft de zin op het bord en zegt: 'De is het eerste woord van de zin en schrijf je daarom met een hoofdletter.'

interactie

2 In de directe rede.

U zegt: **'Masha riep: "Jullie moeten thuiskomen."**' U schrijft de zin op het bord en zegt: **"Jullie moeten thuiskomen"** is wat Masha letterlijk heeft gezegd en staat dus tussen aanhalingstekens. Eigenlijk is het een zin binnen de zin. En het eerste woord van zo'n zin binnen de zin schrijf je ook met een hoofdletter. Jullie (u wijst dit woord aan) moet dus met een hoofdletter geschreven worden.'

3 Bij voor- en achternamen.

U zegt: **'In dat huis woont Jopie Huisman.'** U schrijft de zin op het bord en zegt: 'Jopie is een voornaam en Huisman is een achternaam. Je schrijft Jopie en Huisman allebei met een hoofdletter. Soms bestaat de achternaam uit twee woorden, zoals bij Sanne de Jager. Als de voornaam en de achternaam samen worden geschreven, schrijf je "de" niet met een hoofdletter, maar als de achternaam alleen wordt geschreven schrijf je "de" wel met een hoofdletter.' U schrijft hierbij beide gevallen op het bord: **Sanne de Jager, De Jager.**

4 Aardrijkskundige namen.

U zegt: **'Dit voorjaar gaan we naar Oostenrijk.'** U schrijft de zin op het bord en u zegt: 'Oostenrijk is een land, dus een aardrijkskundige naam. Oostenrijk schrijf je met een hoofdletter. Namen van landen, plaatsen, provincies, rivieren, zeeën, bergen, enzovoort zijn allemaal aardrijkskundige namen.'

5 Namen van feestdagen en talen.

U zegt: **'Op Moederdag sprak ik Fries met mijn tante.'** U schrijft de zin op het bord en zegt: 'Moederdag is een feestdag en schrijf je dus met een hoofdletter. Andere feestdagen zijn bijvoorbeeld Pasen, Suikerfeest, Koninginnedag. Fries is een taal en schrijf je dus ook met een hoofdletter. Andere talen zijn bijvoorbeeld Frans, Engels, Zeeuws, Gronings.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We gaan woorden schrijven die met een hoofdletter moeten.'

U laat de leerlingen steeds aanvullen. U schrijft de zin steeds pas op het bord als alle stappen zijn verwoord.

U zegt: **'Buiten is het onder het vriespunt.'**

Het eerste woord van de zin is (Buiten). Buiten schrijf je daarom (met een hoofdletter). U schrijft de zin op het bord en laat de leerlingen de zin in hun schrift schrijven.

Milan vraagt: 'Hoe laat ben je thuis gekomen?'

U zegt: **"Hoe laat ben je thuis gekomen"** is wat Milan letterlijk zegt. Het is (een zin in de zin). Dat kun je ook zien, want (het staat tussen aanhalingstekens).

Daarom schrijf je het eerste woord van de zin in de zin (met een hoofdletter). Hoe moet dus (met een hoofdletter). U schrijft de zin op het bord en laat de leerlingen de zin in hun schrift schrijven.

Op dezelfde wijze behandelt u de zinnen:

- 1 Ken jij Gerda Dijkstra?
- 2 Ik heb veel familie in Marokko.
- 3 Mijn oma spreekt nauwelijks Nederlands.
- 4 Op Koninginnedag zijn we vrij van school.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt deze nog eens. De hele zin moet geschreven worden.

- 1 De huisarts heeft met Kerstmis geen spreekuur.
- 2 Mama zei: 'Kom je om zes uur naar huis?'
- 3 Daar woont Abel Vennema.
- 4 In Groningen ligt een dorp dat Wedde heet.
- 5 Het Suikerfeest is volgende week.

zelfstandig

STAPPENPLAN 16

interactie

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 15 (Hoofdletters). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing. U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 25 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 26**Doel Samenstellingen schrijven met of zonder tussen-s.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 26 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'Er zijn woorden die zijn samengesteld uit twee andere woorden. Terrastafel is zo'n woord. Het is samengesteld uit terras en tafel. Kaboutermuts is ook zo'n woord. Het is samengesteld uit kabouter en muts. Terrastafel en kaboutermuts zijn niet zo moeilijk om te schrijven. Je schrijft gewoon de twee afzonderlijke woorden aan elkaar en dan heb je de samenstelling.

Maar sommige samenstellingen zijn beter uit te spreken als je een s tussen de delen zegt. Slagerswinkel is een voorbeeld. Het is samengesteld uit slager en winkel, maar je zegt niet slagerwinkel, maar slagerswinkel. Je schrijft het woord dan ook met een s tussen slager en winkel. We noemen dit een tussen-s.

Stadsplattegrond is ook zo'n woord. Het is samengesteld uit stad en plattegrond, maar je zegt stadsplattegrond met een tussen-s. Je schrijft stadsplattegrond dus ook met een tussen-s.

De regel is: In een samenstelling schrijf je een tussen-s als het eerste deel niet op een s eindigt en het tweede deel er niet mee begint, maar je wel een /s/ hoort.

Dorpshuis is ook zo'n woord. Het is samengesteld uit dorp en huis, maar je zegt dorpshuis met een tussen-s. Je schrijft dorpshuis dus ook met een tussen-s. Omdat dorpshuis en dorpscafé een tussen-s krijgen, moet dat bij alle samenstellingen met dorp aan het begin. Dus ook bij dorpsstraat en dorpsschool. Straat en school beginnen zelf ook met een s, en daarom schrijf je dorpsstraat en dorpsschool met twee s'en.'

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Hoofdstraat.

Hoofdstraat is samengesteld uit twee andere woorden: hoofd en straat. In hoofdstraat schrijf je geen tussen-s, want die hoor je ook niet in hoofdpijn of hoofdletter. Omdat het tweede woord begint met een s, schrijf je hoofdstraat met één s.' U schrijft **hoofdstraat** op het bord.

U zegt: 'Vuilnisbelt.

Vuilnisbelt is samengesteld uit twee andere woorden: vuilnis en belt.

In vuilnisbelt schrijf je geen tussen-s, je schrijft de twee delen gewoon aan elkaar. Omdat het eerste woord eindigt op een s, schrijf je het met één s in het midden.' U schrijft **vuilnisbelt** op het bord.

U zegt: 'Grensstad.

Grensstad is samengesteld uit twee andere woorden: grens en stad.

Grens eindigt op een s en stad begint met een s. Je schrijft de twee delen gewoon aan elkaar. En daarom schrijf je grensstad met twee s'en in het midden.' U schrijft **grensstad** op het bord.

U zegt: 'Bakkerswinkel.

Bakkerswinkel is samengesteld uit twee andere woorden: bakker en winkel. In bakkerswinkel hoor je een tussen-s, en dan schrijf je hem ook.' U schrijft **bakkerswinkel** op het bord.

U zegt: 'Stationsstraat.

Stationsstraat is samengesteld uit twee andere woorden: station en straat. In stationsstraat schrijf je een tussen-s, omdat je die ook hoort in stationsplein of stationsweg. En omdat straat ook al met een s begint schrijf je stationsstraat met twee s'en.' U schrijft **stationsstraat** onder op het bord.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We gaan samenstellingen schrijven.'

Op het bord maakt u twee kolommen: **Woorden met tussen-s** **Woorden zonder tussen-s**

U laat de leerlingen steeds aanvullen.

U zegt: 'Fietsstuur.

Fietsstuur is samengesteld uit twee andere woorden: (fiets) en (stuur).

Het eerste deel is (fiets).

Fiets eindigt op een (s).

Het tweede deel is (stuur).

Stuur begint met een (s).

Fietsstuur schrijf je dus met (een dubbele s).

Is er hierbij sprake van een tussen-s?' (nee) U schrijft **fietsstuur** in de juiste kolom en de leerlingen schrijven het in hun schrift.

U zegt: 'Stadspoort.

Stadspoort is samengesteld uit twee andere woorden: (stad) en (poort).

Het eerste deel is (stad).

Stad eindigt op een (d).

Het tweede deel is (poort).

Poort begint met een (p).

Hoor je een tussen-s in stadspoort? (ja)

Stadspoort schrijf je dus met (een s tussen stad en poort). U schrijft **stadspoort** in de juiste kolom en de leerlingen schrijven het in hun schrift.

Op dezelfde manier behandelt u de volgende woorden: stadsschouwburg, grensstad, hoofdstad, chauffeursstoel, koksschool.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Het **reisschema** kun je in het **chauffeurscafé** krijgen.
- 2 Op het plein van de **stadsschool** is het **muisstil**.
- 3 De **doodsoorzaak** is nog onbekend.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 16 (Samenstellingen met of zonder tussen-s). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

U geeft de leerlingen het stappenplan mee om eventueel ander werk na te kijken.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 26 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 27

PERSOONSVORM-KAART
SPELLINGBOEK blz. 192

interactie

- Doel**
- Regelmatige persoonsvormen en frequente uitzonderingen (had, deed, stond) schrijven.
 - Persoonsvormen van ten- en den-werkwoorden in de verleden tijd schrijven.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 27 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

U laat de leerlingen de Persoonsvorm-kaart voor zich nemen en meekijken.

'We gaan weer persoonsvormen zoeken en schrijven waarbij je aan het eind een /t/ hoort. Meestal schrijf je dan ook een t. Maar je weet dat er een paar uitzonderingen zijn: had, deed en stond en den-werkwoorden. We gaan dit weer oefenen met de Persoonsvorm-kaart.' U wijst een en ander aan op de Persoonsvorm-kaart.

'We gaan ook verledentijdsvormen zoeken en schrijven van werkwoorden die eindigen op ten of den. We gaan dit ook oefenen met de Persoonsvorm-kaart.

Worden en branden zijn werkwoorden die eindigen op den. Spijten en rusten zijn werkwoorden die eindigen op ten.

Bij sommige van deze den- en ten-werkwoorden verandert de klank in de verleden tijd.

De verleden tijd van worden is werden. Bijvoorbeeld: Ik word moe. Ik werd moe. In de verleden tijd verandert de /o/ in /e/.

De verleden tijd van smijten is smeten. Bijvoorbeeld: De jongens smijten de blokken door de gang. De jongens smeten de blokken door de gang. In de verleden tijd verandert de /ei/ in /ee/.

Bij andere den- en ten-werkwoorden verandert de klank niet in de verleden tijd. Om toch te zien dat de persoonsvorm van deze werkwoorden in de verleden tijd staat, schrijven we tt of dd. Een voorbeeld is branden. "Wij branden onze vingers" staat in de tegenwoordige tijd. Maar de verleden tijd van branden klinkt net zo als de tegenwoordige tijd. Daarom schrijven we die met dd: Wij brandden onze vingers.'

U schrijft op het bord:

Tegenwoordige tijd

Wij branden onze vingers.

U schrijft de d in branden en dd in brandden met een andere kleur.

Verleden tijd

Wij brandden onze vingers.

'Een ander voorbeeld is rusten. "Wij rusten uit" staat in de tegenwoordige tijd. Maar de verleden tijd van rusten klinkt net zo als de tegenwoordige tijd. Daarom schrijven we die met tt: Wij rustten uit.' U voegt beide zinnen toe aan het schema op het bord. U schrijft de t in rusten en tt in rustten met een andere kleur.

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen de Persoonsvorm-kaart achter in het Spellingboek voor zich.

U zegt: 'We gaan persoonsvormen zoeken en schrijven waarbij je aan het eind een /t/ hoort.

Eerst een voorbeeld: Johan holt over het veld.

Holt is de persoonsvorm in deze zin, want als je de tijd verandert, wordt het: Johan holde over het veld. Holt verandert in holde en is dus de persoonsvorm.

De regels zijn: Hoor je bij de persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan mag je het woord niet langer maken. Als je aan het einde van een persoonsvorm een /t/ hoort, dan schrijf je een t, behalve bij had, deed en stond en den-werkwoorden.'

U laat deze regels zien op de Persoonsvorm-kaart.

'Je schrijft holt dus met een t aan het eind.

Nog een voorbeeld: Arie stond te dromen in het doel.

Stond is de persoonsvorm in deze zin, want als je de tijd verandert, wordt het: Arie staat te dromen in het doel. Stond verandert in staat en is dus de persoonsvorm.

De regels zijn: Hoor je bij de persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan mag je het woord niet langer maken. Als je aan het einde van een persoonsvorm een /t/ hoort, dan schrijf je een t, behalve bij had, deed en stond en den-werkwoorden.

Dus schrijf je stond met een d aan het eind, want het is een van de uitzonderingen.'

U zegt: 'Nu gaan we de verledentijdsvormen van ten- en den-werkwoorden oefenen.'

U wijst op de onderste helft van de Persoonsvorm-kaart en schrijft dit op het bord zonder de voorbeelden.

U geeft vervolgens hardop denkend voorbeelden van verledentijdsvormen van ten- en den-werkwoorden en u volgt daarbij de stappen op de Persoonsvorm-kaart. U laat ook steeds de leerlingen de stappen op de Persoonsvorm-kaart aanwijzen. Het gaat hierbij om werkwoorden met klankverandering en werkwoorden zonder klankverandering.

U zegt: 'Zij strijden voor een goed doel. De verleden tijd is: Zij streden voor een goed doel. In de verleden tijd verandert de klank /ei/ in /ee/: strijden – streden. Je hoort het verschil tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd.' U schrijft de woorden in het schema.

U zegt: 'Wij feesten al de hele dag. De verleden tijd is: Wij feestten al de hele dag. Je hoort geen verschil tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd. Daarom schrijf je de verleden tijd met tt.' U schrijft de woorden in het schema.

U zegt: 'De soldaten verschieten al hun kogels. De verleden tijd is: De soldaten verschooten al hun kogels. In de verleden tijd verandert de klank /ie/ in /oo/: verschieten – verschooten. Je hoort het verschil tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd.' U schrijft de woorden in het schema.

U zegt: 'De vogels verspreiden die ziekte. De verleden tijd is: De vogels verspreidden die ziekte. Je hoort geen verschil tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd. Daarom schrijf je de verleden tijd met dd.' U schrijft de woorden in het schema.

Samenvattend zegt u: 'Er zijn ten- en den-werkwoorden waarbij in de verleden tijd de klank verandert en ten- en den-werkwoorden waarbij dit niet zo is. Omdat je dan het verschil niet hoort tussen de tegenwoordige tijd en de verleden tijd schrijven we bij deze werkwoorden de verleden tijd met tt of dd.'

De leerlingen nemen het ingevulde schema over in hun schrift.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. Gebruik hierbij steeds de Persoonsvorm-kaart. We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord of een woorddeel een /t/ hoort. We vragen steeds bij zo'n woord of het wel of niet een persoonsvorm is. Dat vinden we uit door de zin in de andere tijd te zetten. Het woord dat verandert is de persoonsvorm. Een persoonsvorm die eindigt op een /t/-klank, schrijven we met een t, behalve bij had, deed en stond en bij den-werkwoorden.' (U wijst dit aan op de Persoonsvorm-kaart.)

U laat de leerlingen nu steeds aanvullen en aanwijzen op hun Persoonsvorm-kaart. Hiervoor gebruikt u de volgende zinnen:

- 1 Boris **stond** vooraan in de rij.
- 2 Dat **had** je niet moeten doen.
- 3 Wie heeft dat plaatje **gekleurd**?
- 4 Jouw opmerking **verrast** mij zeer.

'We gaan nu de verledentijdsvormen van ten- en den-werkwoorden oefenen.'

U laat de leerlingen hierbij steeds aanvullen en aanwijzen op de Persoonsvorm-kaart.

U zegt: 'De ouders verbieden de kinderen tv te kijken.'

De persoonsvorm is (verbieden), want (als je de zin in een andere tijd zet verandert verbieden in verboden).

Is verbieden een ten- of den-werkwoord? (Het is een den-werkwoord.)

Verandert de klank in de verleden tijd? (Ja, de /ie/ wordt /oo/.)

Er is dus geen dubbele d of dubbele t nodig, want we horen het verschil tussen tegenwoordige en verleden tijd.' U schrijft **verbieden** en **verboden** in het schema op het bord en de leerlingen schrijven ze op de goede plek in hun schrift.

U behandelt op dezelfde wijze de volgende zinnen:

- 1 Mijn broers **sportten** vorige week elke avond.
- 2 Zij **werden** naar huis gebracht.
- 3 Wij **antwoordden** gisteren op alle vragen.
- 4 De jongens **zuchtten** heel diep, want ze begrepen niets van de opdracht.
- 5 De auto's **reden** veel te hard.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U zegt dat alle zinnen in de verleden tijd staan. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De naaister **speldde** de mouw aan de jas.
- 2 Onze gasten **lustten** gisteren de soep niet, maar vandaag eten ze alles met veel smaak op.
- 3 Zij **genoten** van het heerlijke eten.
- 4 De strijders **betraden** de arena.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Laat de leerlingen daarbij de stappen van de Persoonsvorm-kaart toepassen.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 27 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 28

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met ei of ij.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 28 van Taallesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een /ei/-klank. Je weet dat je die klank soms met ij en soms met ei schrijft. (U schrijft zowel ei als ij op het bord.)

Ik zeg: Verspreiding. (U schrijft dit woord op het bord.) Ik hoor een /ei/-klank, ik schrijf ei. (U schrijft de ei in verspreiding met een andere kleur.)

Ik zeg: Verwijten. (U schrijft dit woord weer op het bord.) Ik hoor een /ei/-klank, ik schrijf ij. (U schrijft de ij in verwijten met een andere kleur.)

Er is geen regel die je vertelt of je de /ei/-klank met ei of met ij moet schrijven. Het zijn kijkweetwoorden. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven. In het Spellingboek staat op bladzijde 182 en 183 een lijst met /ei/-woorden die je met ij schrijft. En op bladzijde 183 een lijst met /ei/-woorden die je met ei schrijft.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 183 van het Spellingboek voor zich. U leest de derde kolom van de lijst woorden met ei voor. De leerlingen lezen mee.

Vervolgens laat u enkele leerlingen deze kolom hardop lezen, waarna de hele groep de kolom in koor leest.

U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan. Hierna laat u de leerlingen een woord uit de derde kolom kiezen en opschrijven.

U vraagt welke woorden zijn opgeschreven.

U zegt: 'Een woord waarin je /ei/ hoort, schrijf je met ei als het in deze lijst staat. Jouw woord staat in de lijst met ei-woorden. Heb je het woord met ei geschreven?'

U laat de leerlingen hun woord controleren.

STAPPENPLAN 1

SPELLINGBOEK blz. 182

interactie

U herhaalt dit met twee woorden tegelijk uit de vierde kolom.

De leerlingen nemen bladzijde 182 van het Spellingboek voor zich. U leest de vierde kolom van de lijst woorden met ij voor. De leerlingen lezen mee.

Vervolgens laat u enkele leerlingen de lijst per kolom hardop lezen, waarna de hele groep dit in koor herhaalt.

U laat nu de leerlingen twee woorden uit de lijst kiezen en opschrijven.

U vraagt welke woorden de leerlingen hebben opgeschreven.

U zegt: 'Een woord waarin je /ei/ hoort, schrijf je met ij als het in deze lijst staat. Jouw woorden staan in de lijst met ij-woorden. Heb je de woorden met ij geschreven?'

U laat de leerlingen hun woorden controleren.

U zegt: 'Nu gaan we proberen een woord te vinden in de ij-lijst of in de ei-lijst. Daarvoor moet je steeds naar de eerste letter van het woord kijken.

Ik moet schrijven: karwei. Ik kijk eerst of het woord in de lijst met ij-woorden staat.

Karwei is met een k aan het begin, daar kijk ik dan ook in de lijst. Het woord is in de ij-lijst niet te vinden. Dan kijk ik in de lijst met ei-woorden, weer bij de woorden die met k beginnen. Ik zie karwei staan. Karwei schrijf ik met ei.'

'Bijbel. Ik kijk eerst in de lijst met ij-woorden. Ik kijk bij de woorden die met b beginnen. Ik zie bijbel in de lijst staan. Nu weet ik dat de /ei/-klank in bijbel met ij geschreven wordt.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We maken twee kolommen, een kolom met ij-woorden en een kolom met ei-woorden.'

U tekent twee kolommen op het bord en laat de leerlingen dit overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Voorbereiden, ik kijk of het woord in één van de twee lijsten staat.

Ik kijk bij de woorden die beginnen met een v.

Ik zie voorbereiden in de lijst met ei-woorden staan. Nu weet ik dat de /ei/-klank in voorbereiden met ei geschreven wordt. Ik schrijf **voorbereiden** in de goede kolom.' U schrijft het woord in de juiste kolom op het bord en de leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U laat de leerlingen nu aanvullen.

'Woestijn, ik kijk of het woord (in één van de twee lijsten staat).

Ik kijk bij de woorden die (met een w beginnen).

Ik zie woestijn in de (lijst met ij-woorden staan). Nu weet ik dat de /ei/-klank in woestijn met (ij geschreven wordt).'

De leerlingen schrijven woestijn in de goede kolom. U controleert of dit juist is gebeurd.

Op dezelfde manier behandelt u ook de volgende woorden: heilig, terrein, ijzel, schijffe, kleitablet.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **Bijbel** is een heilig boek.
- 2 De coureurs **bereiden** zich voor op een tocht door de woestijn.
- 3 De wanden van het **ravijn** gaan **steil** naar beneden.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 1 (Woorden met ei of ij). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

zelfstandig

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 28 van de Spelspoor-software. U wijst de leerlingen er op dat zij bij het oefenen de woordenlijsten op bladzijde 182 en 183 in het Spellingboek moeten gebruiken. Bij elk woord controleren de leerlingen of het met ei of met ij geschreven moet worden.

LESEENHEID 29

STAPPENPLAN 14

SPELLINGBOEK

blz. 178 t/m 185

interactie

Doel

Hulpmiddelen gebruiken bij het schrijven van kijkweetwoorden.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 29 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we nog eens oefenen met kijkweetwoorden. Je weet, dat zijn woorden die je veel moet lezen en schrijven. De kijkweetwoorden die we oefenen hebben heel verschillende spellingproblemen. We oefenen weer woorden met:

/g/ = ch (U schrijft dit op het bord.) Lachen is zo'n woord. In lachen hoor je een /g/, maar je schrijft ch.

/sj/ = ch (U schrijft dit op het bord.) Douchen is zo'n woord. Je hoort /sj/, maar je schrijft ch.

/zj/ = g (U schrijft dit op het bord.) Spionage is zo'n woord. Je hoort /zj/, maar je schrijft een g.

/oe/ = ou (U schrijft dit op het bord.) Tournee is zo'n woord. Je hoort /oe/, maar je schrijft ou.

woorden met th (U schrijft dit op het bord.) Theater is zo'n woord. Je hoort de h niet, maar je schrijft hem wel.

woorden met x (U schrijft dit op het bord.) Expres is zo'n woord. Je hoort /ks/, maar je schrijft x.

woorden met q (U schrijft dit op het bord.) Quiz is zo'n woord. Je hoort /kw/, maar je schrijft q.

/p/ = b (U schrijft dit op het bord.) Absoluut is zo'n woord. Je hoort een /p/, maar je schrijft een b.

woorden met wr- (U schrijft dit op het bord.) Wraak is zo'n woord.'

'Als je niet weet hoe je deze woorden moet schrijven, moet je ze opzoeken en bekijken.

Je kunt ze opzoeken in de woordenlijsten of inprentzinnen achter in je Spellingboek. Je moet dan de goede lijst zoeken. In de woordenlijsten staan de woorden op alfabet.'

Stap 2 Instructie

De leerlingen nemen bladzijde 179 van het Spellingboek voor zich en kijken naar 'Woorden met /g/ = ch'.

U zegt: 'In de woorden van deze lijst hoor je een /g/ die je met ch (/see/ /haa/) schrijft.'

Samen met de leerlingen leest u de woorden uit de lijst enkele keren hardop.

U zegt: 'Glimlachen. Staat glimlachen in de woordenlijst? Glimlachen begint met een g. Ik kijk bij de woorden die met /g/ beginnen en zie glimlachen in de lijst staan. Ik weet nu dat ik glimlachen met ch moet schrijven.'

Afhankelijk van de beschikbare tijd kunt u nog de volgende woorden laten zoeken: chimpansee (woorden met /sj/ = ch; blz. 179), vitrage (woorden met /zj/ = g; blz. 179), retour (woorden met /oe/ is ou; blz. 185), thema (woorden met th; blz. 184), examen (woorden met x; blz. 184), aquarium (woorden met q; blz. 184), krab (woorden met /p/ = b; blz. 181) en wrijven (woorden die met wr beginnen; blz. 181).

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt hoe je deze lastige woorden moet schrijven, zoek je ze op in de woordenlijsten achter in het Spellingboek. Bij de computerles kun je de kijk-weetknop en de spieknop gebruiken. Je hebt hier al vaker mee geoefend.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan woorden opzoeken in de woordenlijsten achter in het Spellingboek.

Echo, ik hoor een /g/. Moet echo met g of met ch?

Ik kijk in de lijst op bladzijde 179: Woorden met /g/ = ch.

Staat echo in de lijst? Echo begint met een e. Ik zie echo in de lijst staan. Nu weet ik hoe ik echo moet schrijven. Ik schrijf echo met ch.' U schrijft **echo** op het bord. De leerlingen schrijven het woord in hun schrift.

Laat de leerlingen aanvullen.

'Pochen, ik hoor een (/g/). Moet pochen met (g of ch)?

Ik kijk in de lijst op bladzijde 179 in de lijst (Woorden met /g/ = ch).

Staat pochen in de lijst? Pochen begint met (p).

Ik zie (pochen in de lijst staan). Nu weet ik hoe ik pochen moet schrijven. Ik schrijf pochen (met ch). U schrijft **pochen** op het bord. De leerlingen schrijven het woord in hun schrift.

Op dezelfde wijze behandelt u de woorden: goochelaar, slijtage, giraffe, methode, enthousiast, quiz, excursie, apotheek, marathon, douane.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **goochelaar** verstopte een pakje voor de **douane**.
- 2 In de hal van het **theater** staat een mooi **aquarium**.
- 3 De kinderen namen **enthousiast** deel aan de natuurexcursie.
- 4 De **chimpansee** glimlacht naar iedereen die langs zijn kooi loopt.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 14 (Gebruik woordenlijsten). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 29 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 30

Doel Leenwoorden uit de Engelse taal schrijven.**Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 30 van Taalleesland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met leenwoorden uit de Engelse taal. Het zijn Engelse woorden die we ook in het Nederlands gebruiken. Deze woorden schrijf je soms heel anders dan je ze hoort. Je leert de woorden door er veel naar te kijken en ze dan te schrijven. Het zijn kijkweetwoorden. Op bladzijde 184 van je Spellingboek staat een woordenlijst: Leenwoorden uit het Engels.'

U laat de leerlingen de lijst voor zich nemen en u leest de woorden hardop voor. U laat ze een voor een nazeggen terwijl de leerlingen meewijzen in hun boek.

Stap 2 Instructie

U leest de woorden nogmaals voor, waarna de leerlingen ze in koor enkele keren hardop lezen.

U zegt: 'Nu gaan we woorden opzoeken in deze lijst met Engelse leenwoorden en ze naschrijven. Je leert deze woorden door ze veel te zien en vaak te schrijven.

Ik zeg: Interview. Interview begint met een i. Ik kijk in de lijst met leenwoorden uit het Engels.

STAPPENPLAN 14

SPELLINGBOEK blz. 184

interactie

Zie ik interview in de lijst staan? Interview staat in de lijst. Het valt mij op dat ik /vjoew/ hoor, maar view schrijf. Ik schrijf het woord op.'

Vervolgens schrijft u **interview** op het bord en laat het de leerlingen overnemen in hun schrift.

'Ik zeg: Show. Show begint met een s. Ik kijk in de lijst met leenwoorden uit het Engels. Zie ik show in de lijst staan? Show staat in de lijst. Ik kijk goed naar het woord. Het valt mij op dat ik een /j/ hoor, maar h schrijf. Ik schrijf het woord op.' Vervolgens schrijft u **show** op het bord en laat het de leerlingen overnemen in hun schrift.

U benadrukt: 'Wanneer je twijfelt hoe je zo'n leenwoord moet schrijven, zoek je het op in de lijst achter in je Spellingboek. Bij de computerles kun je de kijkweethop en de spiekknop gebruiken. Je hebt hier al vaker mee geoefend.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'We gaan samen oefenen. We gaan leenwoorden uit het Engels schrijven.'

U leest nog eens de leenwoorden uit het Engels uit het Spellingboek voor en laat de leerlingen hardop meelezen.

Vervolgens laat u de leerlingen aanvullen:

'Ik zeg: Trainen. Trainen begint met (een t).

Ik kijk in de lijst met (leenwoorden uit het Engels).

Zie ik trainen in de lijst staan? (Ja, trainen staat in de lijst.) Ik kijk goed naar het woord.

Het valt mij op dat (ik /ee/ hoor, maar ai schrijf). Hierna (schrijf ik het op). U schrijft **trainen** op het bord en de leerlingen schrijven het in hun schrift.

Op dezelfde manier behandelt u de volgende woorden: caravan, ketchup, playback, weekend, rails.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **trainer** maakt er een echte **show** van.
- 2 Elk **weekend** is er wel ergens een **playback**wedstrijd.
- 3 Het **interview** werd in een **caravan** gehouden.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 14 (Gebruik woordenlijsten). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 30 van de Spelspoor-software.

zelfstandig

LESEENHEID 31

Doel Meerlettergrepige woorden schrijven met een c die als /k/ of /s/ wordt uitgesproken.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 31 van Taalleeland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'In deze les gaan we oefenen met woorden met een c, die als /s/ of /k/ wordt uitgesproken. Verticaal is zo'n woord. Je hoort een /k/, maar je schrijft een c. Medicijn is ook zo'n woord. Je hoort een /s/, maar je schrijft een c. Er is geen regel voor om te weten of een woord met een /s/-klank of een /k/-klank met een c moet worden geschreven. Het zijn kijkweetwoorden. Je moet deze woorden leren door ze veel te zien en vaak te schrijven. In je Spellingboek staat een lijst met woorden met een /k/ die je als c schrijft. En er staat een lijst met woorden met een /s/ die je als c schrijft.'

STAPPENPLAN 3
SPELLINGBOEK

blz. 178

interactie

Stap 2 Instructie

U laat de leerlingen bladzijde 178 van het Spellingboek voor zich nemen.

U laat de woorden uit de lijst 'Woorden met /k/ = c' per kolom enkele keren hardop lezen.

U legt uit dat de woorden in alfabetische volgorde staan en u zegt: 'Een woord met een /k/-klank schrijf je met een c als het in deze lijst staat.'

U zegt: 'We gaan samen oefenen. Ik zeg het woord concurrent. Ik kijk of het woord in de lijst staat.'

Ik zie concurrent in de lijst staan. Nu weet ik dat de /k/ in concurrent beide keren met een c geschreven wordt.

Ik zeg het woord kilometer. Ik kijk of het woord in de lijst staat. Ik zie kilometer niet in de lijst staan. Nu weet ik dat de /k/ in kilometer gewoon met k geschreven wordt.'

Op deze manier behandelt u ook de woorden: cursus, speculaas en compleet.

U leest nu zelf de woorden uit de lijst 'Woorden met /s/ = c' voor en laat enkele leerlingen dit hardop herhalen.

U zegt: 'Een woord met een /s/-klank schrijf je met een c als het in deze lijst staat. We gaan samen weer enkele woorden oefenen. Ik zeg het woord narcis. Ik hoor een /s/ en kijk of het woord in de lijst staat. Ik zie narcis in de lijst staan. Nu weet ik dat de /s/ in narcis met een c geschreven wordt.'

Op deze manier behandelt u ook: centimeter, procent en accent.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we het samen doen. We maken twee kolommen.'

U tekent twee kolommen op het bord en schrijft boven de linkerkolom /k/ = c. Boven de rechterkolom schrijft u /s/ = c. U laat de leerlingen dit overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Direct. Ik hoor een /k/, ik kijk of het woord in de lijst staat.'

Ik zie direct in de lijst van /k/ = c staan. Nu weet ik dat de /k/ in direct met een c geschreven wordt.

Ik schrijf **direct** in de linkerkolom.'

'Elektriciteit. Ik hoor een /s/, ik kijk of het woord in de lijst staat.'

Ik zie elektriciteit in de lijst van /s/ = c staan. Nu weet ik dat de /s/ in elektriciteit met een c geschreven wordt.

Ik schrijf **elektriciteit** in de rechterkolom.'

U laat de leerlingen nu aanvullen.

'Alcohol. Ik hoor (een /k/). Ik kijk of het woord (in de lijst van /k/ = c staat).

Zie ik alcohol in de lijst staan? (ja) Nu weet ik dat de /k/ in alcohol met (een c geschreven wordt).

Ik schrijf **alcohol** (in de linkerkolom).'

Op deze manier behandelt u ook de volgende woorden: speciaal, oceaan, procent, couplet en combinatie.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u samen met de leerlingen of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

1 De **postcode** bestaat uit een **combinatie** van vier **cijfers** en twee letters.

2 De **liniaal** is **precies** dertig **centimeter**.

3 Toen de **elektriciteit** uitviel, hebben we **direct** een kaars aangestoken.

zelfstandig

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 3 (Woorden met een c). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 31 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 32**Doel Woorden schrijven die eindigen op isch(e) of ice.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 32 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord /iesu/ hoort. Deze woorden schrijf je met ische aan het eind als je ze kunt verkorten tot /ies/. Telefonische is zo'n woord. Je hoort /iesu/ aan het eind. Omdat je het kunt verkorten tot /ies/, schrijf je het met ische.'

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Fantastische.

/fan/ /tas/ /tie/ /su/. Ik hoor /iesu/ aan het eind van het woord.

De regel is: Hoor je /ies/ aan het einde van een woord of woorddeel, dat bij verlenging /iesu/ wordt, dan schrijf je isch of ische.

Fantastische schrijf je dus met ische aan het eind, omdat je ook fantastisch kunt zeggen.' U schrijft fantastische op het bord en u schrijft ische met een andere kleur.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Logische.

Het woord eindigt op (/iesu/).

De regel is: Hoor je (/ies/ aan het einde van een woord of woorddeel), dat bij verlenging (/iesu/ wordt), dan schrijf je (isch of ische).

Logische schrijf je dus met (ische aan het eind).' U schrijft logische op het bord en u schrijft ische met een andere kleur.

Op dezelfde wijze behandelt u: automatisch, technische.

U laat vervolgens de leerlingen bladzijde 184 van het Spellingboek voor zich nemen en u wijst op de woordenlijst: Woorden eindigend op ice.

U zegt: 'Je leert vier woorden waarbij je aan het eind /iesu/ hoort, maar die je niet kunt verkorten. Je schrijft ze dan ook niet met ische, maar met ice.'

U leest de vier woorden voor en laat de leerlingen deze woorden een paar keer in koor lezen.

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. Woorden waarbij je aan het eind /ies/ of /iesu/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /ies/ of /iesu/. U laat de leerlingen de aanpak steeds aanvullen.

'Een historische gebeurtenis is iets wat waar gebeurd is.

Het woord met /ies/ of /iesu/ aan het eind is (historische).

Historische is een woord met (/iesu/ aan het eind).

De regel is: Hoor je (/ies/ aan het einde van een woord of woorddeel, dat bij verlenging /iesu/ wordt, dan schrijf je isch of ische).'

Historische schrijf je dus met (ische aan het eind).

U schrijft historische op het bord en schrijft ische met een andere kleur. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

'De actrice speelde een prachtige rol in het toneelstuk.
 Het woord met /ies/ of /iesu/ aan het eind is (actrice).
 Actrice is een woord met (/iesu/ aan het eind).
 De regel is: Hoor je (/ies/ aan het einde van een woord of woorddeel, dat bij verlenging /iesu/ wordt, dan schrijf je isch of ische).'
 Actrice kan ik (niet korter maken). Het is (een van de vier woorden die op ice eindigen).
 Actrice schrijf ik dus met (ice aan het eind).
 Welke zijn de andere drie woorden die eindigen op ice?' (conductrice, directrice, inspectrice).

Op dezelfde wijze behandelt u: Russische, inspectrice.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **Olympische** Zomerspelen worden om de vier jaar gehouden.
- 2 De **directrice** gaat winkelen met de **actrice**.
- 3 De **automatische** vergrendeling van de deur was stuk.
- 4 De **dierentuin** is een **toeristische** attractie.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 7 (Woorden met /ies/ of /iesu/ aan het einde). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

zelfstandig

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenheid 32 van de Spelspoor-software.

LESEENHEID 33

STAPPENPLAN 4

interactie

Doel Woorden schrijven met open of gesloten lettergrepen.

Opmerking

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 33 van Taalleerland Spelling.

Stap 1 Oriëntatie

'Jullie hebben geleerd woorden in klankgroepen te verdelen. Bijvoorbeeld: /oo/ /pu/ /ning/ en /wrak/ /stu/ /kun/. En je hebt de regels geleerd die daar bij horen.
 De eerste regel is: Hoor je aan het einde van een klankgroep een lange klank, dan schrijf je hem met één klinker.
 Bijvoorbeeld bij: opening.' U schrijft opening op het bord en schrijft de o met een andere kleur.
 'De tweede regel is: Hoor je aan het einde van een klankgroep een korte klank, dan schrijf je een dubbele medeklinker.
 Bijvoorbeeld bij: wrakstukken.' U schrijft wrakstukken op het bord en schrijft de dubbele k met een andere kleur.
 'We gaan zulke woorden weer oefenen.'

Stap 2 Instructie

U zegt: 'Wratten. Het woord wratten bestaat uit twee klankgroepen: /wra/ en /tun/. De eerste klankgroep /wra/ eindigt op de korte klank /a/. En na een korte klank volgt een dubbele medeklinker. Je schrijft wratten dus met tt.' U schrijft wratten op het bord en schrijft de dubbele t met een andere kleur.

U zegt: 'Giraffe. Het woord giraffe bestaat uit 3 klankgroepen: /zjie/, /ra/ en /fu/. De tweede klankgroep /ra/ eindigt op de korte klank /a/. En na een korte klank volgt een dubbele medeklinker. Je schrijft giraffe dus met ff.' U schrijft giraffe op het bord en schrijft de dubbele f met een andere kleur.

U zegt: 'Vreselijk. Het woord vreselijk bestaat uit drie klankgroepen: /vree/, /su/ en /luk/. De eerste klankgroep /vree/ eindigt op de lange klank /ee/. Je schrijft deze dan met één klinker. Je schrijft vreselijk dus met één e.' U schrijft vreselijk op het bord en schrijft de e met een andere kleur.

U zegt: 'Verheven. Het woord verheven bestaat uit vier klankgroepen: /ver/, /hee/, /vu/ en /gun/. De tweede klankgroep /hee/ eindigt op de lange klank /ee/. Je schrijft deze dan met één klinker. Je schrijft verheven dus met één e.' U schrijft verheven op het bord en schrijft de e met een andere kleur.

U zegt: 'Na een korte klank volgt er bijna nooit zz of vv, maar bijna altijd ss of ff. En na een lange klank volgt er bijna nooit een s of f, maar bijna altijd een z of v.'

Stap 3 Begeleide inoefening

U zegt: 'Nu gaan we samen oefenen. En we schrijven de woorden in twee kolommen.' U maakt twee kolommen op het bord en laat de leerlingen deze overnemen in hun schrift.

U zegt: 'Afdeling.

/af/ /dee/ /ling/. De klankgroepen zijn (/af/) en (/dee/) en (/ling/).

De tweede klankgroep eindigt op (de lange klank /ee/).

Je schrijft deze dan met (één klinker: e).' U schrijft **afdeling** op het bord in de goede kolom en de leerlingen nemen dit over in hun schrift.

U zegt: 'Programma.

/proo/ /gra/ /maa/. De klankgroepen zijn (/proo/) en (/gra/) en (/maa/).

De eerste klankgroep eindigt op (de lange klank /oo/).

Je schrijft deze dan met (één klinker: o).

De tweede klankgroep eindigt op (de korte klank /a/).

Na de korte klank schrijf je (een dubbele medeklinker: mm).' U schrijft **programma** op het bord in de goede kolom en de leerlingen nemen dit over in hun schrift.

Op deze manier behandelt u de volgende woorden: belangstelling, personeel, voorstelling, avondrood.

Hierbij verwoorden de leerlingen zelf de stappen, waarna ze de woorden in de juiste kolom schrijven. Na elk woord controleert u samen met de leerlingen of het op de juiste wijze en in de goede kolom is geschreven.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 Vanmiddag is er een **voorstelling** in het theater.
- 2 De **dialogen** zijn heel **vermakelijk**.
- 3 Het **personeel** luistert met **belangstelling** naar de directeur.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 4 (Open en gesloten lettergrepen). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

LESEENHEID 34

STAPPENPLAN 5

interactie

 Doel **Woorden schrijven die eindigen op tie.****Opmerking**

Deze les wordt gegeven voorafgaand aan Leseenheid 34 van Taallesland Spelling.

 Stap 1 **Oriëntatie**

'We gaan woorden oefenen waarbij je aan het eind van het woord /tsie/ of /sie/ hoort. Deze woorden schrijf je met tie aan het eind. Repetitie is zo'n woord. Je hoort /tsie/, maar je schrijft repetitie met tie aan het eind. Redactie is ook zo'n woord. Je hoort /sie/, maar je schrijft redactie met tie aan het eind.'

 Stap 2 **Instructie**

U zegt: 'Repetitie.

/ree/ /pu/ /tie/ /tsie/. Ik hoor /tsie/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je aan het einde van een woord /tsie/ dan schrijf je tie.

Repetitie schrijf je dus met tie aan het eind.' U schrijft **repetitie** op het bord.

U zegt: 'Redactie.

/ru/ /dak/ /sie/. Ik hoor /sie/ aan het einde van het woord.

De regel is: Hoor je aan het eind van een woord /sie/ en daarvoor een medeklinker, dan schrijf je tie.

Redactie schrijf je dus met tie aan het eind.' U schrijft **redactie** op het bord.

Nu laat u de leerlingen aanvullen.

U zegt: 'Instructie.

Het woord eindigt op (/sie/).

De regel is: Hoor je aan het eind van een woord (/sie/ en daarvoor een medeklinker), dan schrijf je (tie).

Instructie schrijf je dus met (tie aan het eind).' U schrijft **instructie** op het bord.

Op dezelfde wijze behandelt u: arrestatie, adoptie.

 Stap 3 **Begeleide inoefening**

U zegt: 'Nu gaan we samen woorden schrijven. Woorden waarbij je aan het eind /tsie/ of /sie/ hoort.'

U zegt steeds een zin en de leerlingen noemen het woord met /sie/ of /tsie/. U laat de leerlingen bij de aanpak steeds aanvullen.

'Tussen woorden moet je altijd een spatie typen.

Om welk woord gaat het? (spatie)

Spatie is een woord met (/tsie/ aan het eind).

De regel is: (Hoor je aan het eind van een woord /tsie/, dan schrijf je tie).' U schrijft **spatie** op het bord en schrijft tie met een andere kleur. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

'Die reactie had ik niet verwacht.

Om welk woord gaat het? (reactie)

Reactie is een woord met (/sie/ aan het eind).

De regel is: (Hoor je aan het eind van een woord /sie/ en daarvoor een medeklinker, dan schrijf je tie).' U schrijft **reactie** op het bord en schrijft tie met een andere kleur. U laat de leerlingen het woord overnemen in hun schrift.

Stap 4 Dictee

U geeft een kort dictee. U leest de zinnen en herhaalt de vetgedrukte woorden. Deze woorden moeten geschreven worden.

- 1 De **politieagent** kreeg **instructie** van zijn chef.
- 2 In de **vakantie** hebben we geen **repetities**.
- 3 De chef van de **redactie** vindt dat er te weinig **emotie** in het verhaal zit.

Stap 5 Reflectie

U kijkt het dictee samen met de leerlingen na. Gebruik hierbij Stappenplan nummer 5 (Woorden met tie aan het einde). Hiermee controleren ze zelf of de doelwoorden goed zijn geschreven. De overige fouten in de geschreven woorden blijven buiten beschouwing.

De leerlingen oefenen de komende week met Leseenhed 34 van de Spelspoor-software.

STAPPENPLAN 1

Kijk na: Woorden met ei of ij.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met een /ei/-klank?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord een /ei/-klank hoort, kijk dan of het woord in de ei-lijst of in de ij-lijst in het Spellingboek staat.

- Staat het woord in de ei-lijst, dan schrijf je het met ei.
- Staat het woord in de ij-lijst, dan schrijf je het met ij.

Stap 4

Heb je het woord met de /ei/-klank opgezocht in een van de lijsten?

- Heb je het gevonden en goed overgenomen uit de lijst?
- Ja? Dan is het goed.
- Heb je het niet gevonden in een van de lijsten? Vraag het dan aan de juf of meester.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 2

Kijk na: Woorden met au of ou.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /ou/?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Ik weet: Als je een woord met /ou/ hoort, kijk je bij de au-zinnen.

- Staat het woord in de au-zinnen, dan schrijf je het met au.
- Anders schrijf je het woord met ou.

Stap 4

Komt het woord in de au-zinnen voor en heb je het met au geschreven?

- Ja? Dan is het goed.
- Komt het woord niet in de au-zinnen voor en heb je het daarom met ou geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 3

Kijk na: Woorden met een c.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met een /s/ of een /k/.
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord een /s/ hoort, kijk dan of het in de lijst met /s/ = c in het Spellingboek staat.

- Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met een c.
- Als je in een woord een /k/ hoort, kijk dan of het in de lijst met /k/ = c in het Spellingboek staat.
- Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met een c.

Stap 4

Heb je het woord opgezocht in een van beide lijsten?

- Stond het woord in een van beide lijsten en heb je het met c geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 4

Kijk na: Open en gesloten lettergrepen.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met een klankgroep met een lange klank aan het eind? Of met een korte klank aan het eind?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord een klankgroep met een lange klank aan het eind hoort, dan schrijf je die met één klinker.

- Als je in een woord een klankgroep met een korte klank aan het eind hoort, dan schrijf je een dubbele medeklinker.

Stap 4

Heb je de lange klank aan het eind van een klankgroep met één klinker geschreven?

- Ja? Dan is het goed.
- Heb je na een klankgroep met een korte klank aan het eind een dubbele medeklinker geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 5

Kijk na: Woorden met tie aan het einde.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /tsie/ of /sie/ aan het eind?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord /tsie/ of /sie/ aan het eind hoort, dan schrijf je het met tie.

Stap 4

Heb je het woord met tie geschreven?

- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 6

Kijk na: Woorden met een /ie/-klank.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met een /ie/-klank?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord een /ie/-klank hoort, kijk dan of het in de /ie/ = i-lijst in het Spellingboek staat.

- Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met i.
- Staat het woord niet in de lijst, dan schrijf je het met ie.

Stap 4

Heb je het woord met de /ie/-klank opgezocht in de lijst?

- Stond het woord in de lijst en heb je het met i geschreven?
- Ja? Dan is het goed.
- Stond het woord niet in de lijst en heb je het met ie geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 7

Kijk na: Woorden met /ies/ of /iesu/ aan het eind.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /ies/ of /iesu/ aan het eind?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord /ies/ aan het eind hoort, dan maak je het woord langer. Hoor je dan /iesu/, dan schrijf je isch.

- Als je in een woord /iesu/ aan het eind hoort, dan maak je het woord korter. Hoor je dan /ies/, dan schrijf je ische.

Stap 4

Heb je het woord met /ies/ langer gemaakt en hoorde je /iesu/, of heb je het woord met /iese/ korter gemaakt en hoorde je /ies/?

- Heb je het woord daarom met isch of ische geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 8

Kijk na: Samenstellingen met of zonder tussen-n.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Zie je in de zin samenstellingen?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Zeg de woorden elk apart. Wat is het eerste woord?

- Heeft het eerste woord aan het eind een -n of een meervoudsvorm op -en? Dan schrijf je een tussen-n.
- Heeft het eerste woord geen meervoud op -en of een meervoudsvorm die op -n én -s kan eindigen? Dan schrijf je geen tussen-n.

Stap 4

Heb je een tussen-n geschreven bij een samenstelling waarvan het eerste woord op -n eindigt of een meervoudsvorm op -en heeft?

- Ja? Dan is het goed.
- Heb je geen tussen-n geschreven bij een samenstelling waarvan het eerste woord geen meervoudsvorm op -en heeft of een meervoudsvorm op -n én -s heeft?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 9

Kijk na: Woorden met /teit/ aan het einde.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /teit/ aan het einde?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je /teit/ aan het einde van een woord hoort, kijk je naar de betekenis van dat woord.

- Als het woord met kloktijd te maken heeft, schrijf je tijd.
- Als het woord niet met kloktijd te maken heeft, schrijf je teit.

Stap 4

Heeft het woord met /teit/ aan het einde met de kloktijd te maken?

- Ja? Heb je daarom tijd aan het einde geschreven? Dan is het goed.
- Nee? Heb je daarom teit aan het einde geschreven? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 10

Kijk na: Woorden met y.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /i/, /ie/ of /jee/?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je een woord met /i/, /ie/ of /jee/ hoort, kijk dan eerst of het in de lijst 'Woorden met y' staat.

- Staat het woord in deze lijst, dan schrijf je het met y.

Stap 4

Heb je het woord opgezocht in de lijst 'Woorden met y'?

- Staat het woord in deze lijst en heb je het met y geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 11

Kijk na: Woorden met ch.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /g/ of woorden met /sj/?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord /g/ hoort, kijk dan of het in de lijst met /g/ = ch staat.

- Staat het woord in de lijst, dan schrijf je het met ch.
- Als je in een woord /sj/ hoort, kijk dan of het in de zinnen met /sj/ = ch staat.
- Komt het woord in die zinnen voor, dan schrijf je het met ch.

Stap 4

Heb je het woord met de /g/-klank opgezocht in de lijst met /g/ = ch?

- Stond het woord in de lijst en heb je het met ch geschreven?
- Ja? Dan is het goed.
- Heb je het woord met de /sj/-klank opgezocht in de zinnen met /sj/ = ch?
- Kwam het woord in de zinnen voor en heb je het met ch geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 12

Kijk na: Woorden met een trema.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je in de zin een woord met meerdere klinkers achter elkaar?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Bestaat de kans dat je dit woord verkeerd uitspreekt?

- De regel is dan: Als bij een woord met meer klinkers achter elkaar de kans bestaat dat je het verkeerd leest, dan schrijf je een trema op de eerste letter van de nieuwe lettergreep.

Stap 4

Heb je een trema op de eerste letter van de nieuwe lettergreep gezet?

- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 13

Kijk na: Woorden met /heit/ aan het einde.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je woorden met /heit/ aan het einde?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je in een woord /heit/ hoort aan het einde, dan schrijf je heid aan het einde.

Stap 4

Heb je het woord waarin je /heit/ hoort aan het einde, met heid geschreven?

- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 14

Kijk na: Gebruik woordenlijsten.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je kijkweetwoorden met een klank waarover je twijfelt hoe je deze moet schrijven?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Als je een kijkweetwoord hoort met een klank waarover je twijfelt hoe je deze moet schrijven, dan zoek je de goede woordenlijst achter in het Spellingboek.

- Staat het woord in deze lijst, dan schrijf je het zoals je het ziet.

Stap 4

Heb je het kijkweetwoord opgezocht in een van de lijsten achter in het Spellingboek?

- Staat het woord in deze lijst en heb je het goed geschreven?
- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 15

Kijkna: Hoofdletters.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Hoor je in de zin een andere zin?
- Nee? Ga dan naar stap 3.
- Ja? Is dit een zin die precies zo door iemand gezegd wordt?
- Heb je het eerste woord van 'de zin in de zin' met een hoofdletter geschreven? Dan is het goed.

Stap 3

Staan er voornamen, achternamen of aardrijkskundige namen in de zin?

- Nee? Ga dan naar stap 4.
- Ja? Heb je die met een hoofdletter geschreven? Dan is het goed.

Stap 4

Staan er namen van feestdagen of talen in de zin?

- Nee? Ga dan naar stap 5.
- Ja? Heb je die met een hoofdletter geschreven? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

STAPPENPLAN 16

Kijk na: Samenstellingen met of zonder tussen-s.

Stap 1

Kijk de zin na:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Staat er een punt aan het eind van de zin?
- Of is het een vraagzin? Denk dan aan het vraagteken.

Stap 2

Lees de zin zachtjes voor jezelf.

- Zie je in de zin samenstellingen?
- Nee, ga dan naar de volgende zin.
- Ja, ga naar stap 3.

Stap 3

Zeg van de samenstelling de woorden apart.

- Hoor je een tussen-s tussen de twee woorden, dan schrijf je deze ook.

Stap 4

Heb je een tussen-s geschreven bij een samenstelling waarin je een tussen-s hoort?

- Ja? Dan is het goed.

Stap 5

Ga nu naar de volgende zin.

- Voer alle stappen opnieuw uit.

OUDERBRIEF

Aan de ouders/verzorgers van

Uw kind krijgt extra spellinglessen met Spelspoor. Dat betekent dat we wekelijks een extra instructie geven ter voorbereiding op de reguliere spellinglessen. Ook wordt er extra geoefend met behulp van een computerprogramma. De aanpak van Spelspoor sluit aan bij de methode Taalleerland Spelling die wij op school gebruiken.

Spelspoor leert de leerlingen spellingproblemen volgens een vast stappenplan op te lossen. Dit stappenplan ziet er als volgt uit:

- **Stap 1** Ik hoor het woord, ik zeg het woord.
- **Stap 2** Ik bedenk en zeg wat voor soort woord het is.
- **Stap 3** Ik weet wat ik moet doen.
- **Stap 4** Ik schrijf het woord op.
- **Stap 5** Ik kijk of ik het woord goed geschreven heb.

Bijvoorbeeld:

- 1 De leerlingen leren woorden waarbij je aan het eind een /t/ hoort.
- 2 Geit is zo'n woord. Maar baard is ook zo'n woord.
- 3 Sommige woorden schrijf je met een t aan het eind.
- 4 Maar er zijn ook woorden waarbij je een /t/ aan het eind hoort, maar een d schrijft.
- 5 De leerlingen leren zelf uit te vinden wanneer het een t moet zijn en wanneer een d door het woord langer te maken.

Als de leerling nu **baard** moet schrijven, dan gaat dat als volgt:

- 1 Ik hoor /baart/, ik zeg /baart/.
- 2 Ik hoor een woord met een t aan het eind.
- 3 Ik maak het woord langer: baarden. Ik hoor nu een /d/.
- 4 Ik schrijf baard met een d.
- 5 Ik kijk nog eens naar het woord: baard, ik hoor /t/ aan het eind, maar ik schrijf een d.

Als u uw kind thuis wilt helpen met spelling, is het van belang dit op dezelfde manier te doen als op school. Dat is belangrijk voor uw kind. Wanneer er op verschillende manieren uitleg wordt gegeven, is dat heel verwarrend.

Voor nadere informatie kunt u altijd bij de leerkracht van uw kind terecht.

Tips om uw kind bij spelling te helpen

- 1 Overleg met de leerkracht aan welk spellingprobleem aandacht besteed wordt.
- 2 Informeer naar de aanpak en gebruik dezelfde uitleg als op school.
- 3 Oefen alleen met uw kind als uw kind dat wil. Zorg voor een prettige sfeer.
- 4 Laat uw kind thuis niet langer dan een kwartier per dag oefenen.
- 5 Gebruik zo mogelijk de computer om woorden en zinnen te schrijven.
- 6 Wanneer uw kind een woord fout schrijft, laat dan direct het goede woord zien.
- 7 Werk altijd met de vijf stappen van het stappenplan.

